

K. MARX

LUOKKATAISTELUT RANSKASSA
VUOSINA 1848—1850

F. ENGELSIN JOHDANTO

Nyt uudestaan julkaistu teos oli Marxin ensimmäinen yritys selittää kappale ajan historiaa materialistisen käsitystapansa kannalta, lähtemällä olevasta taloudellisesta tilasta. Kommunis-tisessa manifestissa tätä teoriaa oli sovellutettu suurin piirtein koko uudempaan historiaan. „Uudessa Reinin Lehdessä” julkais-tuissa Marxin ja minun artikkeleissa oli sitä jatkuvasti käytetty silloisten poliittisten tapahtumien selittämiseen. Tässä teok-sessa oli sitä vastoin kysymyksessä monivuotisen, koko Euroo-palle yhtä pulmallisen kuin tyypillisenkin kehityskulun sisäisen syy-yhteyden osoittaminen, siis, tekijän ajatuksen mukaan, poliit-tisten tapahtumien juontaminen viime kädessä taloudellisten syiden vaikutuksista.

Nykypäivien historian tapahtumia ja tapahtumasarjoja arvos-teltaessa ei kyetä koskaan palaamaan *perimmäisiin* taloudelli-siin syihin. Vieläpä nykyäänkin, jolloin vastaava erikoisalan lehdistö antaa niin runsaasti aineistoa, käy jopa Englannissakin mahdolltomaksi seurata teollisuuden ja maailmankaupan kehitystä ja tuotantomenetelmissä tapahtuvia muutoksia päivästä päivään sillä tavalla, että jokaisen, minkä tahansa ajankohdan suhteen voitaisiin tehdä yleinen johtopäätös noista monimutkai-sista ja alati muuttuvista tekijöistä, joista tärkeimmät vaikut-tavat päälle päätteeksi enimmäkseen pitkän ajan salassa, ennen kuin tulevat äkkiä väkivaltaisesti pinnalle. Jonkin tietyn ajanjakson taloudellisesta historiasta ei saa selvää yleiskuvaa koskaan sinä aikana, vaan vasta myöhemmin, sitten kun on koottu aineistoa ja seulottu se. Tilasto on siinä välttämätön apuväline, mutta se liikkaa aina jäljessä. Nykytapahtumien suh-teen joudutaan sen tähden liiankin usein pitämään tuota ratkai-

sevaa tekijää pysyvänä ja käsittelyn alaisen ajanjakson alussa ollutta taloudellista tilannetta koko ajanjaksoa koskevana ja muuttumattomana taikka ottamaan huomioon ainoastaan tuon tilanteen sellaiset muutokset, jotka itse johtuvat kyseessäolevista ilmeisistä tapahtumista ja ovat sen tähden niin ikään päivänselviä. Materialistisen metodin täytyy sen tähden rajoittua tässä liiankin usein supistamaan poliittiset selkkaukset taloudellisen kehityksen luomien yhteiskuntaluokkien ja luokkaryhmittymien etutaisteluiksi ja osoittamaan erilliset poliittiset puolueet niiden luokkien ja luokkaryhmittymien enemmän tai vähemmän vastaaviksi poliittisiksi ilmauksiksi.

On itsestään selvää, että tuosta kaikkien tutkimuksenaisten tapahtumien varsinaisena perustana olevan taloudellisen tilanteen samanaikaisten muutosten väistämättömästä huomiotta jättämisestä täytyy johtua erehdyksiä. Mutta nykytapahtumia yleistävän esityksen kaikkiin edellytyksiin sisältyy välttämättömästi erehdykseen johtavia aineksia, mikä ei kuitenkaan estä ketään kirjoittamasta nykytapahtumien historiaa.

Marxin ryhtyessä tähän työhön oli mainittua erehdysten syytä vielä paljon vaikeampi välttää. Vuosien 1848—1849 vallankumousaikana oli suorastaan mahdotonta seurata samanaikaisesti tapahtuvia taloudellisia muutoksia tai edes pitää niitä näköpiirissä. Samoin oli laita Lontoossa ensimmäisten maanpakoukkausien aikana, syksyllä ja talvella 1849—1850. Mutta juuri sinä aikana Marx aloitti työnsä. Ja näistä epäsuotuisista asianhaaroista huolimatta se seikka, että hän tunsii tarkasti niin Ranskan taloudellisen tilanteen kuin myös tämän maan poliittiset tapahtumat helmikuun vallankumouksesta alkaen, auttoi häntä antamaan tapahtumista esityksen, joka tuo niiden sisäisen yhteyden julki niin hyvin, ettei parempaan ole sen jälkeen pystytty, ja joka on myöhemmin loistavasti kestänyt Marxin itsensä tekemän kaksinkertaisen tarkastuksen.

Ensimmäinen tarkastus johtui siitä, että Marx sai vuoden 1850 keväästä lähtien taasen aikaa taloudellisiin tutkimuksiin ja ryhtyi lähinnä tutkimaan viimeisten kymmenen vuoden taloushistoriaa. Sen tuloksena kävi hänelle itse tosiasioista täysin selväksi se, minkä hän siihen asti oli puoleksi apriorisesti johtanut vaillinaisesta aineistosta: nimittäin, että helmikuun ja maaliskuun vallankumouksen varsinaisena äitinä oli ollut vuoden 1847 maailman kauppapula ja että vuoden 1848 keskivaiheilta vähitellen jälleen alkanut ja 1849 ja 1850 täyteen kukoistukseen päässyt teollisuuden nousu oli uudelleen vahvistuneen eurooppalaisen taantumuksen elähdyttävänä voimana. Se oli ratkaiseva. Jos kolmessa ensimmäisessä artikkelissa (ne ilmestyivät „N. Rh. Z. Politisch-Ökonomische Revue” julkaisun tammi-, helmi- ja

maaliskuun vihkossa Hampurissa 1850¹⁾ on vielä läpikäyvänä vallankumouksellisen tarmon pikaisen uuden nousun odotus, niin syksyllä 1850 ilmestyneessä viimeisessä kaksoisvihkossa (toukokuu—lokakuu) julkaistu minun ja Marxin kirjoittama historiallinen katsaus tekee kerta kaikkiaan lopun noista harhakuvitelmistä: „Uusi vallankumous on mahdollinen ainoastaan uuden pulan seurauksena. Mutta edellinen on yhtä varmaa kuin jälkimäinenkin”. Mutta tuo olikin ainoa oleellinen muutos, joka oli tehtävä. Aikaisemmissa artikkeleissa annettu tapahtumien selityksessä ja siinä esitetyissä syy-yhteyksissä ei ollut kerrassaan mitään muuttamista, kuten samassa katsauksessa tehty kertomuksen jatko maaliskuun 10. päivästä aina syksyyn 1850 osoittaa. Olen sen tähden ottanut tuon jatkon neljänneksi artikkeliksi tähän uuteen painokseen.

Toinen tarkastus oli vielä ankarampi. Heti Louis Bonaparten joulukuun 2. p:nä 1851 suorittaman valtiokaappauksen jälkeen Marx kirjoitti uudella tavalla Ranskan historian ajalta, joka ulottui vuoden 1848 helmikuulta tapahtumaan, johon tuo vallankumouskausi toistaiseksi päättyi („Louis Bonaparten brumairekuun 18.”, 3. painos, Hampuri, Meissner, 1885). Tuossa kirjassa on jälleen, joskin lyhyemmin, käsitelty samaa ajanjaksoa kuin kirjoituksessammekin. Verrattakoon tätä toista vuotta myöhemmin sattuneen ratkaisevan tapauksen valossa kirjoitettua esitystä meidän esitykseemme, niin huomataan, että tekijällä on ollut vain hyvin vähän muutettavaa.

Kirjoituksellemme antaa aivan erityisen merkityksen se seikka, että siinä esitetään ensi kerran lauselma, jona maailman kaikkien maiden työväenpuolueet yksimielisesti esittävät lyhyesti taloudellista uudistusta koskevan vaatimuksensa: tuotannonvälineet yhteiskunnan omiksi. Toisessa luvussa sanotaan „oikeudesta työhön”, mitä nimitetään „ensimmäiseksi kömpelöksi muodoksi, missä proletariaatin vallankumoukselliset vaatimukset esitetään”: „mutta työnteko-oikeuden takana on ylivalta pääoman suhteen, pääoman yli ulottuvan vallan takana on *tuotannonvälineiden omaksiottaminen*, niiden alistaminen yhteenliittyneen työväenluokan määräysvaltaan, siis palkkatyön kuin pääomankin ja niiden keskinäisen suhteen hävittäminen”. Tässä on siis muotoiltu — ensi kerran — väittämä, joka erottaa uudenaikaisen työväen sosialismin jyrkästi niin hyvin feodaalisen, porvarillisen, pikkuporvarillisen jne. sosialismin kaikista eri vivahtuksista kuin myös utooppisen ja alkuperäisen työläiskommunismien sekavasta omaisuuden yhteisyydestä. Kun Marx myöhemmin ulotti

¹ „*Neue Rheinische Zeitung. Politisch-Ökonomische Revue*” („*Uusi Reinin Lehti. Kansantaloustieteellinen Yleiskatsaus*”) — Marxin ja Engelsin julkaisema aikakauslehti, ilmestyi Hampurissa vuoden 1850 tammikuusta saman vuoden lokakuuhun. *Toim.*

tämän määritelmän myös vaihdon välineiden omaksiottamista koskevaksi, niin tämä laajennus, joka muuten oli Kommunistisen manifestin mukaan itsestään ymmärrettävä, oli vain johtopäätelmä perusväittämästä. Englannissa ovat eräät viisaat miehet sitten äskettäin lisänneet vielä, että myös „jaon välineet” pitäisi siirtää yhteiskunnalle. Noiden herrojen lienee vaikea sanoa, mitä nuo tuotannon ja vaihdon välineistä eriyvät taloudelliset jaon välineet sitten ovat; ehkä niillä tarkoitetaan *poliittisia* jakekeinoja, veroja, köyhäinhuoltoa, siinä luvussa Sachsenwald¹ lahjoituksia ja muita apulisia. Mutta ensiksikin, nuohan ovat jo yhteiskunnan, valtion tai yhteisön, omistamia jaon välineitä, ja toiseksi, mehän tahdomme juuri poistaa ne.

* * *

Helmikuun vallankumouksen puhjetessa me kaikki, mitä tulee käsityksiimme vallankumouksellisten liikkeiden ehdoista ja kulusta, olimme siihenastisen historiallisen kokemuksen, nimenomaan Ranskan kokemuksen lumoissa. Viimeksi mainittuhan juuri oli hallinnut koko Euroopan historiaa vuodesta 1789, ja nytkin se antoi taas yleisen kumouksen merkin. Siksi oli itsestään selvää ja välttämätöntä, että Pariisissa helmikuussa 1848 julistetun „yhteiskunnallisen” vallankumouksen, proletariaatin vallankumouksen, luonnetta ja kulkua koskevat käsityksemme olivat vahvasti vuosien 1789—1830 esikuvien muistojen värittämiä. Ja kun vielä Pariisin kapina sai vastakaikua Wienin, Milanon, Berliinin voitokkaista kapinoista; kun koko Eurooppa oli aina Venäjän rajaa myöten joutunut liikkeeseen; kun sitten kesäkuussa porvariston ja proletariaatin välillä taisteltiin Pariisissa ensimmäinen suurtaistelu herruudesta; kun yksin porvariluokan voittoakin järkytti kaikkien maiden porvaristoa niin, että se jälleen pakeni vastikään kukistetun monarkistis-feodaalisen taantumuksen syliin, niin silloin ei meillä voinut olla silloisten asianhaaran vallitessa mitään epäilystä siitä, että oli alkanut ratkaiseva suurtaistelu, että se oli taisteltava loppuun yhtenä ainoana pitkänä ja vaihtelevana vallankumouksena, mutta että se voi päättyä vain proletariaatin lopulliseen voittoon.

Vuoden 1849 tappioiden jälkeen ei meillä suinkaan ollut sellaisia harhakuvitelmia kuin vulgääreilla demokraateilla, jotka ryhmittäivät in partibus² tulevien väliaikaisten hallitusten ympärille. He uskoivat „kansan” saavan pikaisen ja lopullisen

¹ *Sachsenwald* — laaja maatila, jonka Vilhelm I lahjoitti Bismarckille v. 1871. *Toim.*

² *In partibus infidelium* — kirjaimellisesti — uskottomien maassa, ts. oman maan ulkopuolella, siirtolaisuudessa. *Toim.*

voiton „sortajista”; me taas uskoimme, että „sortajien” syrjäyttämisen jälkeen tullaan käymään pitkälistä taistelua juuri tuossa „kansassa” piilevien vastakkaisten aineiden välillä. Vulgäärit demokraatit luulivat uuden purkauksen tapahtuvan tänään tai huomenna; me selitimme jo syksyllä 1850, että ainakin *ensimmäinen* vallankumouskauden jakso oli jo päättynyt ja että ei ollut mitään odotettavissa ennen uuden yleismaailmallisen talouspulan puhkeamista. Sen tähden meidät julistettiinkin vallankumouksen pettäjinä pannaan niiden miesten toimesta, jotka tekivät sittemmin melkein poikkeuksetta rauhan Bismarckin kanssa — mikäli Bismarck piti heitä sen vaivan arvoisina.

Mutta historia on osoittanut meidänkin olleen väärässä ja paljastanut silloiset mielipiteemme harhakuvitelmiiksi. Se on mennyt vielä pitemmälle; se ei ole ainoastaan hälventänyt meidän silloista väärinkäsitystämme, vaan se on myös kokonaan muuttanut niitä ehtoja, joiden alaisina proletariaatin on taisteltava. Vuoden 1848 taistelutapa on nykyisin joka tapauksessa vanhentunut ja tämä on kohta, jota kannattaa tarkastella tässä tilaisuudessa lähemmin.

Kaikki aikaisemmat vallankumoukset ovat päätyneet siihen, että jonkin tietyn luokan herruus on vaihtunut toisen luokan herruudeksi; mutta kaikki tähänastiset hallitsevat luokat ovat olleet vain pieniä vähemmistöjä hallittuihin kansanjoukkoihin verraten. Jonkin hallitsevan vähemmistön kukistuttua on jokin toinen vähemmistö tarttunut sen asemesta valtion peräsiimeen ja muovailnut valtiojärjestyksen omien etujensa mukaiseksi. Siinä on joka kerta ollut se vähemmistöryhmä, jonka taloudellisen kehityksen taso on tehnyt kykeneväksi valtaan ja kutsunut siihen, ja juuri sen tähden ja vain sen tähden on käynyt niin, että hallittu enemmistö on joko toiminut kumouksessa tuon ryhmän hyväksi tai ainakin sallinut sen rauhassa tapahtua. Mutta elleimme ota lukuun kunkin tapauksen konkreettista sisältöä, niin kaikkien noiden vallankumousten yhteisenä muotona on ollut se, että ne ovat olleet vähemmistön vallankumouksia. Niihin osallistuessaankin enemmistö on — tieteen tai tietämättään — toiminut vain vähemmistön palveluksessa; mutta tämä tai yksinpä enemmistön passiivinen vastaanpanematon suhtautuminen sai näyttämään siltä, niinkuin vähemmistö edustaisi koko kansaa.

Ensimmäisen suuren tuloksen saatuaan on voitokas vähemmistö säännöllisesti jakaantunut: toinen puoli on ollut tyytyväinen saavutettuun, toinen on tahtonut mennä pitemmälle, esittänyt uusia vaatimuksia, jotka ovat ainakin osittain olleet joko todellisesti tai näennäisesti edullisia suurille kansanjoukoille. Yksityisissä tapauksissa on nämä jyrkemmat vaatimukset myös toteutettu, mutta useinkin vain hetkeksi: maltillisempi puolue on

saanut jälleen yliotteen ja se, mikä vastikään voitettiin, on taas menetetty joko kokonaan tai osaksi; voitetut ovat silloin nostaneet melun petoksesta tai selittäneet tappion sattumaksi. Mutta todellisuudessa on asia ollut enimmäkseen näin: vasta radikaalisen puolueen saama toinen voitto on varmistanut ensimmäisen voiton saavutukset; kun se oli saatu aikaan ja siten saavutettu se, mikä sillä hetkellä oli välttämätöntä, niin radikaalit ja heidän saavutuksensa katosivat jälleen näyttämöltä.

Seitsemännentoista vuosisadan suuresta Englannin vallankumouksesta alkaen ovat uuden ajan kaikissa vallankumouksissa ilmenneet nuo piirteet, jotka ovat näyttäneet kuuluvan erottamattomasti jokaiseen vallankumoukselliseen taisteluun. Ne ovat näyttäneet olevan ominaisia myös proletariaatin vapautustais- teluille, etenkin kun juuri 1848 voitiin sormin laskea ne miehet, jotka edes jossakin määrin käsittivät, miltä suunnalta tuota vapautusta oli etsittävä. Vieläpä Pariisissakin proletaarijoukot itse olivat voiton jälkeenkin kokonaan epätietoisia siitä, mille tielle piti kääntyä. Ja kuitenkin oli liike olemassa, se oli vaistomaista, spontaanista, hillitöntä. Eikö tämä ollut juuri se tilanne, jossa vallankumouksen piti onnistua, tosin vähemmistön johtamana, mutta tällä kertaa, ei vähemmistön, vaan enemmistön varsinaiseksi eduksi? Jos suuret kansanjoukot saatiin kaikkina pitempinä vallankumouskausina niin helposti viehättymään eteenpäin tunkeutuvien vähemmistöjen pelkillä ulkokultaisilla uskotteluilla, niin kuinka ne olisivat voineet olla vähemmän vastaanottavaisia aatteiden suhteen, jotka olivat niiden taloudellisen tilan mitä tarkinta heijastusta, jotka eivät olleet mitään muuta kuin niiden tarpeiden selvää järjellistä ilmaisua, tarpeiden, joista niillä itsellään ei ollut vielä selvää käsitystä, vaan vasta epämääräinen tunne? Tämä joukkojen vallankumouksellinen mieliala muuttui tosin melkein aina ja enimmäkseen hyvin pian uupumukseksi tai jopa päinvastaiseksi mielialaksi, heti kun harhaluulot haihtuivat ja pettymys valtasi mielet. Mutta nyt ei ollut kysymys uskoteluista, vaan suuren enemmistön varsinaisten intressien toteuttamisesta, intressien, joista tuo suuri enemmistö ei tosin suinkaan ollut silloin selvillä, mutta joista se pian oli pääsevä tarpeeksi selville niitä käytännössä toteutettaessa, vakuuttuen omasta näkemästään. Ja kun nyt, kuten Marxin kolmannessa artikkelissa osoitetaan, vuoden 1848 „yhteiskunnallisesta” vallankumouksesta syntyneen porvarillisen tasavallan kehitys oli keskittänyt vuoden 1850 kevääseen mennessä todellisen herruuden suurporvariston käsiin, joka päälle päätteeksi oli monarkistismielinen, ja ryhmitännyt sitä vastoin kaikki muut yhteiskuntaluokat, talonpojat ja pikkuporvarit, proletariaatin ympärille, joten yhteisen voiton ohessa tai sen jälkeen, ratkaisevaksi tekijäksi oli tuleva kokemuksen viisastuttama proletariaatti eivätkä ne — eikö siis ollut täysin

luultavaa, että vähemmistön vallankumous muuttuu enemmistön vallankumoukseksi?

Historia on osoittanut, että me ja kaikki, jotka siten ajattelivat, olimme väärässä. Se on selvästi osoittanut, että mannermaan taloudellisen kehityksen tila ei ollut silloin vielä läheskään niin kypsä, että kapitalistinen tuotantotapa olisi voitu poistaa; se on todistanut sen taloudellisella vallankumouksella, jonka valtaan vuodesta 1848 on joutunut koko mannermaa ja joka varsinaisesti vasta onkin juurruttanut suurteollisuutta Ranskaan, Itävaltaan, Unkariin, Puolaan ja äskettäin Venäjälle ja tehnyt Saksasta suorastaan ensiluokkaisen teollisuusmaan — kaikki kapitalistisella, siis vuonna 1848 vielä hyvin laajentumiskykyisellä perustalla. Mutta juuri tuo teollinen vallankumous se onkin luonut kaikkialla selvyyttä luokkasuhteisiin, syrjäyttänyt joukon manufaktuurikaudelta ja Itä-Euroopassa jopa ammattikuntaisesta käsityöstä periytyneitä välimuotoja, synnyttänyt todellisen porvariston ja todellisen suurteollisuusproletariaatin ja työntänyt ne yhteiskunnallisessa kehityksessä etualalle. Mutta siten onkin näiden molempien suurten luokkien taistelu, jota vuonna 1848 esiintyi Englantia lukuunottamatta ainoastaan Pariisissa ja korkeintaan eräissä suurissa teollisuuskeskuksissa, levinnyt yli koko Euroopan ja käynyt niin voimakkaaksi, ettei v. 1848 selaista voitu vielä ajatellakaan. Silloin oli paljon epäselviä lahkolais-evankeliumeja yleislääkkeineen, nykyään on *yksi* yleisesti tunnustettu, läpinäkyvä kirkas Marxin teoria, joka määrittelee tarkasti taistelun lopulliset tavoitteet; silloin — paikan ja kansallisuuden mukaan erinneitä ja erilaistuneita joukkoja, joita yhdisti ainoastaan yhteisten kärsimysten tunne ja jotka olivat kehittymättömiä ja heittelehtivät neuvottomina sinne sun tänne innostuksen ja epätoivon välillä; nykyään — *yhtenäinen* suuri kansainvälinen sosialistien armeija, joka rientää herkeämättä eteenpäin ja jonka lukumäärä, järjestyneisyys, kurinalaisuus, tietoisuus ja voitonvarmuus kasvavat joka päivä. Kun ei tämäkään proletariaatin mahtava armeija ole yhä vielä saavuttanut päämäärää, kun sen, saavuttamatta voittoa lähimainkaan *yhdellä* lujalla iskulla, täytyy ankaraa, sitkeää taistelua käyden edetä vitkallisesti asema asemalta eteenpäin, niin todistaa tämä kerta kaikkiaan, kuinka mahdotonta oli v. 1848 saada aikaan yhteiskunnallinen uudistus pelkällä äkkiryynnäköllä.

Kahdeksi dynastis-monarkistiseksi osastoksi jakaantunut porvaristo¹, joka kuitenkin vaati ennen kaikkea rauhaa ja turvaa

¹ Tarkoitetaan *legitimistejä*, Ranskassa vuoteen 1792 ja myös restauraatiokaudella (1814—1830) vallassa olleen Bourbonien „legitiimin” („laillisen”) hallitsijasuvun kannattajia, sekä *orleanisteja*, vuoden 1830 heinäkuun vallankumouksesta valtaan astuneen ja vuoden 1848 vallankumouksen kukistaman Orleansin hallitsijasuvun kannattajia. *Toim.*

liiketoiminnalleen; sen vastustajana — tosin voitettu, mutta yhä vielä uhkaava proletariaatti, jonka ympärille ryhmittyi yhä enemmän pikkuporvareita ja talonpoikia; alituinen väkivaltaisen purkauksen uhka, purkauksen, mikä ei kaikesta huolimatta tarjonnut mitään lopullisen ratkaisun mahdollisuutta — siinä tilanne, joka oli kuin luotu kolmannen, pseudodemokraattisen vallantavoittelijan Louis Bonaparten valtiokaappausta varten. Tämä teki armeijan avulla joulukuun 2. p:nä 1851 lopun jännittyneestä tilanteesta ja turvasi sisäisen rauhan Euroopalle, onnellistuttaakseen sen sitten uudella sotien aikakaudella¹. Alhaalta käsin toimeenpantujen vallankumousten kausi oli toistaiseksi päättynyt; seurasi ylhäältä käsin toimeenpantujen vallankumousten kausi.

Vuoden 1851 taka-askel imperiumiin oli uusi todistus tuon ajan proletariaatin pyrkimysten kypsymättömyydestä. Mutta tuo taka-askel itse oli luova ehdot, joiden vallitessa noiden pyrkimysten täytyi kypsyä. Sisäinen rauha turvasi täydet kehitysmahdollisuudet teollisuuden uudelle nousulle; se, että oli välttämättömästi annettava armeijalle tekemistä ja ohjattava vallankumoukselliset virtaukset ulkopoliitiikan suuntaan, synnytti sotia, joissa Bonaparte koetti „kansallisuusperiaatteen” voimaansattamisen varjolla keplotella Ranskalle aluevaltauksia. Hänen matkijansa Bismarck omaksui saman politiikan Preussia varten; hän suoritti 1866 valtiokeikauksensa, ylhäältä käsin toimeenpantun vallankumouksensa Saksan liittoa ja Itävaltaa vastaan ja yhtä paljon Preussin riitaista edustajakamaria vastaan. Mutta Eurooppa oli liian pieni kahdelle Bonapartelle, ja niinpä historian ivaa oli, että Bismarck kukisti Bonaparten ja Preussin kuningas Vilhelm perusti paitsi pikkusaksalaisen keisarikunnan, myös Ranskan tasavallan. Yleisenä tuloksena oli kuitenkin, että Puolaa lukuun ottamatta Euroopan suurten kansojen itsenäisyydestä ja sisällisestä yhtymisestä oli tullut tosi. Tosin suhteellisen vaatimattomissa, mutta kuitenkin niin laajoissa rajoissa, että kansalliset selkkaukset eivät olleet enää työväenluokan kehityskulun varsinaisina esteinä. Vuoden 1848 vallankumouksen haudankaivajista oli tullut sen testamentin täytäntöönpanijoita. Ja heidän ohellaan kohosi jo uhkaavana vuoden 1848 perijä, *Internationaleksi* yhtynyt proletariaatti.

Vuosien 1870—1871 sodan jälkeen Bonaparte katoaa näyttämöltä ja Bismarck oli tehnyt tehtävänsä, joten hän saattoi jälleen aleta tavalliseksi junkkeriksi. Mutta tuon kauden päätekohtan

¹ Napoleon III aikana Ranska osallistui Krimin sotaan (1854—1855), kävi Itävaltaa vastaan sotaa Italiasta (1859), osallistui yhdessä Englannin kanssa Kiinaa vastaan käytyihin sotiin (1856—1858 ja 1860), aloitti Indokiinan valloituksen, järjesti valloitusretken Syyriaan (1860—1861) ja Meksikoon (1862—1867) ja vihdoin vv. 1870—1871 kävi sotaa Preussia vastaan. *Toim.*

muodostaa Pariisiin Kommuuni. Thiersin salakavala yritys varastaa tykistö Pariisiin kansalliskaartilta synnytti voitokkaan kapinan. Ilmeni jälleen, ettei Pariisissa ollut mahdollinen enää mikään muu kuin proletaarinen vallankumous. Voiton jälkeen valta joutui ihan itsestään, ihan kiistatta työväenluokan käsiin. Ja taasen ilmeni, kuinka mahdoton tuo työväenluokan valta oli vielä silloinkin, kaksikymmentä vuotta kirjoituksessamme kuvatun ajan jälkeen. Toisaalta Ranska jätti Pariisiin pulaan, katsellen, kuinka se vuodatti vertansa MacMahonin luotisateessa; toisaalta Kommuuni heikkeni siinä hyödyttömässä taistelussa, jota molemmat puolueet: blanquilaiset (enemmistö) ja proudhonnistit (vähemmistö), joiksi Kommuuni oli jakaantunut, saivat kummankaan tietämättä, mitä oli tehtävä. Vuoden 1871 helppo voitto jäi yhtä hedelmättömäksi kuin vuoden 1848 äkki-rynnäkkö.

Pariisin Kommuunin mukana luultiin taistelukuntoisen proletariaatin tulevan lopullisesti haudatuksi. Mutta aivan päinvastoin, Kommuunista ja Saksan ja Ranskan sodasta alkaa proletariaatin valtavin nousu. Koko asekuntoisen väestön ottaminen armeijoihin, jotka laskettiin nyt jo miljoonissa, ennenkuulumattoman tehokkaat tuliseet, ammuksat ja räjähdysaineet, saivat koko sotalaitoksessa aikaan täydellisen mullistuksen, joka teki toisaalta äkillisen lopun bonapartelaisesta sotakaudesta ja turvasi teollisuuden rauhallisen kehityksen tekemällä mahdottomaksi jokaisen muun sodan paitsi ennenkuulumattoman julman maailmansodan, jonka lopputuloksen arvioiminen on kerrassaan mahdotonta. Toisaalta se kohotti geometrisessa sarjassa nousevilla sotakustannuksilla verot suunnattoman korkeiksi ja ajoi siten köyhemmät kansanluokat sosialismin syyliin. Elsass-Lothringenin anastus, joka oli lähin syy hurjaan aseistautumiskilpaan, saattoi kiihottaa Ranskan ja Saksan porvariston kiihkoisänmaallisina toisiaan vastaan, mutta noiden maiden työläisille siitä tuli uusi yhdistävä side. Ja Pariisin Kommuunin vuosipäivästä tuli koko proletariaatin ensimmäinen yleinen juhlapäivä.

Vuosien 1870—1871 sota ja Kommuunin tappio siirsivät, kuten Marx oli ennustanut, Euroopan työväenliikkeen painopisteen toistaiseksi Ranskasta Saksaan. Ranska tarvitsi tietysti vuosia tointuakseen vuoden 1871 toukokuun suoneniskusta. Sitä vastoin Saksassa, jossa lisäksi ranskalaisen miljarditulvan suorastaan ansarimaisesti edistämänä teollisuus kehittyi yhä nopeammin, sosialidemokratia kasvoi yhä ripeämmin ja varmemmin. Sen ansiosta, että Saksan työläiset osasivat käyttää vuonna 1866 voimaansaatettua yleistä äänioikeutta, puolueen kasvu oli hämmästyttävä käyden koko maailmalle ilmi kiistattomista numeroista: 1871 — 102 000, 1874 — 352 000, 1877 — 493 000 sosialidemokraattista ääntä. Sitten korkea esivalta antoi tunnustuk-

sensa tuolle edistykselle säätämällä sosialistilain; puolue murskattiin hetkeksi, sen äänimäärä väheni v. 1881 — 312 000:een. Mutta puolue selvisi siitä pian ja nyt vasta, poikkeuslain painon alla, ilman sanomalehtiä, ilman julkista järjestöä, ilman yhdistymis- ja kokoontumisoikeutta, alkoi todella ripeä kasvu: 1884 — 550 000, 1887 — 763 000, 1890 — 1 427 000 ääntä. Silloin herposi valtion käsi. Sosialistilaki katosi, sosialistien äänimäärä kohosi 1 787 000:een, mikä oli enemmän kuin neljännes kaikista annetuista äänistä. Hallitus ja hallitsevat luokat olivat käyttäneet kaikki keinonsa loppuun — hyödyttömästi, tarkoituksettomasti, tuloksettomasti. Viranomaiset yövahdista valtiokansleriin asti saivat ottaa vastaan kourautuntuvia todistuksia voimattomuudesta — ja lisäksi ylenkatsotuilta työläisiltä! — ja näitä todistuksia oli miljoonia. Valtio oli joutunut umpikujaan, työläiset olivat vasta alkamassa.

Mutta Saksan työläiset olivat tehneet asialleen toisenkin suuren palveluksen tämän ensimmäisen lisäksi, jonka he tekivät jo pelkästään olemalla vahvin, kurinalaisin ja nopeimmin kasvava sosialistinen puolue. He olivat antaneet tovereilleen kaikissa maissa uuden, mitä terävimmän aseensa, osoittamalla heille, kuinka yleistä äänioikeutta käytetään.

Ranskassa oli ollut yleinen äänioikeus jo kauan, mutta se oli joutunut huonoon huutoon, syystä että Bonaparten hallitus oli käyttänyt sitä väärin. Kommuunin kukistuttua ei ollut työväenpuoluetta käyttämässä tätä oikeutta. Myös Espanjassa se oli voimassa tasavallan alusta alkaen, mutta Espanjassa vaaleista kieltäytyminen oli alusta pitäen kaikkien vakavien oppositiopuolueiden yleisenä sääntönä. Myös Sveitsin kokemukset yleisen äänioikeuden suhteen olivat työväenpuolueelle kaikkea muuta kuin rohkaisevia. Romaanisten maiden vallankumoukselliset työläiset olivat tottuneet pitämään äänioikeutta ansana, hallituksen petkusvälineenä. Saksassa oli toisin. Jo Kommunistinen manifesti oli julistanut, että taistelu yleisen vaalioikeuden, demokratian puolesta on taistelevan proletariaatin ensimmäisiä ja tärkeimpiä tehtäviä, ja Lassalle oli ottanut tämän asian jälleen esille. Kun Bismarck näki olevansa pakotettu saattamaan yleisen äänioikeuden voimaan ainoana keinona saada kansanjoukot kiinnostumaan hänen suunnitelmiinsa, niin silloin työläisemme ottivat sen heti vakavalta kannalta ja lähettivät August Bebelin ensimmäisille perustuslakia säätävälle valtiopäiville. Ja siitä päivästä alkaen he ovat käyttäneet yleistä äänioikeutta hyväkseen tavalla, josta on ollut heille tuhatkertaista hyötyä ja joka on ollut kaikkien maiden työläisille esikuvana. He ovat, Ranskan marxilaisen ohjelman sanojen mukaan, transformé, de moyen de duperie qu'il a été jusqu'ici, en instrument d'émancipation — muuttaneet sen petkuskeinosta, jona se oli ollut näihin asti,

vapautusvälineeksi¹. Ja vaikkei yleisestä äänioikeudesta olisi ollut mitään muuta hyötyä kuin se, että se on sallinut meidän toimittaa joka kolmas vuosi voimiemme laskemisen; että se on säännöllisesti todetulla, odottamattoman nopealla äänimäärän kasvulla lisännyt samassa määrässä niin työläisten voitonvarmuutta kuin vastustajien kauhua ja tullut siten parhaaksi propagandavälineeksemme; että se on antanut meille tarkat tiedot omista voimistamme kuin myös kaikkien vihollispuolueiden voimista ja antanut siten meille vertaansa vailla olevan mittapuun toimintamme tasapuolistamista varten varjellen meitä olemasta sopimattomaan aikaan arkoja samoin kuin uhkarohkeita — vaikka meille olisi ollut äänioikeudesta vain tämä hyöty, niin jos se olisi enemmän kuin kylliksi. Mutta se on saanut aikaan paljon enemmän. Vaaliagitaatiossa se on antanut meille vertaansa vailla olevan keinon päästä kosketuksiin kansanjoukkojen kanssa siellä, missä ne ovat vielä etäällä, pakottaa kaikki puolueet puolustamaan mielipiteitään ja tekojaan koko kansan edessä meidän hyökkäyksiämme vastaan; ja lisäksi se on antanut edustajillemme valtiopäivillä puhujalavan, jolta he ovat voineet puhua parlamentissa oleville vastustajilleen ja sen ulkopuolella oleville joukoille vaikuttavammin ja vapaammin kuin sanomalehdissä ja kokouksissa. Mitä apua oli sosialistilaista hallitukselle ja porvaristolle, kun vaaliagitaatio ja sosialistiset valtiopäiväpuheet puhkoivat sitä jatkuvasti?

Mutta tämän yleisen äänioikeuden menestyksellisen hyväksikäytön ohella tuli käytäntöön aivan uusi proletariaatin taistelutapa, ja se kehittyi nopeasti edelleen. Huomattiin, että valtionlaitoksissa, joiden turvin porvaristo järjestää herruutensa, on yleensä paljon sellaista, jonka avulla työväenluokka voi taistella itse noita valtionlaitoksia vastaan. Osallistuttiin osavaltioiden maapäivien, kunnanneuvostojen, ammattituomioistuinten vaaleihin, taisteltiin porvariston kanssa jokaisesta virkatoimesta, mikäli sen haltuunottamisessa oli sananvaltaa kyllin suurella proletariaatin osalla. Ja kävi niin, että porvaristo ja hallitus rupesivat pelkäämään paljon enemmän työväenpuolueen laillista kuin laitonta toimintaa, enemmän vaalien kuin kapinan seurauksia.

Siis tässäkin taistelun ehdot olivat oleellisesti muuttuneet. Vanha kapinatyyli, katutaistelu katusulkuineen, jolla vuoteen 1848 asti oli kaikkialla ollut ratkaiseva merkitys, oli melkoisesti vanhentunut.

¹ Tämä lause on lainattu Marxin kirjoittamasta Ranskan Työväenpuolueen ohjelman johdatusosasta. Ohjelma hyväksyttiin Havre'in edustajakokouksessa v. 1880. *Toim*

Alkäämme rakennelko sen johdosta mitään harhakuvitelmiä: kapinan todellinen voitto sotaväestä katutaistelussa, sellainen voitto, jollaisia on kahden armeijan välisessä taistelussa, on mitä suurimpia harvinaisuuksia. Mutta siihen kapinalliset ovatkin yhtä harvoin panneet toiveensa. Heidän tarkoituksenaan on ollut vain lannistaa sotaväki moraalisilla vaikutteilla, joiden merkitys kahden sotaa käyvän maan armeijan välisessä taistelussa on joko olematon tai paljon vähäisempi. Jos siinä onnistutaan, niin joko sotaväki kieltäytyy toimimasta tai hämmentyvät päälliköt, ja kapina voittaa. Ellei siinä onnistuta, niin sotaväki osoittautuu yksinpä pienempilukuisenakin ylivoimaiseksi paremman aseistuksen ja koulutuksen, yhtenäisen johdon, taisteluvoimien suunnitelmallisen käytön ja kurinalaisuuden ansiosta. Kapinan suurin mahdollinen saavutus varsinaisessa taktillisessa toiminnassa on jonkin erillisen katusulun taidokas laittaminen ja puolustaminen. Keskinäinen avustus, varaväen sijoitus tai käyttäminen, lyhyesti, eri osastojen keskinäinen läheinen yhteistointa, mikä on välttämätöntä jo jonkin kaupunginosan puolustamiseksi, kokonaisen suuren kaupungin puolustamisesta puhumattakaan, voi tulla kysymykseen vain hyvin rajoitetussa määrässä, useimmiten tuskin ollenkaan; taisteluvoimien keskittäminen jollekin ratkaisevalle kohdalle jää silloin kokonaan suorittamatta. Vallitsevana taistelumuotona on sen tähden passiivinen puolustus; siellä täällä syntyy äkkiä hyökkäys, mutta niin ikään vain poikkeuksena, tilapäisenä syöksähdyksenä, sivustaiskuna, rajoittuen kuitenkin säännöllisesti vain perääntyvän joukon jättämien asemien miehittämiseen. Lisäksi sotaväellä on käytettävänään tykistöä ja täysin varustettuja ja harjoitettuja insinöörijoukkoja, taistelukeinoja, joita kapinoitsijoilla ei ole miltei koskaan. Ei ole siis ihme, että mitä suurimmalla sankaruudella käydyt katusulkutaistelut — Pariisissa kesäkuussa 1848, Wienissä lokakuussa 1848, Dresdenissä toukokuussa 1849 — päättyivät kapinan tappioon, kun hyökkäävän sotaväen johtajat toimivat puhtaasti sotilaallisten näkökantojen mukaan antamatta poliittisten seikkain estää itseään ja sotamiehet pysyivät heille uskollisina.

Kapinallisten lukuisat menestykset vuoteen 1848 asti johtuivat varsin moninaisista syistä. Heinäkuussa 1830 ja helmikuussa 1848 Pariisissa, kuten useimmissa Espanjassa käydyissä katutaisteluissa, kapinoitsijoiden ja sotaväen välillä oli porvarikaarti, joka joko suoranaisesti siirtyi kapinan puolelle tai sai laimealla ja epäroivällä suhtautumisellaan myös sotajoukot horjumaan ja toimitti lisäksi aseita kapinallisille. Siellä, missä tämä porvarikaarti asettui jo alunperin kapinaa vastaan, kuten kesäkuussa 1848 Pariisissa, tuli kapinakin kukistetuksi. Berliinissä 1848 kansa voitti osaksi siitä syystä, että se sai huomattavan

määrän uusia taisteluvoimia yöllä ja 19. päivän aamulla, osaksi siitä syystä, että sotajoukot olivat uupuneita ja huonosti huollettuja, vihdoinkin osaksi siitä syystä, että komento oli lamauttavaa. Mutta kaikissa tapauksissa saatiin taistelussa voitto, koska sotaväki kieltäytyi toimimasta ja päälliköt menettivät päättäväisyytensä tai heiltä puuttui toimintavapaus.

Katutaistelujen klassillisenakin aikana katusulku vaikutti siis enemmän moraalisesti kuin aineellisesti. Se oli keino, jolla järkytettiin sotaväen lujutta. Jos se kesti niin kauan, että tuo tarkoitus saavutettiin, niin saatiin voitto, ellei, niin hävittiin. Juuri tämä on tärkein seikka, joka on pidettävä mielessä silloinkin, kun tutkitaan odotettavissa olevien vastaisten katutaistelujen mahdollisuuksia.

Jo 1849 nuo mahdollisuudet olivat aika huonot. Porvaristo oli siirtynyt kaikkialla hallitusten puolelle, „sivistyksen ja omistuksen” kannattajat tervehtivät ja kestitivät sotaväkeä, joka lähti kapinoita vastaan. Katusulku oli kadottanut lumousvoimansa; sotamies ei nähnyt sen takana enää „kansaa”, vaan kapinoitsijoita, villitsijöitä, ryöstäjiä, jakajia, yhteiskunnan hylkiöitä; upseeri oli ajan mittaan tutustunut katutaistelun taktillisiin muotoihin, improvisoitua rintavarustusta vastaan hän ei marssinut enää suoraa päätä ja suojattomana, vaan kiersi sen puutarhojen, pihojen ja talojen kautta. Ja kun oli vähänkin taitavuutta, niin siinä onnistuttiin nyt yhdeksässä tapauksessa kymmenestä.

Sittemmin on tapahtunut vielä hyvin paljon muita muutoksia, ja kaikki sotaväen eduksi. Jos kohta suurkaupungit ovat tuntuvasti suureneet, niin armeijat ovat suureneet vielä enemmän. Pariisi ja Berliini eivät ole kasvaneet nelinkertaisiksi vuodesta 1848, mutta niiden varuskunnat ovat kasvaneet sitä enemmän. Nämä varuskunnat voidaan rautateiden ansiosta suurentaa 24 tunnissa enemmän kuin kaksinkertaisiksi ja paisuttaa 48 tunnissa jättiläisarmeijoiksi. Tämän tavattomasti vahvistuneen sotajoukon aseistus on verrattomasti tehokkaampi. Vuonna 1848 oli käytössä rihlaton suusta ladattava pyssy, nykyisin — pienikaliberinen takaaladattava makasiinikivääri, joka ampuu neljä kertaa kauemmaksi, kymmenen kertaa tarkemmin ja kymmenen kertaa nopeammin kuin edellinen. Ennen — tykistön suhteellisen heikkotehoiset pallokuulat ja kartessi, nykyisin — räjähdysammukset, joista yksi riittää särkeään parhaimmankin katusulun pirstaleiksi. Ennen — pioneerin hakku murtamassa aukkoa palomuriin, nykyisin — dynamiittipanos.

Sen sijaan kapinoitsijain puolella ovat kaikki edellytykset huononneet. Tuskinpa tulee enää kapinaa, jolle kaikki kansankerrokset ovat myötämielisiä; luokkataistelussa eivät välikerrokset tule kaiketi koskaan ryhmittymään proletariaatin ympärille

niin täydellisesti, että porvaristoa kannattava taantumuksellinen puolue häviäisi miltei olemattomiin. „Kansa” on siis aina esiintyvä jakautuneena, eikä sen vuoksi tule olemaan sitä voimallista vipua, joka 1848 oli niin äärettömän tehokas. Jos kohta kapinallisten puolelle tulee enemmän sotapalveluksessa olleita sotilaita, niin heidän aseistamisensa käy sitä vaikeammaksi. Asekauppojen metsästys- ja loistopysyys — vaikkei niitä olisikaan ennakolta tehty käyttökeltvottomiksi poliisin toimesta poistamalla lukon jokin osa — eivät lähitaistelussakaan vedä läheskään vertoja sotamiehen makasiinikiväärille. Ennen v. 1848 jokainen saattoi itse tehdä tarpeellisen latingin ruudista ja lyijystä, mutta nykyisin on joka kivääriä varten erikoiset patruunat, jotka ovat ylipäänsä samanlaisia vain siinä suhteessa, että ne ovat taidokkaita suurteollisuuden tuotteita eikä niitä siis voida valmistaa tuota pikaa, joten useimmat kiväärit ovat hyödyttömiä niin kauan, kuin ei ole erikoisesti niitä varten sopivia panoksia. Ja vihdoinkin v. 1848 jälkeen rakennetuissa suurkaupunkien kortteleissa on kadut rakennettu pitkiä, suoriksi, leveiksi, ikään kuin ne olisi tehty uusien tykkien ja kiväärien tehoa silmälläpitäen. Mielettömän täytyy olla sen vallankumousmiehen, joka itse valitsee Berliinin pohjoisen ja itäisen osan uudet työväenkaupunginosat katusulkutaistelun alueiksi.

Merkitseekö tämä, että tulevaisuudessa katutaistelulla ei tule olemaan enää mitään merkitystä? Ei suinkaan. Se merkitsee vain, että edellytykset ovat sitten vuoden 1848 muuttuneet paljon epäedullisemmiksi siviilitaistelijoille ja paljon edullisemmiksi sotaväelle. Siis tuleva katutaistelu voi voittaa vain, jos tämä aseman epäedullisuus korvataan muilla momenteilla. Siksi katutaistelua on harvemmin esiintynyt suuren vallankumouksen alussa kuin sen myöhemmässä kulussa, ja siihen on ryhdyttävä suuremmin voimin. Mutta nämä voimat katsonevatkin silloin, niinkuin Ranskan suuressa vallankumouksessa, niinkuin syyskuun 4. p:nä ja lokakuun 31. p:nä 1870 Pariisissa¹, paremmaksi avoimen hyökkäyksen kuin passiivisen barrikaditaktiikan.

Ymmärtääkö lukija nyt, minkä tähden hallitsevat vallanpitäjät tahtovat saada meidät suoraan sinne, missä pysyys ampuu ja sapeli hakkaa? Minkä tähden meitä syytetään nykyisin peluruudesta, kun emme lähde ilman muuta kadulle, jossa tiedämme ennakolta joutuvamme tappiolle? Minkä tähden meitä rukoillaan niin kiihkeästi suostumaan vihdoinkin kanuunanruoaksi?

¹ Tarkoitetaan vuoden 1870 syyskuun 4. päivää, jolloin kukistettiin Louis Bonaparten hallitus ja julistettiin tasavalta, sekä saman vuoden lokakuun 31. päivää, jolloin blanquilaiiset suorittivat epäonnistuneen kapinayrityksen „kansallisen puolustuksen” hallitusta vastaan. *Toim.*

Herrat tuhlaavat aivan turhanpäiten pyyntöjään ja taisteluhaasteitaan. Niin tyhmiä emme ole. He voisivat yhtä hyvin vaatia ensi sodassa viholliseltaan, että se asettuisi heitä varten vanhan Fritzin¹ linjajärjestykseen taikka kokonaisia divisioonia käsittäviksi kolonniksi à la Wagram ja Waterloo² ja piilukko-pyssy kädessä. Jos kohta kansojen sodan ehdot ovat muuttuneet, niin sitäkin enemmän ovat muuttuneet luokkataistelun ehdot. Äkkiryynnäkköjen aika, aika, jolloin vallankumouksia suoritti tiedottomien joukkojen kärjessä oleva harvalukuinen tietoinen vähemmistö, on ollut ja mennyt. Siellä, missä kysymyksessä on yhteiskuntajärjestelmän täydellinen uudistaminen, siellä täytyy joukkojen itsensä olla mukana, itsensä olla jo selvillä, mistä on kysymys, mitä varten niiden on vuodatettava vertaan ja uhrattava elämänsä. Sen on opettanut meille viimeksi kuluneiden viidenkymmenen vuoden historia. Mutta se, että joukot ymmärtäisivät, mitä on tehtävä, vaatii pitkäaikaista, sitkeää työtä, ja juuri tätä työtä me teemme nykyisin, ja teemme niin menestyksellisesti, että se saa vastustajat epätoivoon.

Myös romaanisissa maissa ymmärretään yhä paremmin, että vanhaa taktiikkaa on tarkistettava. Kaikkialla on seurattu Saksan esimerkkiä vaalioikeuden hyväksikäytössä, kaikkien saatavissamme olevien paikkojen valtaamisessa; kaikkialla ovat valmistelemattomat hyökkäykset joutuneet taka-alalle. Ranskassa, missä vallankumous toisensa jälkeen on kuitenkin yli sata vuotta möyhinyt maata ja missä ei ole ainoatakaan puoluetta, joka ei olisi suorittanut omaa osaansa salaliitoissa, kapinoissa ja kaikissa muissa vallankumouksellisissa toiminnoissa; Ranskassa, missä hallitus ei sen tähden voi suinkaan luottaa armeijaan ja missä olosuhteet ovat kapinalle yleensä paljon suotuisimmat kuin Saksassa — yksinpä Ranskassakin sosialistit vakuuttuvat yhä enemmän siitä, että heidän on mahdoton saada pysyvää voittoa, elleivät he ennakoita saa puolelleen suuria kansanjoukkoja, so. tässä tapauksessa talonpoikia. Jatkuva propagandatyö ja parlamenttitoiminta on sielläkin tunnustettu puolueen lähimmäksi tehtäväksi. Tuloksia myös tulee. Paitsi sitä, että on vallattu koko joukko kunnanpuvostoja, edustajakamareissa istuu 50 sosialistia, ja nämä ovat kukistaneet jo kolme ministeristöä ja tasavallan yhden presidentin. Belgiassa työläiset hankkivat viime vuonna vaalioikeuden ja voittivat joka neljännessä vaaliipiirissä. Sveitsissä, Italiassa, Tanskassa, jopa Bulgariassa ja Romaniassakin sosialisteilla on edustajia parla-

¹ *Fredrik II*, Preussin kuningas vuodesta 1740 vuoteen 1786. *Toim.*

² *Wagram* (1809) ja *Waterloo* (1815) — kaksi Napoleonin sodissa käytyä suurtaistelua. *Toim.*

mentissa. Itävallassa kaikki puolueet ovat yhtä mieltä siitä, ettei meitä voida enää kauemmin estää pääsemästä eduskuntaan. Me menemme sinne, se on varmaa, kiistanalaista on vain se, mistä ovesta. Ja jopa Venäjäänkin nähden, kun siellä kokoontuu paljonpuhuttu Zemski sobor, se kansalliskokous, jota vastaan nuori Nikolai haraa niin tuloksettomasti, voimme olla varmat siitä, että me tulemme olemaan siinäkin edustettuna.

On itsestään ymmärrettävää, että ulkomaalaiset toverimme eivät suinkaan luovu vallankumousoikeudestaan. Vallankumousoikeushan on ylipäänsä ainoa *todella* „historiallinen oikeus”, ainoa, johon perustuvat poikkeuksetta kaikki uudenaikaiset valtiot, siinä luvussa Mecklenburg, jonka aatelisvallankumous päättyi 1755 „perintösopimukseen” („Erbvergleich”), nykyäänkin pätevään kuuluun feodalismin kirjalliseen vahvistukseen. Vallankumousoikeus on saanut niin kiistattoman tunnustuksen yleisön tajunnassa, että kenraali von Boguslawskikin johtaa pelkästään tästä kansan oikeudesta oikeuden valtiokaappaukseen, vaatiensa sitä keisarilleen.

Mutta mitä tapahtuneekin muissa maissa, Saksan sosiaalidemokratiolla on erikoinen asemansa ja sen vuoksi myös erikoinen tehtävänsä, ainakin lähikaudeksi. Ne kaksi miljoonaa valitsijaa, jotka se lähettää urnien luo, sekä ne nuoret miehet ja ne naiset, jotka olematta valitsijoita ovat heidän takanaan, muodostavat mitä lukuisimman, tiiviimmän joukon, proletariaatin kansainvälisen armeijan ratkaisevan „voimajoukon”. Tämän joukon osalle tulee jo nyt enemmän kuin neljännes annetuista äänistä; ja se kasvaa herkeämättä, kuten valtiopäivien täydennysvaalit, osavaltioiden maapäivien vaalit, kunnanneuvostojen ja ammattituomioistuinten vaalit osoittavat. Sen kasvaminen tapahtuu yhtä spontaanisesti, yhtä lakkaamattomasti, yhtä hillittömästi ja samalla yhtä rauhallisesti kuin jokin luonnonprosessi. Kaikki hallituksen toimenpiteet ovat osoittautuneet voimattomiksi sitä vastustamaan. Jo nyt voimme odottaa 2¼ miljoonaa valitsijaa. Jos näin tulee jatkumaan, niin vuosisadan loppuun mennessä valloitamme suurimman osan yhteiskunnan keskikerroksista, niin pikkuporvarit kuin pientalonpojatkin, ja kasvamme maan ratkaisevaksi voimaksi, jonka edessä kaikkien muiden voimien on kumarruttava, tahtoivatpa tai eivät. Päätehtävämme on pitää tuota kasvua keskeytymättömässä käynnissä, kunnes se yltää itse vallitsevan hallitusjärjestelmänkin yläpuolelle, emme saa antaa tämän päivän päiväältä vankkenevan voimajoukon tuhoutua esitaistelussa, vaan on se pidettävä koskemattomana ratkaisun päivään saakka. Ja on vain yksi keino, jolla Saksan sosialististen taisteluvoimien taukoamatonta kasvua voitaisiin hetkeksi pidättää ja jopa joksikin aikaa taannuttaakin: suuri yhteenotto sotaväen kanssa, sellainen suonenisku kuin Pariisissa 1871. Ajan

oloon toinnuttaisiin siitäkkin. Euroopan ja Amerikan mitkään makasiinikiväärit eivät riitä ampumaan maailmasta pois puoluetta, johon kuuluu miljoonia. Mutta se pidättäisi normaalia kehitystä, voimajoukko ei ehkä kriittisellä hetkellä olisikaan käytettävissä, ratkaiseva taistelu siirtyisi tuonemmaksi, pitkityisi ja vaatisi raskaampia uhreja.

Maailmanhistorian iva panee kaiken ylösalaisin. Me „vallankumoukselliset” ja „mullistajat” menestymme paljon paremmin laillisten keinojen kuin laittomien keinojen ja kumouksen turvin. Puolueet, jotka sanovat itseään järjestyspuolueiksi, tuhoutuvat niiden itsensä luoman laillisuustilan ansiosta. Ne huutavat epätoivoisina yhdessä Odilon Barrot'n kanssa: *La légalité nous tue*, laillisuus tappaa meidät, samalla kun me saamme tuon laillisuuden vallitessa jäntevät lihakset ja punaiset posket ja näytämme siltä, kuin olisimme itse ikuinen elämä. Ja ellemme *me* ole niin mielettömiä, että annamme niiden mieliksi ajaa itsemme katu-taisteluun, niin silloin ei niiden auta lopuksi muuta kuin itse murtaa tuo kohtalokas laillisuus.

Toistaiseksi ne laativat uusia lakeja kumousta vastaan. Kaikki on pantu jälleen ylösalaisin. Eivätkö nuo yltiöpäät, jotka tänään vastustavat kumousta, olleet eilen itsekin kumouksellisia? *Mekö* aiheutimme vuoden 1866 kansalaissodan? *Mekö* karkotimme Hannoverin kuninkaan, Hessenin vaaliruhtinaan, Nassauin herttuan isiltäperityiltä, laillisilta perintömailtaan ja annuktoimme nuo perintömaat? Ja nuoko, jotka kukistivat Saksan liiton ja kolme jumalan armoittamaa kruunua, valittelevat kumouksen vuoksi? Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?¹ Kukapa sallisi Bismarckin palvojain solvata kumousta?

Ajakoot he kumousvastaiset lakiehdotuksensa läpi, tehkөөt ne vieläkin ankarammiksi, muuttakoot kumiksi koko rikoslain, he eivät saa aikaan mitään muuta kuin uuden todisteen voimattomuudestaan. Vahingoittaakseen vakavasti sosialidemokratiaa niiden täytyy ryhtyä lisäksi kokonaan toisenlaisiin toimenpiteisiin. Sosialidemokraattiseen kumoukseen, jolle nyt on suorastaan eduksi, että se noudattaa lakeja, he voisivat päästä käsiksi vain suorittamalla järjestyspuolueiden kumouksen, joka ei voi tapahtua lakeja rikkomatta. Herra Rössler, preussilainen byrokraatti, ja herra von Boguslawski, preussilainen kenraali, ovat osoittaneet heille ainoan keinon, jolla ehkä vielä voisi päästä käsiksi työläisiin, jotka eivät kerta kaikkiaan anna vietellä itseään katu-taisteluun. Valtiosäännön rikkominen, diktatuuri, absolutismiin

¹ Kuka sallisi Gracchusten valittaa kapinan vuoksi? *Toim.*

palaaminen, regis voluntas suprema lex! ¹ Siis rohkeasti vain, hyvät herrat, nyt ei auta suunsoitto, nyt on toimittava!

Mutta älkää unohtako, että Saksan valtakunta, kuten kaikki pikku valtiot ja yleensä kaikki uudenaikaiset valtiot, on *sopimuksen tulos*; ensiksikin ruhtinaiden keskeisen sopimuksen ja toiseksi ruhtinaiden ja kansan sopimuksen tulos. Jos toinen puoli rikkoo sopimuksen, niin raukeaa koko sopimus; se ei sido enää toistakaan puolta. Sen on meille Bismarck 1866 niin mainiosti osoittanut. Jos te siis rikotte valtakunnan valtiosääntöä, niin sosialidemokratiakin on vapaa ja voi menetellä teidän suhteenne niin kuin parhaaksi katsoo. Mutta mitä se silloin tulee tekemään — sitä se teille nyt tuskin sanoo.

Siitä on nyt melkein tasan 1600 vuotta, kun Rooman valtakunnassa toimi niin ikään vaarallinen kumouspuolue. Se horjutti uskontoa ja kaikkia valtion perusteita, se suorastaan kielsi sen, että keisarin tahto on korkein laki, se oli isänmaaton, kansainvälinen ja levisi valtakunnan kaikkiin provinsseihin Galliasta Aasiaan ja valtakunnan rajojen ulkopuolelle. Se oli kauan aikaa toiminut maanalaisena, salassa, mutta se oli jo pitemmän ajan pitänyt itseään kyllin vahvana astumaan julkiesti päivänvaloon. Tällä kumouspuolueella, joka tunnettiin kristittyjen nimellä, oli vahva edustuksensa myös sotaväessä: kokonaiset legioonat olivat kristityitä. Kun heitä komennettiin pakanallisen valtiokirkon uhrimenoihin tekemään kunniaa, niin kumoukselliset sotilaat olivat siinä määrin julkeita, että pistivät kypäräänsä vastalauseeksi erikoisen merkin — ristin. Yksinpä esimiesten tavanomaiset kasarmikidutuksetkin olivat hedelmättömiä. Keisari Diokletianus ei voinut katsella enää levollisena, kuinka hänen sotajoukossaan horjutettiin järjestystä, kuuliisuutta ja kuria. Hän ryhtyi ajoissa tarmokkaiisiin toimenpiteisiin. Hän sääti lain sosialisteja, piti sanoa kristittyjä vastaan. Kumouksellisten kokoukset kiellettiin, heidän kokoushuoneensa suljettiin tai jopa hävitettiin, kristilliset tunnusmerkit, ristin jne. kiellettiin, kuten Saksissa kiellettiin punaiset nenäliinat. Kristityt julistettiin kelvottomiksi olemaan valtion viroissa, heitä ei saanut olla edes alikorpuraaleina. Koska silloin ei vielä ollut käytettävissä tuomareita, jotka olisi harjoitettu ottamaan huomioon „persoonan arvon” niin hyvin, kuin herra von Köllerin kumousvastainen lakiehdotus ² edellyttää, niin kristittyjä kiellettiin ilman muuta hakemasta itselleen oikeutta tuomioistuimelta. Tämäkin poikkeuslaki jäi tehottomaksi. Kristityt repivät sen pilkkaa tehden pois seinistä, ja kerrotaanpa heidän sytyttäneen

¹ — monarkian tahto on korkein laki! *Toim.*

² Joulukuun 5. pnä 1894 Saksan valtiopäivillä tehtiin ehdotus uudeksi sosialistilaksi, mainittu ehdotus hylättiin toukokuun 11. pnä 1895. *Toim.*

Nikodemiassa tuleen palatsin, missä keisari asui. Keisari kosti panemalla toimeen suuren kristittyjen ajojahdin v. 303 ul. Se oli laatuaan viimeinen. Ja sen vaikutus oli niin tehoisa, että seitsemäntoista vuotta myöhemmin kristityt olivat vallitsevina armeijassa, ja seuraava koko Rooman valtakunnan itsevaltiias Konstantin, jonka papit ovat nimenneet suureksi, julisti kristinuskon valtionuskonnoksi.

Lontoo, maaliskuun 6. pñä 1895

Kirjoittanut F. Engels

*Julkaistu (lyhennettynä) erillisenä
ilmestyneessä K. Marxin teoksessa
„Luokkataistelut Ranskassa
vuosina 1848—1850”,
joka ilmestyi 1895 Berliinissä*

Julkaistaan

*F. Engelsin alkuperäisestä tekstistä
otettujen säilyneiden oikaisuvedosten
mukaan
Käännös saksasta*

LUOKKATAISTELUT RANSKASSA VUOSINA 1848—1850

Muutamia harvoja lukuja lukuunottamatta vuosien 1848—1849 vallankumouksen aikakirjain jokaisen huomattavamman osan otsikkona on: *Vallankumouksen tappio!*

Mutta noissa tappioissa ei tuhoutunut vallankumous. Niissä tuhoutui ennen vallankumousta olleita perinteellisiä kasvannaisia, yhteiskunnallisten suhteiden tuloksia, suhteiden, jotka eivät vielä olleet kärjistyneet jyrkiksi luokkavastakohtiksi — henkilöitä, harhaluuloja, kuvitteluja, suunnitelmia, joista vallankumouksellinen puolue ei ollut vapaa ennen helmikuun vallankumousta ja joista sitä ei voinut vapauttaa *helmikuun voitto*, vaan ainoastaan sarja *tappioita*.

Sanalla sanoen: vallankumouksellinen edistys ei raivannut itselleen uraa välittömällä tragikoomillisilla saavutuksillaan, vaan päinvastoin synnyttämällä yhtenäisen, voimakkaan vastavallankumouksen, synnyttämällä vastustajan, jota vastaan taistellusaan kumouspuolue vasta varttuikin todelliseksi vallankumoukselliseksi puolueeksi.

Sen todistaminen on seuraavien kirjoitusten tehtävä.

I

KESÄKUUN TAPPIO V. 1848¹

Kun vapaamielinen pankkiiri Laffitte saattoi heinäkuun vallankumouksen jälkeen kummiansa² Orleansin herttuaa³ riemukulussa raatihuoneelle, päästi hän suustaan sanat: „*Tästä lähtien hallitsevat pankkiirit*”. Laffitte oli ilmiantanut vallankumouksen salaisuuden.

Louis-Philippen aikana ei hallinnut Ranskan porvaristo, vaan sen *eräs ryhmä*, pankkiirit, pörssikuninkaat, rautatiekuninkaat, hiili- ja rautakaivosten sekä metsien omistajat, osa niihin yhty-

¹ Ensimmäisen, toisen ja kolmannen luvun otsikot on otettu kyseessä olevan, Marxin itsensä julkaiseman teoksen alkuperäisestä tekstistä. *Toim.*

² Originaalissa — „compère”, ranskankielinen sana, jolla on kaksi merkitystä: kummi ja vehkeilyyn, seikkailuun osallistuja. *Toim.*

³ Orleansin herttua nousi Ranskan valtaistuimelle Louis-Philippen nimellä. *Toim.*

neitä maanomistajia, niin sanottu *finanssiylimystö*. Se se istui valtaistuimella, saneli kamareissa lait, jakeli valtion virat alkaen ministeristöstä aina tupakkatoimistoa myöten.

Varsinainen *teollisuusporvaristo* muodosti osan julkisesta oppositiosta, ts. se oli edustettuna kamareissa vain vähemmistönä. Sen oppositio kävi sitä jyrkemmäksi, mitä aidomaksi rahaylimystön yksinvalta kehittyi ja mitä enemmän se itse kuviteli, että vuosien 1832, 1834 ja 1839 veriin tukahdutettujen kapinain jälkeen sen herruus työväenluokkaan on turvattu. Rouenilainen tehtailija *Grandin*, porvarillisen taantumuksen fanaattisin äänitorvi perustavassa ja lakiasäättävässä kansalliskokouksessa, oli edustajakamarissa Guizot'n kiivain vastustaja. *Léon Faucher*, jonka sittemmin tekivät tunnetuksi hänen voimattomat ponnistuksensa kohota Ranskan vastavallankumouksen Guizot'ksi, kävi Louis-Philippen kauden lopulla kynäsotaa teollisuuden puolesta keinottelua ja sen hännäkannattajaa, hallitusta, vastaan. *Bastiat* harjoitti Bordeaux'n ja koko viiniä tuottavan Ranskan nimessä agitaatiota vallitsevaa järjestelmää vastaan.

Kaikki *pikkuporvariston* kerrokset samoin kuin *talonpoikaisluokkakin* oli täydellisesti syrjäytetty valtiollisesta vallasta. Julkisessa oppositiossa taikka kokonaan pays légal'in¹ ulkopuolella olivat edellä mainittujen luokkien *aatteelliset* edustajat ja puhutorvet, niiden oppineet, asianajajat, lääkärit jne., sanalla sanoen, niiden niin sanotut *kyvyt*.

Rahan puutteen takia heinäkuun monarkia oli alusta alkaen riippuvainen suurporvaristosta, ja sen riippuvaisuus suurporvaristosta aiheutti vuorostaan yhä lisääntyvää rahanpuutetta. Valtionhallinnon järjestäminen kansallisen tuotannon edun mukaiseksi oli mahdotonta ilman budjetin saattamista tasapainoon, valtion menojen ja tulojen tasapainottamista. Entä kuinka tuo tasapaino olisi saatu aikaan rajoittamatta valtion menoja, so. loukkaamatta vallitsevan järjestelmän tukipylväiden etuja ja järjestämättä uudelleen verotusjärjestelmää, so. vierittämättä melkoista osaa verotaakasta itse suurporvariston harteille?

Valtion velkaantuneisuus oli päinvastoin *suorastaan edullista* sille porvariryhmälle, joka hallitsi ja sääti lakeja edustajakamarien kautta. Olihan *valtionvaja*us juuri sen varsinaisena keinoteltelun kohteena ja päätekijänä sen rikastumisessa. Joka vuosi uusi vajaus. Joka neljän, viiden vuoden kuluttua uusi laina. Ja jokainen uusi laina antoi rahaylimystölle uuden tilaisuuden puijata valtiota, jota pidettiin keinotekoisesti vararikon partaalla — valtion täytyi tehdä pankkiirien kanssa lainasopimuksia mitä epäsuotuisimmilla ehdoilla. Jokainen uusi laina antoi lisäksi mahdollisuuden rosvoja yleisöä, joka oli sijoittanut pääomiaan

¹ *pays légal* — tässä: vaalioikeutettujen piiri. *Toim.*

valtion arvopapereihin, harjoittamalla pörssikeinottelua, jonka salaisuuksiin hallitus ja parlamentin enemmistö oli vihitty. Yleensäkin valtion luoton horjuva tila ja valtiosalaisuuksien tunteminen antoivat pankkiireille, samoin kuin heidän kumppaneilleen, jotka olivat edustajakamareissa ja valtaistuimella, mahdollisuuden aiheuttaa epätavallisia äkillisiä valtion arvopaperien kurssin vaihteluja, joiden alituisena seurauksena oli varmasti pikkukapitalistien joukoittainen perikato ja suurpelurien satumaisen nopea rikastuminen. Se, että valtionvajaksesta oli suoraan etua hallitsevalle porvariryhmälle, selittää sen, miksi valtion *ylimääräiset* menot olivat Louis-Philippin viimeisenä kymmenenä hallitusvuotena enemmän kuin kaksi kertaa suuremmat Napoleonin aikaisiin ylimääräisiin valtion menoihin verraten, ne nousivat vuosittain lähes 400 miljoonaan frangiin, samalla kun Ranskan koko vuotuinen vienti nousi harvoin 750 miljoonaan frangiin. Valtavat summat, jotka näin kulkivat valtion käsien kautta, antoivat päälle päätteeksi tilaisuuden huijari- maisten hankintasopimusten tekoon, lahjomisiin, kavalluksiin, kaikenlaisiin konnuuksiin. Valtion vahingoittaminen, joka tapahtui lainojen avulla suuressa mitassa, toistui valtion töissä pienemmässä mitassa. Se, mitä esiintyi edustajakamarin ja hallituksen välisissä suhteissa, monistui eri hallintojen ja eri työnantajain välisissä suhteissa.

Hallitseva luokka käytti riistämiseen samaan tapaan kuin yleensä valtion menoja ja valtionlainoja myös *rautatierakennusta*. Kamarit vierittivät valtion niskoille päärasitukset ja varasivat keinottelevalle rahaylimystölle kultaomenat. Kaikki muistavat edustajakamarissa tapahtuneen skandaalin, kun sattumalta tuli ilmi, että enemmistön kaikki jäsenet, siinä luvussa osa ministerejä, olivat osakkaina niissä samoissa rautatierakennustöissä, jotka he sittemmin lainsäätäjinä teetättivät valtion kustannuksella.

Sitä vastoin pieninkin finanssireformi ajettiin karille pankkiirien vaikutuksesta. Siten oli esim. *postireformin* laita. Rothschild pani vastaan. Olisiko valtio tohtinut supistaa tulolähkeitä, joista se maksoi yhä kasvavan velkansa korot?

Heinäkuun monarkia ei ollut mikään muu kuin Ranskan kansallisrikkautta riistävä osakeyhtiö, jonka osingot jaettiin ministereiden, kamarien, 240 000 valitsijan ja heidän hännänkantajiensa kesken. Louis-Philippe oli tuon yhtiön johtaja, valtaistuimella istuva Robert Macaire¹. Kaupalle, teollisuudelle, maanviljelykselle, laivaliikenteelle, teollisuusporvariston eduille täytyi

¹ *Robert Macaire* — kuulun ranskalaisen näyttämötaiteilijan Frédéric Lemaître'n luoma ja Honoré Daumier'n pilakuvissa ikuistettu ovelan liikemiesveijarin tyyppi. Robert Macairen henkilöluoma on purevaa ivaa heinäkuun monarkian aikaisesta rahaylimystön herruudesta. *Toim.*

koitua tästä järjestelmästä alituista vaaraa ja vahinkoa. Huokeahintainen hallitus, gouvernement à bon marché, kirjoitti porvaristo lippuunsa heinäkuun päivinä.

Rahaylimyksen säätäessä lakeja, johtaessa valtion hallintoa, käyttäessä kaikkea järjestettyä valtiollista valtaa ja hallitessa todellisen asiaintilan ja lehdistön avulla yleistä mielipidettä, kaikissa piireissä, hovista Borgnen kahvilaan¹ asti, oli vallalla sama ammattihaureus, sama häpeämätön vilppi, sama himo rikastua, ei tuottamalla, vaan kahmimalla ovelasti jo olevaa vierasta rikkautta; varsinkin porvarillisen yhteiskunnan huippukeroksissa pääsivät valloilleen hillittömät, epäterveet ja irstaahtavat, jotka joutuivat alituiseen ristiriitaan itse porvarillistenkin lakien kanssa ja joista pelaamalla hankittu rikkaus luonnollisesti etsii tyydytystään, joissa nautinto muuttuu irstailuksi, joissa raha, lika ja veri sulautuvat yhteen. Rahaylimyksen ei elinkeinonsa eikä nautintoihinsa nähden ole mitään muuta kuin *porvarillisen yhteiskunnan kukkuloilla uudestisyntyntä ryysyköyhälistöä*.

Ne Ranskan porvaristoryhmät, joilla ei ollut valtaa, kirkuivat: „*Turmelusta!*” Kansa huusi: *A bas les grands voleurs! A bas les assassins!*², kun v. 1847 porvarillisen yhteiskunnan ylänäyttämöillä esitettiin julkisesti samoja näytelmiä, jotka ryysyköyhälistön vievät säännöllisesti porttoloihin, köyhäintaloihin ja hullujenhuoneisiin, tuomioistuimen eteen, pakkotyöhön ja mes-tauslavalle. Teollisuusporvaristo näki etujensa olevan vaarassa, pikkuporvaristo oli siveellisesti suuttunut, kansan mielikuviutus oli kiihtynyt ja Pariisi oli tulvillaan häväistyskirjasia — „la dynastie Rothschild”, „les juifs rois de l'époque” etc.³ —, joissa rahaylimyksen herruus paljastettiin ja leimattiin poltinmerkillä joko enemmän tai vähemmän henkevästi.

Rien pour las gloire!⁴ Maine ei tuota mitään! La paix partout et toujours!⁵ Sota polkee kolmi- ja neljäprosenttisten arvopapereiden kurssin! oli pörssikeinottelijain Ranska kirjoittanut lippuunsa. Sen ulkopoliitikassa harhaudduttiin sen tähden usein loukkaamaan ranskalaista kansallistunnetta, joka kuohahteli sitäkin levottomammin, kun Puolan rosvoamisessa päädyttiin liittämään Krakova Itävaltaan ja Guizot asettui Sveitsin Sonderbund-sodassa aktiivisesti kannattamaan Pyhää allianssia. Voitto, jonka Sveitsin liberaalit saivat tässä näennäisessä sodassa,

¹ *Borgnen kahvila* — *Café Borgne* — eräs Pariisin huonomainen kahvila ja kapakka. *Toim.*

² Alas suurvarkaat! Alas murhaajat! *Toim.*

³ „Rothschildin hallitsijasuku”, „Koronkiskurit aikakautemme kuninkaita” jne. *Toim.*

⁴ Ei mitään mainetta varten! *Toim.*

⁵ Rauha kaikkialle ja ainaseksil! *Toim.*

kohotti Ranskan porvarillisen opposition itsetuntoa, ja Palermon verinen kansankapina vaikutti lamautettuun kansanjoukkoon kuin sähköisku, herättäen sen suuret vallankumoukselliset muistot ja intohimot¹.

Kaksi taloudellista maailmantapausta jouduttivat vihdoin yleisen tyytymättömyyden purkaantumista, kypsyttivät apean mielialan vallankumoukseksi.

Perunarutto ja *viljakadot* vuosina 1845 ja 1846 kiihdyttivät yleistä kuohuntaa kansassa. Kallis aika v. 1847 aiheutti Ranskassa kuten muuallakin mannermaalla verisiä selkkauksia. Rahaylimyksen pitäessä häpeällisiä orgioitaan kansa taisteli tärkeimmistä elintarpeista! Buzançaisissa mestattiin nälkäkapinoinhin osallistuneita, mutta Pariisissa siepattiin ylensyöneet veijarit kuninkaallisen perheen toimesta tuomioistuinten kourista!

Toinen huomattava taloudellinen tapaus, joka joudutti vallankumouksen puhkeamista, oli *yleinen kauppa- ja teollisuuspula* Englannissa; siitä tiedotti jo syksyllä 1845 rautatieosakkeilla keinottelevien joukkomittainen vararikkoutuminen, mutta vuonna 1846 sitä viivästyttivät eräät satunnaiset seikat, kuten tulossa-oleva viljatullien poistaminen, vihdoin syksyllä 1847 se puhkesi Lontoon suurten siirtomaatavarakauppiain vararikkoina, joita välittömästi seurasivat maapankkien romahdukset ja tehtaiden sulkemiset Englannin teollisuusalueilla. Tämän pulan seurausten vaikutus ei ollut mennyt vielä ohi mannermaalla, kun puhkesi helmikuun vallankumous.

Kauppaa ja teollisuutta hävittävä taloudellinen kulkutauti teki rahaylimyksen yksinvallan vielä sietämättömämmäksi. Oppositiossa oleva porvaristo pani ympäri Ranskan toimeen *agitaatiobanketteja vaalireformin* puolesta, jonka piti tuottaa sille enemmistö kamareissa ja kukistaa pörssikuninkaiden ministeristö. Pariisissa oli teollisuuspulan erikoisena seurauksena vielä se, että suuri joukko tehtailijoita ja suurkauppiaita, jotka silloisten olosuhteiden vallitessa eivät voineet enää harjoittaa liiketoimintaa ulkomarkkinoilla, joutui antautumaan kotimaisen kaupan alalle. He perustivat suurliikkeitä, joiden kilpailu saattoi pikkukauppiaita ja pikkupuotien omistajia joukoittain häviöön. Siitä johtuivat Pariisiin porvariston tuon osan lukemattomat vararikot, siitä johtui sen vallankumouksellinen esiintyminen helmikuussa. Tunnettua on, että Guizot ja edustajakamarit vastasivat uudistusehdotuksiin selvällä haasteella, että Louis-Philippe päätti liian myöhään muodostaa Barrot'n ministeristön,

¹ Itävalta anasti Krakovan Venäjän ja Preussin suostumuksesta marraskuun 11. p:nä 1846.—Sveitsin Sonderbund-sota marraskuun 4. p:stä 28. päivään 1847.—Palermon kapina tammikuun 12. p:nä 1848, tammikuun lopulla napolilaiset pommittivat 9 päivää kaupunkia. (*Engelsin huomautus v. 1895 painokseen.*)

että kansan ja armeijan välillä syntyi käsikahakkaa, että kansalliskaartin passiivinen käyttäytyminen oli syynä armeijan aseistariisumiseen, että heinäkuun monarkian täytyi luovuttaa paikkansa väliaikaiselle hallitukselle.

Helmikuun barrikadeilla muodostuneen *väliaikaisen hallituksen* kokoonpanossa kuvastuivat väistämättömästi ne eri puolueet, joiden kesken voitto jaettiin. Tuo hallitus ei voinut olla muuta kuin *kompromissi niiden eri luokkien välillä*, jotka olivat yhdessä suistaneet heinäkuun valtaistuimen, mutta joiden edut olivat sovitamattoman vastakkaisia. Hallituksen *valtaenemmistön* muodostivat porvariston edustajat. Tasavaltalaista pikkuporvaristoa edustivat Ledru-Rollin ja Flocon, tasavaltalaista porvaristoa — „Nationalin”¹ miehet, dynastista oppositiopuoluetta — Crémieux, Dupont de l'Eure jne. Työväenluokalla oli vain kaksi edustajaa, Louis Blanc ja Albert. Väliaikaisessa hallituksessa ollut Lamartine ei viime kädessä ollut minkään todellisen intressin, minkään tietyn luokan edustaja, hän oli itse helmikuun vallankumous, yleinen kapina sille ominaisine harhakuvitelmineen, runouksineen, mielikuvituksellisine sisältöineen ja korulauseineen. Muuten asemansa ja mielipiteittensä puolesta tämä helmikuun vallankumouksen edustaja kuului *porvaristoon*.

Jos kohta Pariisi hallitsee poliittisen keskityksen seurauksena Ranskaa, niin työläiset hallitsevat vallankumouksellisen maanjärjestyksen hetkinä Pariisia. Väliaikaisen hallituksen ensimmäisenä elämäntoimintona oli yritys vapautua tuosta valtavasta vaikutuksesta vetoamalla voitosta huumautuneen Pariisin asemesta raittiiseen Ranskaan. Lamartine eväsi barrikaditaistelijoilta oikeuden tasavallan julistamiseen, siihen oli oikeuttava vain ranskalaisten enemmistö; oli odotettava heidän äänestystään, Pariisin proletariaatti ei saanut tahrata voittoaan usurpaatiolla. Porvaristo suo proletariaatille vain *yhden* usurpaation — taistelun usurpaation.

Puolen päivän aikaan helmikuun 25. pnä ei oltu vielä julistettu tasavaltaa, sitä vastoin kaikki ministerinpaikat oli jo jaettu väliaikaisen hallituksen porvariainesten kesken ja „Nationalin” kenraalien, pankkiirien ja asianajajien kesken. Mutta työläiset olivat päättäneet olla tällä kertaa sietämättä sellaista silmäkääntötemppeä kuin heinäkuussa 1830. He olivat valmiit alkamaan taistelun uudelleen ja muodostamaan tasavallan asevoimalla. *Raspail* lähti viemään tätä sanomaa kaupungintalolle. Pariisin proletariaatin nimessä hän *käski* väliaikaista hallitusta julistamaan tasavallan; ellei tätä kansan käskyä panna täytän-

¹ „National” („Kansallinen”) — eräs Pariisissa vv. 1830—1851 ilmestynyt sanomalehti; porvarillis-tasavaltalaisten puolueen äänenkannattaja. *Toim.*

töön kahden tunnin kuluessa, niin hän palaa takaisin 200 000 miehen etunenässä. Kaatuneiden ruumiit olivat tuskin kylmenneet, katusulkuja ei oltu raivattu pois, työläisiä ei oltu riisuttu aseista, ja ainoa voima, joka voitiin asettaa heitä vastaan, oli kansalliskaarti. Näissä oloissa katosivat väliaikaisen hallituksen valtioviisaat epäilyt ja juridiset tunnonvaivat äkkiä. Kahden tunnin määräaika ei ollut vielä kulunut umpeen, kun Pariisiin kaikissa seinissä komeilivat jo historialliset jättiläissanat:

*République française! Liberté, Egalité, Fraternité!*¹

Yleiseen vaalioikeuteen perustuvan tasavallan julistamisen yhteydessä unohdettiin tyystin myös ne rajoitetut tavoitteet ja vaikuttimet, jotka olivat ajaneet porvaristoa helmikuun vallankumoukseen. Muutamien harvojen porvariryhmien asemesta Ranskan yhteiskunnan kaikki luokat oli äkkiä lennätetty valtiollisen vallan piiriin ja pakotettu jättämään aitiot, permannon, parvekkeen ja esiintymään henkilöosissa vallankumouksen näyttämöllä! Perustuslaillisen kuningaskunnan mukana oli kadonnut myös porvarillista yhteiskuntaa vastustava näennäisesti omavaltainen valtiomahti ja koko sarja vähempiarvoisia taisteluita, jotka tuo näennäinen valta oli saanut aikaan!

Määrätessään väliaikaisen hallituksen ja sen kautta koko Ranskan muodostamaan tasavallan, proletariaatti astui heti itsenäisenä puolueena etualalle, mutta samalla se haastoi taisteluun kanssaan koko porvarillisen Ranskan. Se oli valloittanut tanteen vallankumouksellista vapautustaistelua varten, muttei suinkaan tuota vapautusta.

Päinvastoin helmikuun tasavallan täytyi ennen kaikkea täydentää porvariston valtaa päästämällä kaikki omistavat luokat rahaylimyksen ohella poliittisen vallan piiriin. Suurmaanomistajien enemmistö, legitimistit, pääsi nousemaan siitä poliittisesta mitättömyydestä, johon heinäkuun monarkia oli sen tuominut. „Gazette de France”² ei ollut suotta agitoinut yhdessä oppositiolehtien kanssa, La Rochejaquelein ei ollut suotta asettunut vallankumouksen puolelle edustajakamarin istunnossa helmikuun 24. p:nä. Yleisen vaalioikeuden kautta pantiin nimelliset omistajat, *talonpojat*, jotka muodostavat ranskalaisten valtaenemmistön, Ranskan kohtalon ratkaisijoiksi. Helmikuun tasavalta toi vihdoinkin porvariston herruuden esiin selvästi, lyömällä murskaksi kruunun, jonka takana pääoma oli piileskellyt.

Helmikuussa työläiset saivat taistelemalla *porvarillisen tasavallan*, niinkuin heinäkuussa *porvarillisen monarkian*. Niinkuin heinäkuun monarkian oli ollut pakko julistautua *tasavaltalaisten*

¹ Ranskan tasavalta! Vapaus, Yhdenvertaisuus, Veljeys! *Toim.*

² „Gazette de France” („Ranskan lehti”) — eräs Ranskan vanhimpia, suuntaukseltaan monarkistinen sanomalehti, joka ilmestyi Pariisissa 17. vuosisadalta lähtien. *Toim.*

instituutioiden ympäröimäksi monarkiaksi, niin myös helmikuun tasavallan oli pakko julistautua *sosiaalisten instituutioiden ympäröimäksi tasavallaksi*. Pariisin proletariaatti sai pakottamalla myös tuon myönnytyksen.

Marche, eräs työmies, saneli dekreetin, jossa vastikään muodostettu väliaikainen hallitus sitoutui turvaamaan työläisten toimeentulon työllä, toimittamaan työtä kaikille kansalaisille jne. Ja kun hallitus muutamien päivien päästä unohti lupauksensa ja tuntui kadottaneen proletariaatin näkyvistään, 20 000 työläistä käsittävä joukko marssi kaupungintalon luo huutaen: *Järjestettävä työtä! Muodostettava oma työministeriö!* Väliaikainen hallitus nimitti vastahakoisesti ja pitkien väittelyjen jälkeen vakinaisen erikoiskomission, joka sai toimekseen *keksiä* keinoja työtätekevien luokkien aseman parantamiseksi. Tuo komissio muodostettiin Pariisin käsityökorporaatioiden edustajista, ja sen puheenjohtajina olivat Louis Blanc ja Albert. Luxembourgin palatsi annettiin heille kokoussaliksi. Työväenluokan edustajat karkotettiin siten väliaikaisen hallituksen olinpaikasta, todellinen valtiovalta ja hallitusohjat pysyivät yksinomaisesti hallituksen porvarillisen osan käsissä, ja raha-asiain ministeriön, kauppaministeriön ja yleisten töiden ministeriön *rinnalle*, pankin ja pörssin *rinnalle* kohosi *sosialistinen synagooga*, jonka ylimmillä papeilla, Louis Blancilla ja Albertilla, oli tehtävänänsä löytää luvattu maa, julistaa uutta evankeliumia ja antaa työtä Pariisin proletariaatille. Erotukseksi kaikesta muusta maallisesta valtiomahdista heillä ei ollut mitään budjettia eikä mitään täytäntöönpanovaltaa. Heidän piti päällään särkeä porvarillisen yhteiskunnan tukipylväät. Sillä aikaa kun Luxembourgin palatsissa etsittiin viisastenkiveä, kaupungintalolla lyötiin käypää rahaa.

Ja kuitenkin Pariisin proletariaatin vaatimukset, mikäli ne eivät pysyneet porvarillisen tasavallan rajoissa, eivät voineet realisoitua muussa kuin tuossa epämääräisessä Luxembourgin komitean muodossa.

Työläiset olivat tehneet helmikuun vallankumouksen yhdessä porvariston kanssa, he koettivat ajaa etujaan porvariston *rinnalla* — olivathan he asettaneet itse väliaikaiseen hallitukseen porvarillisen enemmistön rinnalle yhden työläisen. *Järjestettävä työtä!* Mutta palkkatyö, sehän on olemassaolevaa porvarillista työn järjestelyä. Ilman sitä ei ole pääomaa, ei porvaristoa, ei porvarillista yhteiskuntaa. *Oma työministeriö!* Mutta eivätkö raha-asiain ministeriö, kauppaministeriö, yleisten töiden ministeriö ole *porvarillisia* työministeriöitä? Niiden rinnalla proletaarinen työministeriö on pakosta oleva voimattomuuden ministeriö, hurskaiden toiveiden ministeriö, Luxembourgin komissio. Niin kuin työläiset uskoivat vapautuvansa porvariston rinnalla, niin

he myös luulivat voivansa suorittaa proletaarisen vallankumouksen Ranskan kansallisten seinien sisällä, muiden kansakuntien ollessa rinnalla porvarillisia. Mutta Ranskan tuotantosuhheet ovat riippuvaisia sen ulkomaisesta kaupasta, sen asemasta maailmanmarkkinoilla ja niiden laeista; kuinka Ranska voisi murtaa ne ilman Euroopan vallankumoussotaa, joka tuntuisi maailmanmarkkinoiden yksinvaltiaassa, Englannissa?

Luokka, jossa keskittyvät yhteiskunnan vallankumoukselliset pyrkimykset, on kapinaan noustuaan löytävä välittömästi omasta asemastaan vallankumouksellisen toimintansa sisällön ja aineksen: on löytävä viholliset, ryhdyttävä taistelun vaatimiin toimenpiteisiin, ja sen omien tekojen seuraukset ajavat sitä edemmäksi. Se ei tutki teoreettisesti omaa tehtäväänsä. Ranskan työväenluokka ei ollut siinä asemassa, se oli vielä kykenemätön viemään läpi oman vallankumouksensa.

Teollisuusproletariaatin kehitys riippuu ylipäänsä teollisuusporvariston kehityksestä. Vasta porvariston vallitessa teollisuusproletariaatti saavuttaa laajassa mitassa kansallisen olemassaolon, joka voi kohottaa sen vallankumouksen kansalliseksi, vasta silloin se itse luo ne uudenaikaiset tuotannonvälineet, jotka samalla ovat sen vallankumouksellisen vapautuksen välineitä. Vasta teollisuusporvariston herruus kiskoo feodaalisen yhteiskunnan aineelliset juuret pois ja tasoittaa sen ainoan tanteleen, jolla proletariaatin vallankumous voi tapahtua. Ranskassa teollisuus on kehittyneempää ja porvaristo vallankumouksellisempaa kuin muualla mannermaalla. Mutta eikö helmikuun vallankumous suuntautunut välittömästi rahaylimystä vastaan? Tämä tosiasia osoitti, ettei Ranskaa hallinnut teollisuusporvaristo. Teollisuusporvaristo voi hallita vain siellä, missä uudenaikainen teollisuus on muodostanut mukaisikseen kaikki omistussuhheet, ja niin voimakkaaksi teollisuus voi tulla ainoastaan silloin, kun se on valloittanut maailmanmarkkinat, sillä kansallisrajat eivät riitä sen kehitykselle. Mutta Ranskan teollisuus pitää enimmäkseen kansalliset markkinatkin hallussaan vain enemmän tai vähemmän modifioidun ehkäisyttelijärjestelmän avulla. Joskin siis Ranskan proletariaatilla on jonkin vallankumouksen aikana Pariisissa tosiasiallista valtaa ja vaikutusta, mikä kannustaa sitä pitemmälle kuin on mahdollista, niin muualla Ranskassa proletariaatti on keskittynyt hajallaan sijaitseviin erillisiin teollisuuskeskuksiin, miltei häviten valtaenemmistönä olevien talonpoikien ja pikkuporvarien sekaan. Kehittyneessä, uudenaikaisessa muodossaan, ratkaisevassa vaiheessaan, taistelu pääomaa vastaan, teollisuuden palkkatyöläisten taistelu teollisuusporvaristoa vastaan, on Ranskassa osittainen tosiasia. Helmikuun päivien jälkeen tuo taistelu saattoi olla vallankumouksen kansallisena sisältönä sitäkin vähemmän, kun taistelu

pääoman toisarvoisia riistotapoja vastaan — talonpojan tais-
telu koronkiskontaa ja hypoteekkia vastaan, pikkuporvarin tais-
telu suurkauppiasta, pankkiiria ja tehtailijaa vastaan, sanalla
sanoen vararikkoutumista vastaan — oli vielä rahaylimystä
vastaan kohdistuneen yleisen nousun peitossa. Mikään ei ole siis
helpommin selitettävissä kuin se, että Pariisin proletariaatti
koetti ajaa omia etujaan *rinnan* porvariston etujen kanssa, sen
sijaan että olisi tuonut ne esiin itse yhteiskunnan vallankumouk-
sellisena etuna, ja että se antoi *punaisen* lipun vaipua *kolmi-
värisen* lipun edessä. Ranskan työläiset eivät voineet astua
askeltakaan eteenpäin eivätkä koskea hivenen vertaakaan porva-
rilliseen järjestelmään, niin kauan kuin vallankumouksen kulku
ei ollut nostanut proletariaatin ja porvariston välillä olevia kan-
sanjoukkoja — talonpoikia ja pikkuporvareita — tuota järjes-
telmää vastaan, pääoman herruutta vastaan ja pakottanut ne
liittymään proletariaattiin ja tunnustamaan sen esitaistelijaksi.
Työläiset saattoivat lunastaa tämän voiton ainoastaan hirveällä
kesäkuun tappiolla.

Luxembourgin komission, tämän Pariisin työläisten luomuksen
ansioksi jää se, että se eräältä eurooppalaiselta puhujalavalta
ilmaisi yhdeksännentoista vuosisadan vallankumouksen salaisuuden:
proletariaatin vapauttaminen. „Moniteur”¹ punasteli, kun
sen täytyi virallisesti propagoida „hulluja haaveita”, jotka siihen
asti olivat olleet haudattuina sosialistien apogryfisiin teoksiin ja
kantautuneet vain aika ajoin porvariston korviin kaukaisina,
puoleksi pelottavina puoleksi hasuina taruina. Eurooppa heräsi
yllättyneenä porvarillisesta horroksesta. Siis *porvariston herruus*
poistettiin samalla kun muodostettiin tasavalta — niin luulivat
proletaarit, jotka sekoittivat rahaylimyksen ja yleensä porvaris-
ton toisiinsa; niin kuvittelivat tasavaltalaiset kunnon miehet,
jotka kiistivät luokkien itse olemassaolonkin tai korkeintaan
myöntyivät tunnustamaan ne perustuslaillisen monarkian seu-
rauksiksi; niin sanoivat ulkokultaisissa korulauseissaan ne por-
varilliset ryhmät, joita siihen asti ei oltu päästetty osallisiksi
valtaan. Kaikki kuningasmieliset muuttuivat silloin tasavaltalai-
siksi ja kaikki Pariisin miljoonamiehet työläisiksi. Tuota luulo-
teltua luokkasuhteiden lakkauttamista vastaava korusana oli
fraternité — yleinen veljeily ja veljeys. Tämä hyväntahtoinen
irrottautuminen luokkavastakohdista, tämä sentimentaalinen
vastakkaisten luokkaintressien yhtäläistäminen, tämä haaveelli-
nen kohoaminen luokkataistelun yläpuolelle, *fraternité* — se oli
helmikuun vallankumouksen varsinainen iskusana. Pelkkä
väärinkäsitys oli aiheuttanut luokkajaon, ja helmikuun 24. pnä

¹ „Moniteur Universel” („Yleinen Tiedonantaja”) — Ranskan hallituksen
virallinen äänenkannattaja. *Toim.*

Lamartine antoi väliaikaiselle hallitukselle nimen: „un gouvernement qui suspende *ce malentendu terrible qui existe entre les différentes classes*”¹. Pariisin proletariaatti hekumoi tuossa jalomielisessä veljeyshurmassa.

Väliaikainen hallitus, kun sen kerran oli pakko julistaa tasavalta, teki puolestaan kaikkensa saadakseen sen kelvolliseksi porvaristolle ja maakunnille. Ranskan ensimmäisen tasavallan veriset kauhut desavuoitiin lakkauttamalla kuolemanrangaistus poliittisiin rikoksiin nähden, sanomalehdille annettiin vapaus esittää kaikkia mielipiteitä, armeija, tuomioistuimet, hallinto jäivät harvoja poikkeuksia lukuunottamatta entisten arvohenkilöiden käsiin, heinäkuun monarkian suursyyllisistä ei vedetty ketään tilille. „Nationalin” porvarilliset tasavaltalaiset hauskuttivat itseään vaihtamalla monarkiset nimet ja puvut vanha-tasavaltalaisiin. Heille tasavalta ei ollut mitään muuta kuin vanhan porvarillisen yhteiskunnan uusi tanssiaispuku. Pääansioксеen nuori tasavalta katsoi sen, ettei se ketään pelottaisi, vaan olisi ennemminkin itse alituksen pelon vallassa ja pehmeällä myöntyväisyydellä ja vastarinnattomuudella turvaksi olemassaolonsa ja tekisi vastustajansa aseettomiksi. Kotimaan etuoikeutetuille luokille ja despoottisille ulkovalloille julistettiin kuuluvasti, että tasavalta on oleva luonteeltaan rauhaarakastava. Sen mottona oli: elä ja anna toistenkin elää. Kävi lisäksi niin, että kohta helmikuun vallankumouksen jälkeen nostivat kapinan saksalaiset, puolalaiset, itävaltalaiset, unkarilaiset, italialaiset — kukin kansa omaa välitöntä asemaansa vastaavasti. Venäjä ja Englanti eivät olleet valmiit väliintuloon, jälkimmäisessä oli omaa liikehtimistä ja edellinen pelkäsi sitä. Tasavallalla ei näin ollen ollut vastassaan yhtään *kansakunnallista* vihollista. Ei siis ollut mitään suuria ulkoisia selkkauksia, jotka olisivat voineet kiihottaa toimintatarmaa, jouduttaa vallankumouksen kehityskulkua, pakottaa väliaikaista hallitusta eteenpäin tai heittää sen yli laidan. Pariisin proletariaatti, joka piti tasavaltaa omana luomuksenaan, tervehti luonnollisesti suosionhuodoin väliaikaisen hallituksen jokaista tekoa, joka auttoi hallitusta lujittamaan asemaansa porvarillisessa yhteiskunnassa. Hallitus suostui mielellään tekemään Caussidièrelle poliisipalveluksia omaisuuden suojelemiseksi Pariisissa ja antoi Louis Blancin sovitella työläisten ja isäntien välisiä palkkariitoja. Se katsoi kunnia-asiakseen pitää Euroopan silmissä tasavallan porvarillista kunniaa loukkaamattomana.

Tasavalta ei kohdannut mitään, ei ulkoista eikä sisäistä vastarintaa. Tämä sai sen riisumaan aseensa. Sen tehtävä ei

¹ „hallitus, joka tekee lopun siitä hirveästä väärinkäsityksestä, mikä on olemassa eri luokkien välillä”. *Toim.*

ollut enää maailman vallankumouksellinen uudistaminen, vaan ainoastaan soveltautuminen porvarillisen yhteiskunnan olosuhteisiin. Miten fanaattisesti väliaikainen hallitus ryhtyi käsiksi tuohon tehtävään, siitä ovat parhaimpina todisteina sen *finanssi-toimenpiteet*.

Valtionluotto ja yksityisluotto olivat tietysti järkkyneet. *Valtionluotto* perustuu luottamukseen, että valtio antautuu rahajuutalaisten riistettäväksi. Mutta vanha valtio oli kadonnut, ja vallankumous suuntautui ennen kaikkea rahaylimystöä vastaan. Euroopan viime kauppapulan järkytykset eivät olleet vielä lakanneet. Vararikkoja tapahtui vielä toinen toisensa jälkeen.

Yksityisluotto oli siis lamautunut, kiertokulku estynyt, tuotanto tyrehtynyt jo ennen helmikuun vallankumouksen puhkeamista. Vallankumouksellinen kriisi pahensi kauppapulaa. Ja kun yksityisluotto perustuu luottamukseen, että porvarillinen tuotanto suhteittensa koko laajuudessa, porvarillinen järjestys pysyy koskemattomana ja loukkaamattomana, niin kuinka täytyikään vaikuttaa siihen vallankumouksen, joka asetti kyseenalaiseksi itse porvarillisen tuotannon perustan, proletariaatin taloudellisen orjuuden, ja nosti pörssin vastakohtaksi Luxembourgin sfinxin? Proletariaatin nousu on porvarillisen luoton hävittämistä, sillä se on porvarillisen tuotannon ja sen järjestyksen hävittämistä. Valtionluotto ja yksityisluotto ovat taloudellinen lämpömittari, jolla voi mitata vallankumouksen intensiteetin. *Vallankumouksen kuumuus ja luomisvoima lisääntyvät samassa mitassa kuin luotto vähenee*.

Väliaikainen hallitus tahtoi hävittää tasavallan porvariston-vastaisen ulkonäön. Siksi sen täytyi ennen kaikkea koettaa turvata tuon uuden valtiomuodon *vaihtoarvo*, sen *pörssikurssi*. Tasavallan hinnan noustessa pörssissä yksityisluottokin oli jälleen välttämättä nouseva.

Ettei edes *epäiltäisikään* tasavaltaa haluttomaksi tai kykenemättömäksi täyttämään monarkialta perimiään sitoumuksia ja että luotettaisiin tasavallan porvarilliseen moraaliin ja maksukykyyn, väliaikainen hallitus turvautui yhtä halpahintaiseen kuin lapselliseenkin kerskailuun. Se maksoi valtion velkojille ennen laillista maksuaikaa 5 prosenttia, 4½ prosenttia, 4 prosentin korot. Kapitalistien porvarillinen varmuus ja itseluottamus lisääntyi äkkiä, kun he näkivät, kuinka pelokkaan kiireellisesti heidän luottamustaan koetettiin ostaa.

Väliaikaisen hallituksen rahapulaa ei tietenkään vähentänyt tuo teatteritemppu, joka riisti siltä käteiset rahavarat. Finanssipulaa ei voitu enää pitää kauemmin salassa, ja pikkuporvarien, palvelijain ja työläisten täytyi maksaa se mieluisa yllätys, joka oli tuotettu valtion velkojille.

Selitettiin, ettei sataa frangia suuremmalle summalle annettuja säästöpankkikirjoja vaihdeta enää rahaksi. Säästöpankkeihin talletetut summat takavarikoitiin ja muutettiin eräällä määräyksellä valtionvelaksi, jota ei makseta takaisin. Ilmankin ahtaalla oleva *pikkuporvari* katkeroitui sen vuoksi tasavaltaa kohtaan. Saatuaan säästöpankkikirjojensa tilalle valtion velkakirjoja hänen oli pakko mennä pörssiin myymään niitä ja antautua siten suoraa päätä niiden pörssijuutalaisten käsiin, joita vastaan hän oli tehnyt helmikuun vallankumouksen.

Heinäkuun monarkian aikana vallinneen rahaylimystön pääkirkkona oli *pankki*. Niin kuin pörssi hallitsee valtionluottoa, niin myös pankki hallitsee *kauppaluottoa*.

Helmikuun vallankumous ei ollut uhannut välittömästi ainoastaan pankin herruutta, vaan jopa sen olemassaoloakin; siksi pankki koetti alusta pitäen saattaa tasavallan huonoon huutoon tekemällä luoton puutteen yleiseksi. Se lakkasi äkkiä antamasta luottoa pankkiireille, tehtailijoille ja kauppiaille. Tämä manööveri, aiheuttamatta heti vastavallankumousta, antoi väistämättömästi takaiskun pankille itselleen. Kapitalistit ottivat pois rahansa, jotka he olivat tallettaneet pankin kellareihin. Pankkisetelien omistajat syöksivät pankin kassaluukulle vaihtamaan setelinsä kullaksi ja hopeaksi.

Väliaikainen hallitus olisi voinut ilman väkivaltaista sekaantumista, laillista tietä pakottaa pankin *vararikkoon*; sen olisi vain pitänyt olla toimeittomana ja jättää pankki oman onnensa nojaan. *Pankin vararikko* olisi ollut vedenpaisumus, joka olisi silmänräpäyksessä pyyhkäissyt Ranskan maaperältä rahaylimystön, tuon tasavallan mahtavimman ja vaarallisimman vihollisen, tuon heinäkuun monarkian kultaisen jalustan. Ja pankin jouduttua vararikkoon porvariston itsensä olisi täytynyt pitää viimeisenä epätoivoisena pelastusyrityksenä sitä, että hallitus perustaa kansallispankin ja alistaa kansallisen luoton kansakunnan valvonnan alaiseksi.

Sen sijaan väliaikainen hallitus määräsi pankin seteleille *pakkokurssin*. Se teki enemmänkin. Se muutti kaikki maaseutupankit Ranskan pankin haaraosastoiksi ja antoi sen heittää verkkonsa yli koko Ranskan. Myöhemmin se asetti *valtion metsät* takeeksi lainasta, josta se sopi pankin kanssa. Siten helmikuun vallankumous voimisti ja laajensi välittömästi pankkiylimystöä, joka sen piti syöstä nurin.

Sillä välin väliaikainen hallitus köykistyi yhä kasvavan vajauksen painon alla. Se kerjäsi turhaan isänmaallisia uhreja. Ainoastaan työläiset heittivät sille almuja. Oli pakko turvautua sankarilliseen keinoon, *uuden veron* säätämiseen. Entä ketä piti verottaa? Pörssisusiako, pankkikuninkaitako, valtionvelkojiako, koroillaeläjäkö, teollisuudenharjoittajiako? Sillä tavalla ei voitu

tehdä tasavaltaa mieluisaksi porvaristolle. Se olisi toisaalta merkinnyt valtionluoton ja kauppaluoton vaarantamista, samalla kun toisaalta koetettiin ostaa sitä niin suurilla uhrauksilla ja nöyryytyksillä. Mutta jonkunhan oli hellitettävä kukkaronsa nauhoja. Kenet uhrattiin porvarillisen luoton takia? Jacques le bonhomme¹, *talonpoika*.

Väliaikainen hallitus määräsi maksettavaksi neljän välittömän veron kultakin frangilta neljäkymmentä viisi centimeä lisäveroa. Hallituksen lehdistö uskotteli Pariisin proletariaatille, että tuo vero rasittaisi etupäässä suurtilallisia, restauraation myöntämän miljardin² omistajia. Mutta todellisuudessa se köitui rasitukseksi ennen kaikkea talonpoikaisluokalle, so. Ranskan kansan valtaenemmistölle. *Talonpoikien oli suoritettava helmikuun vallankumouksen kustannukset*, heistä sai vastavallankumous pääaineiksensa. Uusi 45 centimen vero oli Ranskan talonpojalle elinkysymys, ja hän teki siitä tasavallan elinkysymyksen. Siitä hetkestä alkaen *tasavalta* oli Ranskan talonpojalle samaa kuin *45 centimen lisävero*, ja Pariisin proletariaatissa hän näki tuhlaajan, joka piti hauskaa hänen kustannuksellaan.

Kun vuoden 1789 vallankumous alkoi poistamalla talonpoikain feodaaliset rasitukset, niin 1848 vallankumous teki itsensä tunnetuksi määräämällä maalaisväestölle uuden veron ollakseen saattamatta vaaraan pääomaa ja pitääkseen valtiokoneistonsa käynnissä.

Ainoastaan *yhdellä* keinolla olisi väliaikainen hallitus voinut poistaa kaikki nuo haitat ja sysätä valtion pois entisiltä raiteiltaan, nimittäin *julistamalla valtion vararikoon*. Muistetaan, miten taidokkaasti Ledru-Rollin jälkeinpäin kertoi kansalliskokouksessa siveellisestä suuttumuksestaan, jolla hän oli torjunut pörrsijuutalaisen Fouldin, Ranskan nykyisen finanssiministerin, sellaisen ehdotuksen. Silti Fould oli ojentanut hänelle omenan tiedonpuusta.

Tunnustamalla vekselin, jonka vanha porvarillinen yhteiskunta oli asettanut valtiolle, väliaikainen hallitus joutui tuon yhteiskunnan alaiseksi. Siitä tuli porvarillisen yhteiskunnan ahdistettu velallinen, sen sijaan että olisi asettunut sitä vastaan uhkaavana velkojana, joka vaatii monivuotisten vallankumousvelkojen maksua. Sen täytyi lujittaa höltyneitä porvarillisia suhteita täyttääkseen sitoumukset, jotka olivat vain noiden suhteiden puitteissa täytettävissä. Luotosta tuli sen elinehto ja proletariaatille tehdyt myönnytykset ja sille annetut lupaukset muuttuivat

¹ *Jacques le bonhomme* — kelpo Jaakko, pilkkanimi, jota Ranskan tilanherrat käyttivät talonpojista. *Toim.*

² Summa, mikä myönnettiin v. 1825 korvausmäärärahana aristokraateille, joiden omaisuus oli takavarikoitu porvarillisen vallankumouksen aikana 18. vuosisadan lopulla. *Toim.*

kahleiksi, jotka täytyi murtaa. Työläisten vapautus — yksin *korulauseenakin* — muodostui uudelle tasavallalle sietämättömäksi vaaraksi, sillä tuo vaatimus oli pysyvä vastalause sellaisen luoton ennallistamista vastaan, joka pohjaa olemassaolevien taloudellisten luokkasuhteiden varmaan ja horjumattomaan hyväksymiseen. Täytyi siis *tehdä selvää työläisistä*.

Helmikuun vallankumous oli vienyt armeijan pois Pariisista. Kansalliskaarti, so. sekalainen porvaristo, oli ainoa sotilaallinen voima. Se ei kuitenkaan tuntenut vetävänsä yksinään vertoja proletariaatille. Lisäksi sen oli pakko, joskin mitä sitkeimmän vastarinnan ja satojen erilaisten estelyjen jälkeen avata vähitellen ja osittaisesti rivinsä ja päästää niihin aseistettuja proletaareja. Jäljelle jäi siis vain yksi keino: *asettaa osa proletaareista toista osaa vastaan*.

Tässä tarkoituksessa väliaikainen hallitus muodosti 15—20-vuotiaista nuorista miehistä 24 pataljoonaa *mobiilikaartia*, kussakin pataljoonassa tuhannen miestä. Nämä olivat suurimmaksi osaksi *ryyryköyhälistöä*, jota on kaikissa suurkaupungeissa teollisuusproletariaatista jyrkästi eroavana joukkona, varkaiden ja kaikenlaisten rikollisten värväyspiirinä, johon kuuluu yhteiskunnan jätteistä elävää ja vakinaista ammattia vailla olevaa väkeä, kulkureita, gens sans feu et sans aveu; nämä ovat erilaisia oman kansakuntansa sivistysasteesta riippuen, mutta säilyttävät aina lazzaroniluonteensa¹; siinä nuorukaisiässä, jossa väliaikainen hallitus värväsi heidät, he ovat kokonaan käskettävissä, pystyvät yhtä hyvin mitä sankarillisimpiin tekoihin ja alttiimpaan uhrautuvaisuuteen kuin alhaisimpiin roistontekoihin ja mitä halpamaisimpaan lahjusten ottoon. Väliaikainen hallitus maksoi heille 1 frangin 50 centimeä päivältä, so. osti heidät. Se antoi heille erikoisen sotilaspuvun, ts. erotti heidät ulkonaisesti puseronkäyttäjistä. Heidän johtajikseen määrättiin osaksi vakinaisen sotaväen upseereja, osaksi he itse valitsivat niiksi nuoria porvarien poikia, jotka lumosivat heidät kerskailemalla kuolemasta isänmaan puolesta ja uskollisuudesta tasavallalle.

Siten oli Pariisin proletariaattia vastassa sen omasta keskuudesta haalittu armeija, johon kuului 24 000 nuorekkaan voimakasta, huimapäistä miestä. Mobiilikaartin marssiessa Pariisin katuja proletariaatti huusi sille *eläköötä*. Se katsoi heidät etumaisiksi barrikaditaistelijoikseen. Se piti heitä porvarillisen kansalliskaartin vastakohtana olevana *proletaarikaartina*. Sen erehdys oli anteeksiannettava.

¹ *Lazzaroneiksi* sanottiin Italiassa väestön deklassoituneita ryyryköyhälistöaineksia. Absolutistiset hallitukset käyttivät monesti näitä aineksia vastavallankumouksellisten tarkoituksiensa saavuttamiseksi. *Toim.*

Mobiilikaartin lisäksi hallitus päätti kerätä ympärilleen vielä teollisen työläisarmeijan. Ministeri Marie toimitti niin sanottuihin kansallistyöhuoneisiin satatuhatta työläistä, jotka pula ja vallankumous olivat heittäneet kadulle. Tuon korean nimen takana ei ollut mitään muuta, kuin että työläisiä käytettiin ikävystyttäviin, yksitoikkoihin tuottamattomiin *maatöihin*, joissa maksettiin 23 souta työpalkkaa. Kansallistyöhuoneet eivät olleet mitään muita kuin *taivasalla olevia englantilaisia workhouses*¹. Väliaikainen hallitus luuli muodostaneensa niissä *toisen proletariaarmeijan työläisiä itseään vastaan*. Tällä kertaa porvaristo erehtyi kansallistyöhuoneisiin nähden samaten, kuin työläiset erehtyivät mobiilikaartiin nähden. Porvaristo oli luonut *kapinaarmeijan*.

Mutta *eräs* tarkoitus oli saavutettu.

Kansallistyöhuoneet — sitä nimeä kantoivat kansan työverstaat, joita Louis Blanc propagoi Luxembourgin suunnitelman suoranaiseksi *vastakohdaksi* suunnitellut Marien työhuoneet antoivat, koska kyltti oli sama, aihetta juonitella erehdyksillä samaan tapaan kuin espanjalaisessa palvelijakomediassa. Väliaikainen hallitus levitti itse salavihkaa huhua, että nuo kansallistyöhuoneet ovat Louis Blancin keksimiä, ja tuo näytti sitä uskottavammalta, kun Louis Blanc, kansallistyöhuoneiden profeetta, oli väliaikaisen hallituksen jäsen. Ja Pariisin porvaristosta, joka puoleksi naiivisti, puoleksi tarkoituksellisesti sotki kaksi asiaa, ja Ranskan ja Euroopan keinotekoisesti ylläpidetyn mielipiteen mukaan nuo workhouses olivat ensi kerran toteutettua sosialismia, joka asetettiin niiden ohella kaakinpuuhun.

Elleivät sisältönsä, niin nimensä puolesta nuo *kansallistyöhuoneet* olivat olennoitunut proletariaatin vastalause porvarillista teollisuutta, porvarillista luottoa ja porvarillista tasavaltaa vastaan. Niinpä porvariston koko viha kohdistuikin niihin. Porvaristo oli samalla havainnut ne kohdaksi, johon se saattoi suunnata hyökkäyksensä heti, kun se oli kyllin vahvistunut sanoutuakseen avoimesti irti helmikuun harhakuvitelmista. Niin ikään *pikkuporvarien* koko mielipaha, koko harmi kohdistui noihin kansallistyöhuoneisiin, tuohon yleiseen maalitauluun. Hampaitaan kiristellen he laskivat summia, joita proletaariset tyhjäntoimittajat nielivät, samalla kun heidän oma asemansa kävi päivä päivältä yhä sietämättömämmäksi. Valtion eläke näennäisestä työstä — sitä on sosialismi, murisivat he itseksseen.

¹ Englannissa vuonna 1834 hyväksytyssä köyhäinhuoltolaissa määrättiin köyhille annettavan raha- tai luontoisavun asemesta rakentamaan heitä varten työkojeja — workhouses. Näitä työkojeja ruvettiin sanomaan „köyhien bastiljeiksi” ja niillä peloteltiin köyhiä. *Toim.*

Kansallistyöhuoneista, Luxembourgin mahtipontisista lausunnoista, Pariisin työläisten katukulkueista — niistä etsivät he kurjuutensa syytä. Eikä kukaan kiihkoillut luuloteltuja kommunistien salahankkeita vastaan enemmän kuin pikkuporvari, joka hoippui vailla pelastumismahdollisuuksia vararikon kuilun partaalla.

Siis edessäolevassa porvariston ja proletariaatin välisessä käsikämmässä kaikki etuisuudet, kaikki ratkaisevat asemat, yhteiskunnan kaikki keskikerrokset olivat porvariston käsissä, samaan aikaan kuin helmikuun vallankumouksen aallot vyörviivät korkeina yli koko mannermaan ja jokainen uusi posti toi uuden tiedon vallankumouksesta, milloin Italiasta, milloin Saksasta, milloin Euroopan etäisimmältä kaakkoiskulmalta ja piti yllä kansan yleistä huumausia tuomalla sille alituisesti todisteita sen voitosta, joka oli jo menetetty.

Maaliskuun 17. pnä ja huhtikuun 16. pnä tapahtuivat ensimmäiset kahakat suuressa luokkataistelussa, joka oli kytynyt porvarillisen tasavallan uumenissa.

Maaliskuun 17. pnä tuli ilmi proletariaatin kaksinainen asema, joka ei sallinut tehdä mitään ratkaisevaa. Alkuaan proletariaatin mielenosoituksen tarkoituksena oli saada väliaikainen hallitus takaisin vallankumouksen raiteille, pakottaa se tarpeen vaatiessa erottamaan hallituksen porvarilliset jäsenet ja lykkäämään kansalliskokouksen ja kansalliskaartin vaalipäivää. Mutta maaliskuun 16. pnä järjesti kansalliskaartissa edustettu porvaristo mielenosoituksen väliaikaista hallitusta vastaan. Huutaen: A bas Ledru-Rollin!¹ se lähti kaupungintalon luo. Tämä pani kansan huutamaan maaliskuun 17. pnä: Eläköön Ledru-Rollin! Eläköön väliaikainen hallitus! *Vastustaakseen* porvaristoa sen oli pakko asettua porvarillisen tasavallan puolelle, jonka säilyminen näytti sen mielestä kyseelliseltä. Kansa lujitti väliaikaista hallitusta, sen sijaan että olisi alistanut sen alaisekseen. Maaliskuun 17. päivä kului melodramaattiseen näytelmään, ja joskin Pariisin proletariaatti näytti sinä päivänä vielä kerran jättiläisvoimansa, niin porvaristo oli väliaikaisen hallituksen sekä sisä- että ulkopuolella sitä päättäväisempi murskaamaan sen.

Huhtikuun 16. päivä oli väliaikaisen hallituksen ja porvariston yhteisesti aikaansaamaa *väärinymmärrystä*. Työläisiä oli kokoontunut lukuisasti Mars-kentälle ja hippodromille kansalliskaartin pääesikunnan vaalien valmistelemisen merkeissä. Yhtäkkiä ympäri Pariisin, sen toisesta päästä toiseen levisi salamanopeasti huhu, että työläiset olivat Louis Blancin, Blanquin, Capet'n ja Raspailin johdolla kokoontuneet aseistettuina

¹ Alas Ledru-Rollin! *Toim.*

Mars-kentälle marssiakseen sieltä kaupungintalolle, kukistaakseen väliaikaisen hallituksen ja nimitääkseen kommunistisen hallituksen. Hälyytetään yleisjärssiin — Ledru-Rollin, Marrast ja Lamartine kiistelivät myöhemmin tämän aloitteenteon kuniasta —, tunnissa on 100 000 miestä aseissa, kaupungintalo kokonaisuudessaan on kansalliskaartin miehittämä, kaikkialla Pariisissa jylisevät huudot: Alas kommunistit! Alas Louis Blanc, Blanqui, Raspail, Capet! ja lukemattomat lähetystöt, kaikki valmiina pelastamaan isänmaan ja yhteiskunnan, käyvät ilmaise-massa uskollisuutensa väliaikaiselle hallitukselle. Kun työläiset vihdoin saapuvat kaupungintalon edustalle antaakseen väliaikai-selle hallitukselle isänmaallisen kolehdin, jonka he olivat koon-neet Mars-kentällä, he saavat kummikseen kuulla, että porva-rillinen Pariisi on mitä varovaisemmin järjestetyssä oletetussa taistelussa lyönyt heidän varjonsa. Huhtikuun 16. päivän hirvit-ävä attentaatti antoi tekosyn *armeijan kutsumiseen takaisin Pariisiin* — mikä olikin kömpelösti lavastetun komedian varsinai-nen tarkoitus — ja maakuntien taantumuksellisiin federalistisiin mielenosoituksiin.

Toukokuun 4. pnä kokoontui *yleisillä välittömällä vaaleilla* valittu *kansalliskokous*. Yleisellä äänioikeudella ei ollut sitä taikavoimaa, minkä vanhanajan tasavaltalaiset olivat uskotel-leet sillä olevan. Koko Ranskaa, ainakin ranskalaisten enem-mistöä he pitivät *citoyeneina*¹, joiden edut, käsitykset jne. olivat samanlaisia. Se oli heidän *kansanpalvontaansa*. Mutta vaalit toivat heidän *mielikuivituksellisen* kansansa sijasta päivänvaloon *todellisen* kansan, so. niiden eri luokkien edustajat, joihin kansa jakaantuu. Olemme jo tulleet huomaamaan, mikä pani talonpojat ja pikkuporvarit äänestämään taisteluhaluisen porvariston ja restauraatiokiikhoisten suurmaanomistajien johdolla. Mutta jos-kaan yleinen äänioikeus ei ollut se ihmeitä tekevä taikasauva, jona tasavaltalaiset kelpo miehet olivat sitä pitäneet, niin oli sillä toinen verrattomasti suurempi ansio: se antoi alun luokka-taistelulle, pani porvarillisen yhteiskunnan keskikerrokset luopu-maan nopeasti harhaluuloistaan ja erehdyksistään, nosti riistäjä-luokan kaikki ryhmät kerralla valtion huipulle, riisuen siten niiden pettävän naamion, jota vastoin monarkia sensuksineen oli komprometoinut ainoastaan tiettyjä porvariryhmiä, sallien tois-ten olla piilossa kulissien takana ja ympäröidä itsensä yhteisen opposition sädekehällä.

Perustavassa kansalliskokouksessa, joka kokoontui toukokuun 4. pnä, olivat voitolla *porvarillis-tasavaltalaiset*, „Nationalin” tasavaltalaiset. Yksinpä legitimistit ja orleanistitkin uskalsivat aluksi näyttäytyä vain porvarillisen tasavaltaisuuden naamarin

¹ — kansalaisina. *Toim.*

suojassa. Ainoastaan tasavallan nimessä voitiin aloittaa taistelu proletariaattia vastaan.

Toukokuun 4. päivästä, ei helmikuun 25. päivästä, alkaa tasavalta, so. Ranskan kansan tunnustama tasavalta; sinä ei ole se tasavalta, minkä Pariisin proletariaatti pakotti väliaikaisen hallituksen julistamaan, ei se tasavalta, mihin kuului sosiaalisia instituutioita, ei se unelmakuva, joka väikkyy barrikaditaistelijain mielessä. Kansalliskokouksen julistama ainoa laillinen tasavalta on tasavalta, joka ei ole mikään vallankumouksellinen ase porvarillista järjestystä vastaan, vaan päinvastoin tämän järjestyksen poliittinen rekonstruktio, joka lujittaa poliittisesti porvarillista yhteiskuntaa, sanalla sanoen: *porvarillinen tasavalta*. Tuo vakuutus kaikui kansalliskokouksen puhujalavalta ja sai vastakaikua koko tasavaltalaisessa ja tasavaltalaisvastaisessa porvarilehdistössä.

Ja olemme huomanneet, ettei helmikuun tasavalta tosiaanakaan ollut eikä voinut olla mikään muu kuin *porvarillinen* tasavalta, jos kohta väliaikaisen hallituksen olikin proletariaatin välittömästä painostuksesta julistettava se *tasavallaksi, jossa oli sosiaalisia instituutioita*; että Pariisin proletariaatti oli vielä kykenemätön menemään muuten kuin *ajatuksissaan, mielikuivuksissaan* porvarillista tasavaltaa pitemmälle ja oli sen palveluksessa kaikkialla, missä se todella toimi; että proletariaatille annetut lupaukset muodostuivat sietämättömäksi vaaraksi uudelle tasavallalle ja väliaikaisen hallituksen koko elämänsä supistui yhtämittäiseksi taisteluksi proletariaatin vaatimuksia vastaan.

Kansalliskokouksena oli koko Ranska tuomitsemassa Pariisin proletariaattia. Kokous särki heti helmikuun vallankumouksen sosiaaliset harhakuvitelmat, se julisti suoraan *porvarillisen tasavallan*, ainoastaan porvarillisen tasavallan. Nimittämästään Toimeenpanevesta komissiosta se erotti tuota pikaa proletariaatin edustajat Louis Blancin ja Albertin; se hylkäsi ehdotuksen erikoisen työministeriön muodostamisesta ja otti myrskyisin suosionhuudoin vastaan ministeri Trélat'n selityksen: „Kysymys on enää vain *entisten työolojen palauttamisesta*”.

Mutta kaikki tuo oli riittämätöntä. Työläiset olivat taistelleet helmikuun tasavallan porvariston ollessa passiivisesti apuna. Proletaarit pitivät itseään oikeutetusti helmikuun voittajina ja esittivät voittajan ylimielisiä vaatimuksia. Oli voitettava heidät katutaistelussa, näytettävä heille, että he kärsivät tappion heti, kun eivät taistele yhdessä porvariston kanssa, vaan sitä vastaan. Niin kuin helmikuun tasavalta ja sen myönnytykset sosialismin hyväksi vaativat toteutuakseen proletariaattia yhtymään porvariston kanssa taisteluun kuningasvaltaa vastaan, niin myös nyt oli välttämätön toinen taistelu tasavallan vapauttamiseksi noista

socialismille tehdyistä myönnytyksistä ja *porvarillisen tasavallan* muodostamiseksi virallisesti hallitsevaksi. Porvariston täytyi torjua ase kädessä proletariaatin vaatimukset. Porvarillisen tasavallan todellisuena syntymäsijana ei ollut *helmikuun voitto*, vaan *kesäkuun tappio*.

Proletariaatti joudutti ratkaisua tunkeutumalla toukokuun 15. päivänä kansalliskokoukseen, yrittäen tuloksettomasti saada takaisin vallankumouksellisen vaikutusvaltansa ja saaden aikaan vain sen, että sen tarmokkaimmat johtajat joutuivat porvariston vanginvartijoiden käsiin¹. *Il faut en finir!* — Tästä tilanteesta on tehtävä loppu! Tällä huudolla ilmaisi kansalliskokous päättäneensä pakottaa proletariaatin ratkaisevaan taisteluun. Toimeenpaneva komissio antoi joukon yllyttäviä määräyksiä, kuten kansan kokoontumista estävän kiellon jne. Perustavan kansalliskokouksen puhujalavalta suorastaan provosoitiin, häväistiin ja pilkattiin työläisiä. Mutta varsinaisena hyökkäyskohteena olivat, kuten olemme nähneet, *kansallistyöhuoneet*. Perustava kokous antoi niistä käskävän viittauksen Toimeenpanevalle komissiolle, joka odottikin vain sitä, että sen suunnitelma esitettäisiin kansalliskokouksen käskynä.

Toimeenpaneva komissio alkoi siitä, että se vaikeutti pääsyä kansallistyöhuoneisiin, muutti päiväpalkan kappalepalkaksi, karkotti Pariisin ulkopuolella syntyneet työläiset Sologneen muka maatöihin. Nuo maatyöt — niinkuin pettyneinä takaisin palanneet työläiset ilmoittivat tovereilleen — olivat vain retorinen kaava, jolla kaunisteltiin heidän karkottamistaan. Kesäkuun 21. päivänä julkaistiin vihdoinkin „Moniteurissa” säädös, jossa kaikki naimattomat työläiset määrättiin ajettaviksi väkivaltaisesti pois kansallistyöhuoneista tai merkittäviksi armeijan kirjoihin.

Työläisille ei jäänyt valinnan varaa, heidän täytyi joko nääntyä nälkään tai hyökätä. He vastasivat kesäkuun 22. päivänä jättiläiskapinalla, josta tuli ensimmäinen suurtaistelu niiden kahden luokan välillä, joihin uudenaikainen yhteiskunta jakaantuu. Se oli taistelu *porvarillisen* järjestelmän säilyttämisestä ja tuhoamisesta. Huntu, joka oli ollut tasavallan verhona, repesi.

On tunnettua, miten verrattoman urhoollisesti ja nerokkaasti työläiset ilman päälliköitä, ilman yhteistä suunnitelmaa, ilman varoja ja suurimmaksi osaksi ilman aseita pitivät viisi päivää lujilla armeijaa, mobiilikaartia, Pariisin kansalliskaartia ja maaseudulta saapuneita kansalliskaartilaisia. Kuten tunnettua,

¹ Vuoden 1848 toukokuun 15. pn tapahtumien yhteydessä pidettiin ja heitettiin Vincennes'n vankilaan Barbès, Albert, Raspail, Sobrier ja muutamia päiviä myöhemmin myös Blanqui. *Toim.*

porvaristo kosti kokemansa kuolemanpelon ennen kuulumattoman raa'asti ja surmasi yli 3000 vankia.

Ranskan demokration julkiset edustajat olivat siinä määrin tasavaltalaisen ideologian kahleissa, että he vasta muutamia viikkoja myöhemmin alkoivat aavistaa, mikä merkitys oli ollut kesäkuun taistelulla. He olivat ikään kuin taintuneet ruudinsavusta, jossa heidän mielikuvituksellinen tasavaltansa hajosi.

Sitä välitöntä vaikutelmaa, minkä kesäkuun tappiosta saamamme tieto meihin teki, lukija sallinee kuvailla „Uuden Reinin Lehden” sanoin:

„Helmikuun vallankumouksen viimeinen virallinen jäännös — Toimeenpaneva komissio — on vakavain tapahtumain pakosta hajonnut kuin utukuva. Lamartinen ilotulitus on muuttunut Cavaignacin tykkituleksi. Siinä se fraternité, veljeys kahden toisilleen vastakkaisen luokan välillä, joista toinen riistää toista, se helmikuussa julistettu veljeys, joka oli kirjoitettu suurin kirjaimin koko Pariisin julkisivuun, jokaisen vankilan, jokaisen kasarmin muuriin. Sen todellinen, väärentämätön, proosallinen ilmaisu on *kansalaissota*, kansalaissota hirmuisimmassa muodossaan, työn ja pääoman välinen sota. Tuo veljeys liekehti Pariisin kaikissa ikkunoissa kesäkuun 25. päivän illalla, kun porvariston Pariisi järjesti ilotulituksen, samaan aikaan kun proletariaatin Pariisi paloi, vuoti verta ja vaikeroi. Veljeyttä kesti juuri niin kauan kuin porvariston edut löivät yhteen proletariaatin etujen kanssa.— Vuoden 1793 vanhan vallankumousperimyksen pedantit, sosialistiset doktrinäärit, jotka kerjäsivät porvaristolta almuja kansalle ja joiden sallittiin pitää pitkiä saarnoja ja kompromettoida itseään niin kauan kuin proletaarileijonaa täytyi tuudittaa uneen; tasavaltalaiset, jotka tiukkasivat entistä porvarillista järjestystä, mutta ilman kruunupäätä; dynastisen opposition miehet, joille sattuma lykkäsi ministerivaihdoksen asemesta hallitsijasuvun kukistumisen; legitimistit, jotka eivät tahtoneet riisua pois livreetä, vaan ainoastaan muuttaa sen kuosia — nämä olivat niitä liittolaisia, joiden kanssa kansa suoritti helmikuunsa.— Helmikuun vallankumous oli *kaunis vallankumous*, yleistä myötätuntoa saanut vallankumous, sillä ristiriidat, jotka siinä ilmenivät kuningasvallan vastaisina, uinuvat *kehittymättöminä*, sovinnollisina vieri vieressä, sillä sosiaalinen taistelu, joka oli sen taustana, oli olemassa vain epämääräisessä muodossa, fraasina, sanana. *Kesäkuun vallankumous* on *ruma* vallankumous, vastenmielinen vallankumous, sillä siinä tuli fraasin tilalle asia, ja tasavalta paljasti itse hirviön pään lyömällä pois kruunun, joka oli ollut sen naamiona ja verhona.— *Järjestys!* oli Guizot'n taisteluhuuto. *Järjestys!* huusi Sébastiani, guizotlainen, kun venäläiset valtasivat Varsovan. *Järjestys!* huutaa Cavaignac, tuo Ranskan

kansalliskokouksen ja tasavaltalaisen porvariston raaka kaiku. *Järjestys!* jyrisi hänen kartessitulensa repiessään proletariaatin ruumista. Vuodesta 1789 lähtien yksikään Ranskan porvariston lukuisista vallankumouksista ei ollut attentaatti *järjestystä* vastaan, sillä ne jättivät ennalleen luokkaherruuden, työläisten orjuuden, *porvarillisen järjestyksen*, niin usein kuin tuon herruuden ja tuon orjuuden poliittinen muoto vaihtuikin. Kesäkuu kajosi tuohon järjestykseen. Voi Kesäkuuta!” („Neue Rheinische Zeitung”, kesäkuun 29. pnä 1848.)

Voi Kesäkuuta! vastaa kaiku Euroopasta.

Porvaristo *pakotti* Pariisin proletariaatin kesäkuun kapinaan. Jo tämä seikka tuomitsi sen epäonnistumaan. Mikään välitön tiedottu tarve ei pakottanut proletariaattia tahtomaan porvariston väkivaltaista kukistamista eikä proletariaatti vielä kyennytkään tuohon tehtävään. „*Moniteurin*” täytyi ilmoittaa sille virallisesti, että se aika oli ollut ja mennyt, jolloin tasavalta näki aiheelliseksi tehdä kunniaa proletariaatin harhakuviteluille, ja vasta tappio sai proletariaatin vakuuttumaan siitä totuudesta, että sen aseman pieninkin parantaminen porvarillisen tasavallan *puitteissa* jää *utopiaksi*, utopiaksi, joka muuttuu rikokseksi heti kun se tahdotaan toteuttaa. Proletariaatin muodoltaan ylenpalttiset, mutta sisällöltään pikkumaiset ja sinänsä vielä porvarilliset vaatimukset, joihin se tahtoi pakottaa helmikuun tasavallan myöntymään, vaihtuivat rohkeaksi vallankumoukselliseksi taistelutunnukseksi: *Porvaristo kukistettava! Työväenluokan diktatuuri!*

Tehdessään hautuumaastaan *porvarillisen tasavallan* syntymänsijän proletariaatti pakotti oitis tuon tasavallan astumaan esiin aidossa muodossaan, valtiona, jonka tunnustettuna tarkoituksena on pääoman herruuden ja työn orjuuden ikuistaminen. Tuon arpisen, leppymättömän, voittamattoman vihollisen — voittamattoman siitä syystä, että sen olemassaolo on porvariston oman elämän ehto, — ollessa alituisesti näköksällä, porvariston herruuden, joka oli vapautunut kaikista kahleista, täytyi heti muuttua *porvariston terroriksi*. Kun proletariaatti oli toistaiseksi syrjäytetty näyttämöltä ja porvariston diktatuuri tunnustettu julkisesti, niin porvarillisen yhteiskunnan välikerrosten — pikkuporvariston ja talonpoikaiston — täytyi sitä mukaa, kuin niiden asema huononi ja niiden ja porvariston välinen vastakohtaisuus kärjistyi, liittyä yhä läheisemmin proletariaattiin. Niin kuin ne ennen johtivat kurjuutensa synn proletariaatin voimistamisesta, niin oli niiden nyt johdettava se proletariaatin tappiosta.

Kun kesäkuun kapina kohotti kaikkialla mannermaalla porvariston itsetietoisuutta ja sai porvariston julkisesti liittoutumaan feodaalisen kuningasvallan kanssa kansaa vastaan, niin kuka oli tämän liiton ensimmäinen uhri? Mannermaan porvaristo

itse. Kesäkuun tappio esti sitä lujittamasta valtaansa ja saamasta kansaa pysymään puoleksi tyytyväisenä, puoleksi masentuneena porvarillisen vallankumouksen alimmalla asteella.

Kesäkuun tappio paljasti vihdoin Euroopan despoottisille mahdeille sen salaisuuden, että Ranskan täytyi, maksoi mitä maksoi, säilyttää ulkoinen rauha voidakseen käydä sisäistä kansalaissotaa. Siten saatettiin Venäjän, Itävallan ja Preussin ylivallan alaiseksi kansat, jotka olivat alkaneet taistelun kansallisen riippumattomuutensa puolesta, mutta samalla noiden kansallisten vallankumousten kohtalo tuli riippuvaksi proletaarisen vallankumouksen kohtalosta ja niiden näennäinen itsenäisyys ja riippumattomuus suuresta sosiaalisesta mullistuksesta katosi. Unkarilainen enempiä kuin puolalainen tai italialainen ei ole oleva vapaa, niin kauan kuin työläinen pysyy orjana!

Vihdoin Pyhän allianssin voitto muutti sikäli Euroopan oloja, että jokainen uusi proletariaatin kapina Ranskassa on välittömästi johtava *maailmansotaan*. Ranskan uusi vallankumous joutuu pakosta jättämään heti kansallisen maaperän ja *valtaamaan eurooppalaisen areenan*, jolla vain voikin toteutua 19. vuosisadan sosiaalinen vallankumous.

Siis vasta kesäkuun tappio loi ne olot, joissa Ranska voi panna *alulle* Euroopan vallankumouksen. Kolmivärikipusta tuli vasta *kesäkuun kapinoitsijoiden* vereen kastettuna Euroopan vallankumouksen lippu — punainen lippu!

Ja me huudamme: *Vallankumous on kuollut! Eläköön vallankumous!*

II

13. KESÄKUUTA 1849

Vuoden 1848 helmikuun 25. päivä antoi Ranskalle *tasavallan*, kesäkuun 25. päivä pakotti sen *vallankumoukseen*. Ja kesäkuun jälkeen vallankumous merkitsi *porvarillisen yhteiskunnan kumoamista*, kun se ennen helmikuuta oli merkinnyt *valtiomuodon kukistamista*.

Kesäkuun taistelua oli johtanut porvariston *tasavaltalaisryhmä* ja valtiovalta joutui voiton mukana väistämättömästi sen haltuun. Piiritystila asetti Pariisin sidottuna ja vastustuskyvyttömänä sen jalkojen juureen, ja maakunnissa vallitsi moraalinen piiritystila, porvarien uhmaavan raaka voittajan ylimielisyys ja talonpoikain hillitön omistuskiihko. Siis *alhaalta käsin* ei uhanut mikään vaara!

Työläisten vallankumouksellisen voiman murtuessa murtui myös *demokraattisten tasavaltalaisten*, so. niiden *pikkuporvarillisten* tasavaltalaisten poliittinen vaikutus, joita Ledru-Rollin

edusti Toimeenpaneavassa komissiossa, vuoripuolue — perustavassa kansalliskokouksessa ja „Réforme” — sanomalehdistössä. Huhtikuun 16. päivänä he olivat porvarillis-tasavaltalaisten kanssa tehneet salaliiton proletariaattia vastaan ja sotineet kesäkuun päivinä yhdessä heidän kanssaan sitä vastaan. He olivat siten itse räjäyttäneet sen pohjan, johon heidän puolueensa voima oli perustunut, sillä pikkuporvaristo voi pysyä vallankumouksellisissa asemissaan porvaristoa vastaan vain niin kauan kuin se nojaa proletariaattiin. He saivat eron virastaan. Porvarillis-tasavaltalaiset rikkoivat julkisesti sen näennäisen liiton, jonka he olivat vasten tahtaan ja salakavalasti tehneet heidän kanssaan väliaikaisen hallituksen ja Toimeenpaneavan komission kaudella. Tultuaan halveksuen hyläytyiksi liittolaisina demokraattiset tasavaltalaiset alentuivat olemaan kolmiväristen tasavaltalaisten henkivartijoina, eivätkä he voineet taivuttaa näitä mihinkään myönnytyksiin, vaan oli heidän pönkitettävä näiden herruutta joka kerta, kun tasavaltalaisvastaiset porvariryhmät näyttivät uhkaavan sitä ja samalla tasavaltaa. Kaiken lisäksi nuo ryhmät, orleanistit ja legitimistit, olivat perustavassa kansalliskokouksessa jo alusta alkaen vähemmistönä. Ennen kesäkuun päiviä ne uskalsivat esiintyä ainoastaan porvarillisen tasavaltalaisuuden naamari kasvoillaan; kesäkuun voitto sai hetkeksi koko porvarillisen Ranskan tervehtimään Cavaignacia vapahtajanaan, ja kun kohta kesäkuun päivien jälkeen tasavallavastainen puolue jälleen itsenäistyi, sallivat sotilasdiktatuuri ja Pariisin piiritystilä sen ojennella vain hyvin arasti ja varovasti tuntosarviaan.

Porvarillis-tasavaltalaisten ryhmä — sen kirjailijat, sen puhujat, sen kykymiehet, sen kunnianhimoitsijat, sen edustajat, kenraalit, pankkiirit ja asianajajat — oli vuodesta 1830 ryhmitynyt erään pariisilaisen sanomalehden, „*Nationalin*”, ympärille. Tällä oli maaseudulla filiaalilehtensä, „*Nationalin*” nurkkakunta oli *kolmivärisen tasavallan dynastia*. Se valtasi kaikki valtionvirat, ministeriöt, poliisiprefektuurit, postihallituksen, prefektinvirat, armeijan vapaat ylempien upseerien paikat. Toimeenpaneavan esivallan etunenässä oli sen kenraali *Cavaignac*; sen päätoimittajasta, Marrastista, tuli perustavan kansalliskokouksen vakinainen puhemies. Salongissaan hän tuotti niin ikään juhlamenojen ohjaajana kunniaa säädylliselle tasavallalle.

Eräänlainen arkatuntoisuus tasavaltalaisuustraditiota kohtaan on saanut Ranskan vallankumouksellisetkin kirjailijat vahvistamaan sitä erheellistä käsitystä, että kuningasmieliset olisivat muka olleet vallitsevia perustavassa kansalliskokouksessa. Perustava kokous pysyi kuitenkin kesäkuun päivistä alkaen *yksinomaisesti porvarillisen tasavaltalaisuuden edustajana*, ja se piti tätä puolta näkösilä sitä päättäväisemmin, mitä enemmän

kolmiväristen tasavaltalaisten vaikutus luhistui kokouksen ulkopuolella. Kun oli kysymys porvarillisen tasavallan *muodon* säilyttämisestä, niin demokraattisten tasavaltalaisten äänet olivat sen käytettävissä, mutta kun oli kysymys *sisällöstä*, niin puhe-
tapakaan ei erottanut sitä enää kuningasmielisistä porvariryhmistä, sillä juuri porvariston edut, sen luokkaherruuden ja luokkariiston aineelliset ehdot muodostavat porvarillisen tasavallan sisällön.

Ei siis kuningasmielisyyttä, vaan porvarillinen tasavaltalaisuus olennoitui tuon perustavan kokouksen elämässä ja teoissa, joka lopultakaan ei kuollut eikä tullut tapetuksikaan, vaan mätäni.

Perustavan kokouksen koko valtakautena, niin kauan kuin se isotteli etunäyttämöllä, taustalla pidettiin keskeytymätöntä uhrijuhlaa — vangittuja kesäkuun kapinallisia tuomittiin jatkuvasti kenttöoikeuksissa tai karkotettiin tuomitsematta. Perustavalla kokouksella oli tahdikkuutta tunnustaa, ettei se tuominut kesäkuun kapinallisia rikoksentekeijöinä, vaan hävitti heitä vihollisinaan.

Perustavan kansalliskokouksen ensimmäisenä toimenpiteenä oli *tutkimuskomission* asettaminen tutkimaan kesäkuun päivien ja toukokuun 15. päivän tapahtumia ja sosialististen ja demokraattisten puoluejohtajien osanottoa niihin. Tutkimus oli suunnattu välittömästi Louis Blancia, Ledru-Rollinia ja Caussidièreä vastaan. Kärsimättömyyteensä pakahtumaisillaan porvarilliset tasavaltalaiset tahtoivat päästä noista kilpailijoista. Kostonsa täytäntöönpanoa he eivät olisi voineet uskoa sopivammalle oliolle kuin herra *Odilon Barrot'lle*, dynastisen opposition entiselle johtajalle, liberalismiin ruumiillistumalle, nullitê gravelle¹, täydelliselle vähäpätöisyydelle, jonka oli, ei ainoastaan kostettava hallitsijasuvun puolesta, vaan lisäksi vaadittava vallankumoukselliset tilille menettämänsä pääministerin viran vuoksi. Varma tae siitä, että hän oli oleva armoton! Tuo Barrot nimitettiin siis tutkimuskomission puheenjohtajaksi, ja hän sommitteli helmikuun vallankumousta vastaan täydellisen oikeusjutun, johon koottiin yhteen: maaliskuun 17. pn *mielenosoitus*, huhtikuun 16. pn *sälaliitto*, toukokuun 15. pn *attentaatti*, kesäkuun 23. pn *kansalaissota!* Miksi hän ei ulottanut oppineita kriminalistisia tutkimuksiaan aina helmikuun 24. päivään asti? „*Journal des Débats*”² vastasi: 24. helmikuuta on päivä, jolloin *perustettiin Rooma*. Valtioiden alkuperä häviää taruun, johon voidaan uskoa, mutta josta ei voida keskustella. Louis Blanc ja Caussidière luovutettiin tuomioistuinten huostaan. Kansalliskokous

¹ *nullitê grave* — pöyhkeilevä mitättömyys. *Toim.*

² „*Journal des Débats*” („*Väittelylehti*”) — jokapäiväinen vanhoillinen sanomalehti, ilmestynyt Pariisissa vuodesta 1789 *Toim.*

täydensi itsensä puhdistamista, jonka se oli alkanut toukokuun 15. päivänä.

Perustava kokous hylkäsi väliaikaisen hallituksen valmisteleman ja Goudchaux'n uudelleen esittämän suunnitelman pääoman verottamisesta — hypoteekkiveron muodossa; laki, joka rajoitti työajan 10-tuntiseksi, kumottiin; velkavankeus saatettiin jälleen käytäntöön; luku- ja kirjoitustaidottomalta väestöltä, joka muodosti suuren osan Ranskan väestöstä, suljettiin pääsy valamiehistöön. Miksei riistetty myös äänioikeutta? Vakuuden antaminen sanomalehdistä otettiin jälleen käytäntöön, yhdistymisoikeutta rajoitettiin.

Mutta kiirehtiessään palauttamaan vanhoille porvarillisille suhteille niiden vanhat takeet ja hävittämään kaikki vallankumousaaltojen jättämät jäljet, porvarillis-tasavaltalaiset kohtasivat vastarintaa, joka uhkasi odottamattomalla vaaralla.

Kesäkuun päivinä kukaan ei ollut taistellut omaisuuden pelastamisen ja luoton ennastamisen puolesta fanaattisemmin kuin Pariisin pikkuporvarit — kahvilanomistajat, ravintoloitsijat, marchands de vins¹, pikkukauppiaat, rihkamakauppiaat, käsityöläiset jne. Rihkamapuoti oli hypähtänyt pystyyn ja marssinut barrikadia vastaan saattaakseen ennalleen kiertokulun, joka vie kadulta puotiin. Mutta barrikadin takana olivat ostajat ja velalliset, sen edessä puotien saamamiehet. Ja kun puotimiehet ryntäsivät voiton huumamina takaisin puotiansa luo sitten, kun barrikadit oli revitty hajalle ja työläiset murskattu, niin he tapasivat oven edessä barrikadina omaisuudenpelastajan, virallisen luottoasiamiehen, joka otti heidät vastaan uhkauskirjein: Langennut vekseli! Maksettavaksi langennut huoneenvuokra! Maksettavaksi langennut velkakirja! Hävinnyt puoti! Hävinnyt puotimies!

Omaisuuden pelastus! Mutta talo, jossa he asuivat, ei ollut heidän omaisuuttaan; puodit, joita he hoitivat, eivät olleet heidän omaisuuttaan; tavarat, joilla he kävivät kauppaa, eivät olleet heidän omaisuuttaan. Heidän kauppaliikkeensä, lautasensa, josta he olivat syöneet, vuoteensa, jolla he olivat nukkuneet, eivät kuuluneet enää heille. Heihin nähden oli kysymyksessä *tuon omaisuuden pelastaminen* talonomistajalle, joka oli vuokrannut heille huoneen, pankkiirille, joka oli diskontannut vekselin, kapitalistille, joka oli antanut käteisvaralainaa, tehtailijalle, joka oli uskonut tavarat noiden rihkamakauppiaiden myytäväksi, suurkauppiaille, joka oli antanut velaksi raaka-aineita noille käsityöläisille. *Luoton ennastaminen!* Mutta jälleen vahvistuttuaan luotto osoittikin olevansa elävä ja kiivas jumala, sillä se hääti maksukyvyttömän velallisen vaimoineen ja lapsineen hänen asunnostaan, uhrasi pääomalle hänen näennäisen omaisuutensa

¹ *marchands de vins* — viinikauppiaat. *Toim.*

ja heitti hänet itsensä velkavankilaan, joka taas kohosi uhkaavana kesäkuun kapinoitsijoiden ruumiiden keskeltä.

Pikkuporvarit havaitsivat kauhukseen, että lyömällä työläiset he olivat antautuneet vastaanpanematta saamamiestensä käsiin. Heidän vararikkoutumisensa, joka helmikuusta alkaen oli vitkalleen jatkunut ja tuntui jääneen huomion ulkopuolelle, tuli nyt kesäkuun jälkeen julkiseksi.

Heidän *nimelliseen omaisuuteensa* ei koskettu niin kauan kuin heitä piti ajaa taistelupaikalle *omaisuuden nimessä*. Mutta nyt, kun proletariaattia koskeva suuri asia oli saatu järjestykseen, voitiin järjestää myös höyste- ja maustekauppiaita koskeva pikkuasia. Pariisissa oli maksamattomia velkasitoumuksia yli 21 miljoonan frangin arvosta, maaseudulla yli 11 miljoonan. Pariisissa oli enemmän kuin 7 000 kauppaliikkeen omistajaa, jotka eivät olleet maksaneet huoneenvuokraa helmikuusta lähtien.

Kun kansalliskokous oli pannut toimeen tutkimuksen, joka koski *poliittista velkaa* aina helmikuuta myöten, niin pikkuporvarit vaativat nyt puolestaan tutkimaan helmikuun 24. päivän jälkeisiä *kansalaisvelkoja*. He kokoontuivat joukolla pörssihalliin ja esittivät uhkaavina vaatimuksen, että jokaiselle kauppiaille, joka voi todistaa, että hän oli joutunut vararikkoon vain vallankumouksen synnyttämän lamatilan takia ja että hänen liikkeensä tila oli ollut hyvä helmikuun 24. pnä, annettaisiin kauppaoikeuden tuomiolla maksuajan pitennystä ja että velkoja pakotettaisiin kuittaamaan vaatimuksensa kohtuullista prosenttimaksua vastaan. Tätä kysymystä käsiteltiin kansalliskokouksessa lakiehdotuksena, jolla oli „*concordats à l'amiable'in*”¹ muoto. Kokous horjui; silloin se sai äkkiä kuulla, että St. Denis'n portilla oli samaan aikaan tuhansia kapinallisten vaimoja ja lapsia valmistelemassa armahdusanomusta.

Ylösnousseen kesäkuun aaveen läheisyydessä pikkuporvareita rupesi vapisuttamaan ja kokous muuttui jälleen yhtä järkähtämättömäksi kuin ennen. Velallisten ja velkojain välisen *concordats à l'amiable'in* — sovinnollisen sopimuksen — pääkohdat hylättiin.

Siis sen jälkeen kun porvariston tasavaltalaiset edustajat olivat kansalliskokouksessa jo aikoja sitten torjuneet luotaan pikkuporvarien demokraattiset edustajat, parlamentaarinen välien katkeaminen sai porvarillisen reaalitaloudellisen merkityksen: velalliset pikkuporvarit jätettiin velkojaporvarien armoille. Suuri osa edellisistä joutui täydelliseen häviöön, ja loput saivat jatkaa liikettään vain sellaisilla ehdoilla, jotka tekivät heistä pääoman ehdottomia henkiorjia. Elokuun 22. pnä 1848 kansalliskokous hylkäsi *concordats à l'amiable'in*, ja syyskuun 19. pnä 1848

¹ „*concordats à l'amiable*” — sovinnollinen sopimus. *Toim.*

piiritystilan vallitessa prinssi Louis Bonaparte ja Vincennesin vanki, kommunisti Raspail, valittiin Pariisin edustajiksi. Mutta porvaristo valitsi Fouldin, juutalaisen rahakauppiaan ja orleanistin. Siis kaikilta tahoilta julistettiin yhtäaikaa julkinen sota perustavaa kansalliskokousta, porvarillista tasavaltalaisuutta ja Cavaignacia vastaan.

Sanomattakin on selvää, että Pariisin pikkuporvarien joukkomittaisen vararikkoutumisen täytyi ulottaa vaikutuksensa pitemmälle eikä vain välittömästi kärsineisiin ja järkyttää uudelleen porvarillista tavaravaihtoa, samalla kun kesäkuun kapinan kustannukset paisuttivat uudelleen valtionvajausta ja valtion tulot vähenivät tuotannon pysähtymisen, kulutuksen supistumisen ja tuonnin vähenemisen vuoksi. Cavaignacilla ja kansalliskokouksella ei ollut muuta keinoa kuin turvautua uuteen lainaan, joka saattoi heidät vielä pahempaan rahaylimystön ikeeseen.

Jos kohta pikkuporvarit saivat kesäkuun voiton tuloksena vararikon ja konkurssiselvityksen, niin sitä vastoin *mobiliikaarti*, Cavaignacin janitSaarit löysivät palkkionsa ilotyttöjen hellästä sylistä, ja Marrastin, tuon kolmiväriilipun gentilhomme¹, säädyllisen tasavallan vieraanvaraisen isännän ja trubaduurin, salongeissa nuo „yhteiskunnan nuorekkaat pelastajat” saivat vastaanottaa kaikenlaisia kunnianosoituksia. Samaan aikaan tämä mobiiliikaartin yhteiskunnallinen etusija ja verrattomasti korkeampi palkka katkeroitivat *armeijaa*; samalla katosivat kaikki ne kansalliset harhakuvat, joilla porvarillinen tasavaltaisuus sanomalehtensä „*Nationalin*” avulla oli osannut Louis-Philippen hallituksessa saada puolelleen osan armeijaa ja talonpoikaisuokan. Se välittäjänosa, jota Cavaignac ja kansalliskokous esittivät *Pohjois-Italiassa*, kavaltaen sen yhdessä Englannin kanssa Itävallalle — tuo yksi vallassaolon päivä teki mitättömäksi „*Nationalin*” kahdeksantoista oppositiossa olon vuotta. Mikään hallitus ei ollut vähemmän kansallismielinen eikä riippuvaisempi Englannista kuin „*Nationalin*” hallitus, vaikkakin Louis-Philippen aikana tuo lehti eli mukailemalla joka päivä Caton lausetta: *Charthaginem esse delendam*²; mikään hallitus ei ollut orjailevampi Pyhän allianssin edessä, vaikka „*National*” oli vaatinut erästä Guizot’a purkamaan Wienin sopimukset. Historian ivaa oli, että Bastidesta, „*Nationalin*” entisestä ulkomaan-uutisten toimittajasta, tuli Ranskan ulkoasiainministeri, jotta hän kumoaisi joka kirjelmällään jokaisen artikkelinsa.

Armeija ja talonpoikaisuokka olivat olleet hetken siinä luulossa, että sotilasdiktatuuri asettaa Ranskassa päiväjärjestykseen ulkoisen sodan ja samalla „maineen”. Mutta Cavaignac ei

¹ *gentilhomme* — ritari. *Toim.*

² Karthago on hävitettävä. *Toim.*

edustanut porvarillista yhteiskuntaa hallitsevan sapelin diktatuuria, vaan sapelin avulla hallitsevan porvariston diktatuuria. Ja sotamiehiä se tarvitsi nyt ainoastaan santarmin tehtäviin. Tekeytyen ulkonaisesti vanhaksi kieltäytykselliseksi tasavaltalaiseksi Cavaignac alistui halpamaisesti porvarillisen virkansa nöyryyttäviin ehtoihin. L'argent n'a pas de maître! Rahalla ei ole herraa! Tämän kolmannen säädyn mielilauseen, hän, kuten yleensä perustava kokouskin, idealisoi kääntäen sen politiikan kielelle: porvaristolla ei ole kuningasta, sen herruuden todellisenä muotona on tasavalta.

Ja tuon *muodon* kehittäminen, tasavaltalaisen *perustuslain* laatiminen oli oleva perustavan kansalliskokouksen „elimellisenä suurtyönä”. Yhtä vähän kuin kristillisen kalenterin ristiminen tasavaltalaiseksi ja pyhän Bartolomeuksen ristiminen pyhäksi Robespierreksi muuttaa säätä, yhtä vähän muutti tai saattoi muuttaa tuo perustuslaki porvarillista yhteiskuntaa. *Puvunvaihtoa* pitemmälle se meni vain sikäli, että merkitsi *jo olemassa olevat* tosiasiat pöytäkirjaan. Niinpä se rekisteröi juhlallisesti tosiasian, että oli tasavalta, tosiasian, että oli yleinen äänioikeus, tosiasian, että kahden rajoitetun perustuslaillisen kamarin sijasta oli olemassa yksi ainoa suvereeninen kansalliskokous. Niin ikään se merkitsi luetteloon ja laillisesti tosiasiana Cavaignacin perintökuninkuuden tilalle vaihtuvan, vastuunalaisen valinnallisen kuninkuuden, nelivuotisen presidentintoimen. Eikä se myöskään jättänyt korottamatta perustuslaiksi sitä tosiasiallista erikoisvaltaa, minkä kansalliskokous oli omasta turvallisuudestaan huolehtien antanut puhemiehelleen toukokuun 15. pn ja kesäkuun 25. pn kauhujen jälkeen. Muu oli perustuslaissa sanastotyötä. Vanhan monarkian rattaistosta revittiin rojalistiset nimiliput pois ja tilalle liimattiin tasavaltalaiset. Marrast, entinen „Nationalin” päätoimittaja ja nykyinen valtiosäännön päätoimittaja, suoriutui tuosta akateemisesta tehtävästä melko kyvykkäästi.

Tuo perustava kokous muistutti chileläistä virkamiestä, joka tahtoi katasterimittauksella säännöstellä tarkemmin maanomistussuhteet hetkellä, jolloin maanalainen jyrinä oli jo antanut tiedon tulivuoren purkauksesta, joka oli suistava tuon maan hänen jalkainsa alta. Samalla kun kansalliskokous teorian alalla puntaroi kaavoja, joilla tasavaltalaisesti ilmaistaisiin porvariston herruus, niin käytännössä se pysyi pystyssä vain kaikkien kaavojen kieltämisen, suoranaisen väkivallan ja *piiritystilan* avulla. Kaksi päivää ennen perustuslakityönsä alkamista se julisti piiritystilan jatkuvan. Aikaisemmin oli perustuslait laadittu ja hyväksytty heti, kun yhteiskunnallinen kumousprosessi oli tasaantunut, uudet luokkasuhteet lujittuneet ja hallitsevan luokan kamppailevat ryhmät turvautuneet kompromissiin, joka salli

niiden jatkaa keskinäistä taisteluaan ja samalla estää uuvutettua kansanjoukkoa osallistumasta siihen. Tämä perustuslaki ei sitä vastoin hyväksynyt mitään yhteiskunnallista vallankumousta, se hyväksyi sen hetkellisen voiton, jonka vanha yhteiskunta oli saanut vallankumouksesta.

Ensimmäiseen perustuslakiluonnokseen, joka oli laadittu ennen kesäkuun päiviä, sisältyi vielä „*droit au travail*”, oikeus työhön, ensimmäinen avuton kaava, jossa esiintyivät lyhyesti proletariaatin vallankumoukselliset vaatimukset. Nyt se muutettiin yhteiskunnallisen avun saamisen oikeudeksi, „*droit à l'assistance*”, mutta mikäpä nykyaikainen valtio ei elättäisi ryysyläisiään muodossa tai toisessa? Oikeus työhön on porvarillisessa mielessä järjettömyyttä, viheliäinen hurskas toivomus, mutta tuon oikeuden takana on valta hallita pääomaa ja tuon vallan takana tuotannonvälineiden anastaminen, niiden alistaminen assosioituneen työväenluokan alaisiksi, siis palkkatyön, pääoman ja niiden keskinäissuhteen hävittäminen. „*Oikeus työhön*” merkitsi kesäkuun kapinaa. Perustavan kokouksen, joka asetti vallankumouksellisen proletariaatin tosiasiallisesti hors la loi, lain ulkopuolelle, täytyi periaatteellisista syistä heittää pois perustuslaista, tuosta lakien laista, *sen* kaava ja julistaa pannaan „oikeus työhön”. Mutta se ei pysähtynyt tuohonkaan. Niin kuin Platon karkotti tasavallastaan runoilijat, niin myös perustava kokous karkotti ikuisiksi ajoiksi tasavallastaan — *progressiivisen veron*. Ja progressiivinen vero ei ole yksinomaan porvarillinen, olevien tuotantosuhteiden rajoissa suuremmassa tai pienemmässä mitassa toteutettava toimenpide; se oli ainoa keino, jolla voitiin kiinnittää porvarillisen yhteiskunnan keskikerrokset „säädyllyseen” tasavaltaan, vähentää valtion velkaa ja pitää porvariston tasavallanvastaista enemmistöä aisoissa.

Concordats à l'amiable tapauksessa kolmiväriset tasavaltalaiset olivat tosiasiallisesti uhranneet pikkuporvariston suurporvariston eduksi. Tuon yksityistapauksen he ylensivät periaatteeksi kieltämällä lailla progressiivisen veron. He asettivat porvarillisen uudistuksen saman arvoiseksi proletaarisen vallankumouksen kanssa. Entä mikä luokka jäi silloin heidän tasavallantueksi? Suurporvaristo. Ja se oli enimmältä osaltaan tasavallanvastaista. Jos kohta se käytti „Nationalin” tasavaltalaisia lujitukseen jälleen vanhoja taloudellisia suhteita, niin toisaalta se aikoi käyttää lujitettuja yhteiskunnallisia suhteita ennastaakseen niitä vastaavat poliittiset muodot. Jo lokakuun alussa Cavaignac katsoi olevansa pakotettu nimittämään Dufauren ja Vivienin, Louis-Philippen entiset ministerit, tasavallan ministereiksi, niin kovin kuin hänen oman puolueensa aivottomat puritaanit melusivat ja pauhasivatkin.

Samalla kun kolmivärinen perustuslaki ei hyväksynyt mitään kompromissia pikkuporvariston kanssa eikä osannut kiinnittää uuteen valtiomuotoon mitään yhteiskunnan uusia aineksia, se riensi kuitenkin palauttamaan perinnäisen loukkaamattomuuden eräälle korporaatiolle, jossa olivat vanhan järjestelmän piintyneimmät ja fanaattisimmat puolustajat. Se kohotti peruslaiksi *tuomarien erottamattomuuden*, jonka väliaikainen hallitus oli asettanut kyseenalaiseksi. Yksi kuningas, jonka se oli erottanut, nousi näinä laillisuuden erottamattomina inkvisiittoreina joukkona ylös kuolleista.

Ranskan lehdistö on tuonut esiin herra Marrastin perustuslain monia ristiriitaisuuksia, esim. kahden rinnakkaisen yksinvaltiaan, kansalliskokouksen ja presidentin, olemassaolon y.m. y.m.

Tämän perustuslain pahin ristiriita on kuitenkin siinä, että se antaa yleisen äänioikeuden nojalla poliittisen vallan niille luokille, joiden yhteiskunnallinen orjuus sen pitäisi ikuistuttaa, proletariaatille, talonpoikaistolle ja pikkuporvaristolle. Mutta siltä luokalta, jonka vanhan yhteiskunnallisen vallan se vahvistaa, porvaristolta, se ottaa pois tuon vallan poliittiset takeet. Se ahtaa porvariston poliittisen herruuden demokraattisten ehtojen puitteisiin, jotka alituisesti auttavat vihollisluokkia voittamaan ja asettavat kyseenalaisiksi itse porvarillisen yhteiskunnan perustat. Toisia se vaatii olemaan etenemättä poliittisesta vapautuksesta sosiaaliseen, toisia olemaan palaamatta sosiaalisesta restauraatiosta takaisin poliittiseen.

Nuo ristiriitaisuudet huolettivat hyvin vähän porvarillistasavaltalaisia. Muutamia viikkoja voittonsa jälkeen, sikäli kun he lakkasivat olemasta *välttämättömiä* — ja he olivat välttämättömiä vain vanhan yhteiskunnan esitaistelijoina vallankumouksellista proletariaattia vastaan — he menettivät asemansa *puolueena* rämettyen *nurkkakunnaksi*. Perustuslaki oli heillä suurta *juonittelua*. Siinä piti säädettämän ennen muuta nurkkakunnan valta. Presidentiksi tuli jäädä edelleen Cavaignacin, lakiasäättävän kokouksen tuli olla perustavan kokouksen jatkona. Kansanjoukkojen poliittisen vallan he toivoivat voivansa alentaa näennäiseksi ja pelata kylliksi tuolla näennäisellä vallalla, pitääkseen porvariston enemmistöä kurissa asettamalla sille edelleen kesäkuun päivien vaihtoehdon: joko „*Nationalin*” *valtakunta* tai *anarkian valtakunta*.

Syyskuun 4. päivänä alettu perustuslakityö saatettiin päätökseen lokakuun 23. päivänä. Syyskuun 2. päivänä perustava kokous oli päättännyt, ettei se hajoaisi, ennen kuin oli annettu elimelliset, perustuslakia täydentävät lait. Siitä huolimatta se päätti puhaltaa henkiin oman tekeleensä, presidentin, jo joulukuun 10. päivänä, kauan ennen oman toimintansa päättymistä.

Niin varma se oli siitä, että saisi tervehtiä perustuslakihomunculusta äitinsä poikana. Varovaisuussyistä päätettiin, että vaalin toimittaminen siirtyy kansakunnalta perustavalle kokoukselle, ellei kukaan ehdokkaista saa kahta miljoonaa ääntä.

Turhaa varovaisuutta! Perustuslain toteuttamisen ensimmäinen päivä oli perustavan kokouksen herruuden viimeinen päivä. Vaaliuurnan pohjalla oli sen kuolemantuomio. Perustava kokous etsi „äitinsä poikaa” ja löysi „setänsä veljen pojan”. Saulus Cavaignac sai *miljoonan* ääntä, mutta David Napoleon sai *kuusi* miljoonaa. Saulus Cavaignac kärsi kuudenkertaisen tappion.

Vuoden 1848 joulukuun 10. päivä oli *talonpoikaiskapinan* päivä. Vasta siitä päivästä alkoi Ranskan talonpoikain helmikuu. Symboli, joka ilmensi heidän astumistaan vallankumoukselliseen liikkeeseen ja jossa yhdistyivät avuttomuus ja oveluus, konnamaisuus ja naiivius, tomppelimaisuus ja ylevyys, laskelmointi ja taikausko, pateettisuus ja burleskisuus ja joka oli sekä nerokas että typerä anakronismi, maailmanhistorian kepponen, sivistyneiden järjelle käsittämätön hieroglyfi — tuo symboli muistutti ilmeisesti sitä luokkaa, joka edustaa raakalaisuutta sivilisaation puitteissa. Tasavalta oli ilmoittanut sille olemassaolostaan *veronkantajan* muodossa, se ilmoitti olemassaolostaan tasavallalle *keisarin* muodossa. Napoleon oli ainoa mies, joka täydellisesti edusti vuonna 1789 muodostuneen uuden talonpoikaisluokan etuja ja haaveita. Piirtämällä hänen nimensä tasavallan otsikkoon, tuo luokka julisti sodan ulkovalloille ja taistelun luokaintressiensä toteuttamisesta kotimaassa. Napoleon ei ollut talonpojille mikään persoona, vaan ohjelma. Lippuja kantaen ja soiton raikuessa he marssivat vaalipaikoille huudellen: „Plus d’impôts, à bas les riches, à bas la république, vive l’Empereur!” „Alas verot, alas rikkaat, alas tasavalta, eläköön keisari!” Keisarin takana piili talonpoikaissota. Tasavalta, jonka he äänestivät nurin, oli ollut *rikkaiden tasavalta*.

Joulukuun 10. päivä oli talonpoikien coup d’état¹, joka kukisti vallassaolleen hallituksen. Ja tästä päivästä alkaen, jolloin he ottivat Ranskalta hallituksen asettaen tilalle toisen, heidän katseensa oli lakkaamatta suuntautunut Pariisia kohti. He olivat olleet hetken vallankumousnäytelmän toimivina sankareina, eikä heitä voitu enää pakottaa olemaan toimeittoman ja tahdottoman kuoron osassa.

Muut luokat olivat apuna tekemässä talonpoikain vaalivoittoa täydelliseksi. *Proletariaatille* merkitsi Napoleonin valitseminen Cavaignacin virasta erottamista, perustavan kokouksen kukistumista, porvarillisen tasavaltalaisuuden likvidoimista, kesäkuun voiton kumoamista. *Pikkuporvaristolle* Napoleon merkitsi velal-

¹ *coup d’état* — valtiokaappaus. *Toim.*

lisen herruutta velkojan suhteen. *Suurporvariston* enemmistölle Napoleonin valitseminen merkitsi julkista väliin rikkoutumista ryhmän kanssa, jota se oli joutunut käyttämään hetken aikaa vallankumousta vastaan, mutta joka oli käynyt sille sietämättömäksi heti, kun tuo ryhmä oli koettanut lujittaa väliaikaista asemaansa perustuslailla. Napoleon Cavaignacin tilalle — se merkitsi suurporvariston enemmistölle tasavallan vaihtumista monarkiaksi, kuningasvallan entistämisen alkua, arkaa vihjaamista Orleansiin, orvokkien joukkoon kätkeytyyn liljaan¹. Ja vihdoin *armeija* äänestäessään Napoleonia äänesti mobiilikaartia vastaan, rauhan idylliä vastaan, sodan puolesta.

Siis, kuten „*Neue Rheinische Zeitung*” sanoi, kävi niin, että Ranskan yksinkertaisin mies sai mitä moninkertaisimman merkityksen. Juuri siitä syystä, ettei hän ollut mikään, hän saattoi merkitä kaikkea paitsi itseään. Niin erilainen kuin Napoleonin nimen merkitys mahtoiakin olla eri luokkien tulkitsemana, niin kaikki ne kirjoittamalla tuon nimen kirjoittivat vaalilippuunsa: „Alas „Nationalin” puolue, alas Cavaignac, alas perustava kokous, alas porvarillinen tasavalta!” Perustavassa kokouksessa ministeri Dufaure selitti julkisesti: „Joulukuun 10. päivä on toinen helmikuun 24. päivä”.

Pikkuporvaristo ja proletariaatti olivat äänestäneet en bloc² Napoleonin *puolesta* äänestääkseen Cavaignacia *vastaan* ja riistääkseen äänestämällä yhtä ehdokasta perustavalta kokoukselta mahdollisuuden lopulliseen ratkaisemiseen. Molempien luokkien edistyksellinen osa asetti kuitenkin omat ehdokkaansa. Napoleon oli kaikkien porvarillista tasavaltaa vastaan liittyneiden puolueiden *yleisnimi*, *Ledru-Rollin* ja *Raspail* olivat *erisnimiä*, edellinen demokraattisen pikkuporvariston, jälkimmäinen vallankumouksellisen proletariaatin. Raspailin äänestäminen — selittivät työläiset ja heidän sosialistiset puhujansa kuuluvasti — oli vain mielenosoitusta, joukkovastalause kaikenlaisia presidentin virkoja so., itse perustuslakia vastaan, se oli myös äänestämistä Ledru-Rollinia vastaan, ensimmäinen teko, jolla proletariaatti itsenäisenä poliittisena puolueena sanoutui irti demokraattisesta puolueesta. Sitä vastoin tämä puolue — demokraattinen pikkuporvaristo ja sen parlamenttiedustaja, vuoripuolue, — suhtautuivat Ledru-Rollinin ehdokkuuteen kaikella sillä vakavuudella, millä ne olivat tottuneet juhlallisesti pettämään itseään. Tämä oli muuten niiden viimeinen yritys esiintyä itsenäisenä puolueena proletariaatin ohella. Joulukuun 10. pnä ei lyöti ainoastaan tasavaltalaisen porvariston puoluetta, vaan silloin lyötiin myös demokraattinen pikkuporvaristo ja sen vuoripuolue.

¹ *Lilja* — Bourbonien laillisen monarkian embleemi. *Toim.*

² *en bloc* — yhdessä. *Toim.*

Ranskalla oli nyt *vuoripuolueen* ohella *Napoleon*, mikä todistaa, että ne molemmat olivat vain elottomia irvikuvia suurista tosiasioista, joiden nimeä ne kantoivat. Louis Napoleon oli keisarin hattu päässään ja kotkineen yhtä kurjaa entisen Napoleonin parodioimista kuin vuoripuolue oli vuodelta 1793 lainattuine korulauseineen ja demagogisine poseerauksineen vanhan vuoripuolueen parodioimista. Vuoteen 1793 liittyneestä perinnäisestä taikauksosta luovuttaessa luovuttiin siis samalla myös Napoleoniin liittyneestä perinnäisestä taikauksosta. Vallankumous tuli omaksi itsekseen vasta sitten, kun se sai *oman omituisen* nimensä, ja sen se saattoi saada ainoastaan silloin, kun uusi vallankumouksellinen luokka, teollisuusproletariaatti, astui käskävänä vallankumouksen etualalle. Voidaan sanoa, että joulukuun 10. ällistyi vuoripuolueen ja pani siltä pään pyörälle jo siksi, että se karkealla talonpoikaissukkeluudella katkaisi nauraen klassillisen analogian vanhan vallankumouksen suhteen.

Joulukuun 20. pñä Cavaignac luopui virastaan ja perustava kokous julisti Louis Napoleonin tasavallan presidentiksi. Joulukuun 19. pñä, yksinvaltiutensa viimeisenä päivänä, se hylkäsi ehdotuksen kesäkuun kapinallisten armahtamisesta. Eikö se, että olisi kumottu kesäkuun 27. pñ dekreetti, jonka nojalla se oli ilman oikeudenkäyntiä tuominut karkotettaviksi 15 000 kapinallista, olisi merkinnyt itse kesäkuun lahtauksen kieltämistä?

Odilon Barrot'sta, Louis-Philippen viimeisestä ministeristä, tuli Louis Napoleonin ensimmäinen ministeri. Niin kuin Louis Napoleon ei pitänyt valtansa alkuna joulukuun 10. päivää, vaan erästä senaatin päätöstä vuodelta 1804, niin hän myös löysi pääministerin, joka ei pitänyt ministeritoimensa alkuna joulukuun 20. päivää, vaan erästä helmikuun 24. pñä annettua kuninkaallista määräystä. Louis-Philippen laillisena perillisenä Louis Napoleon lievensi hallituksen vaihdosta säilyttämällä vanhan ministeristön, joka päälle päätteeksi ei ollut ehtinyt kulua, koskei se ollut ehtinyt ryhtyä toimimaan.

Kuningasmielisten porvariryhmien johtomiehet kehottivat häntä tekemään tuon vaalin. Vanhan dynastisen opposition päämies, joka tiedottomasti oli auttanut siirtymään „Nationalin” tasavaltalaisten kauteen, oli täysin tietoisena vielä soveliaampi auttamaan siirtymään porvarillisesta tasavallasta monarkiaan.

Odilon Barrot johti ainoaa vanhaa oppositiopuoluetta, joka tavoitellessaan koko ajan tuloksettomasti ministerin salkkua ei ollut vielä kuluttanut itseään loppuun. Vallankumous nosti nopeasti vanhat oppositiopuolueet toinen toisensa jälkeen valtion huipulle, jotta niiden olisi pakko kieltää, peruuttaa vanhat korulauseensa myös sanoin eikä pelkästään teoin ja jotta kansa viimein heittäisi ne kaikki yhtenä inhottavana rykelmänä historian roskakasaan. Ja Barrot, tämä porvarillisen liberalismiin

olennoituma, joka kahdeksantoista vuoden ajan oli salannut henkisen konnuutensa ja tyhjyytensä käyttäytymällä ulkonaisesti arvokkaasti, oli käynyt läpi kaikki luopuruuden asteet. Joskin häntä itseäänkin väliin hirvitti nykyisyyden ohdakkeiden ja menneisyyden laakerien välinen liian jyrkkä vastakohtaisuus, niin silmäys peiliin riitti palauttamaan ministerille ominaisen maltin ja inhimillisen itseihailun. Peilistä katsoi häneen säteilevänä Guizot, jota hän oli aina kadehtinut ja joka oli aina kovistellut häntä, Guizot itse, mutta Guizot, jolla oli Odilonin olympolaisotsa. Hän ei kuitenkaan huomannut omia Midaan korvia¹.

Helmikuun 24. pn Barrot tuli näkyviin vasta joulukuun 20. pn Barrot'ssa. Hänen, orleanistin ja voltairelaisen, kumppaniksi tuli kirkollisministerinä — legitimisti ja jesuiitta Falloux.

Muutamia päiviä myöhemmin annettiin sisäasiain ministeriö malthuslaiselle Léon Faucher'lle. Oikeus, uskonto, poliittinen taloustiede! Barrot'n ministeristössä oli kaikkea tuota, ja sitä paitsi se oli legitimistien ja orleanistien yhdistelmä. Puuttui vain bonapartelaista. Bonaparte salasi vielä halunsa olla Napoleonina, sillä *Soulouquekaan* ei esiintynyt vielä Toussaint-Louverturena.

„Nationalin” puolue syrjäytettiin heti kaikista korkeista viroista, joihin se oli tunkeutunut. Poliisiprefektuuriin, postihallitukseen, pääprokuraattoriksi, Pariisiin määräksi, kaikkiin virkoihin asetettiin monarkian vanhoja kätyreitä. Legitimisti Changarnier sai Seinen departementin kansalliskaartin, mobiilikaartin ja armeijan ensimmäisen divisioonan linjajoukkojen yhdistetyn ylikomennon; orleanisti Bugeaud nimitettiin alppiarmeijan ylikomentajaksi. Tätä virkamiesten vaihtamista jatkettiin keskeytyksittä koko Barrot'n hallituksen ajan. Hänen ministeristönsä ensimmäisenä toimenpiteenä oli vanhan kuninkaallisen hallinnon ennastaminen. Tuokiossa muuttui virallinen näyttämö — kulissit, puvut, kieli, näyttelijät, statistit, kuiskaajat, puolueiden asema, näytelmän aihe, kollision olemus, koko tilanne. Ainoastaan ikivanha perustava kokous oli yhä paikallaan. Mutta siitä hetkestä alkaen, kun kansalliskokous asetti virkaan Bonaparten, Bonaparte Barrot'n, Barrot Changarnier'n, Ranska siirtyi tasavallan perustamiskaudesta jo perustetun tasavallan kauteen. Entä mitä tekemistä perustavalla kokouksella oli perustetussa tasavallassa? Kun maa oli luotu, ei sen luojalle jäänyt muuta tehtävää kuin paeta taivaaseen. Perustava kokous oli päättänyt olla seuraamatta hänen esimerkkiään, kansalliskokous oli porvarillis-tasavaltalaisten puolueen viimeinen turvapaikka.

¹ *Midas* — tarun mukaan Fryygian kuningas. Vanha muinaistaru kertoo Apollon ja Panin kilpailleen soitossa, jolloin Midas asetti Panin ensi sijalle, minkä johdosta suuttunut Apollo kasvatti hänelle aasin korvat; tästä sanonta „Midaan korvat”. *Toim.*

Joskin tältä puolueelta oli riistetty kaikki toimeenpanevan vallan vipusimet, niin eikö sille ollut jäänyt perustava kaikkivaltius? Sen ensimmäisenä ajatuksena oli säilyttää hinnalla millä hyvänsä se suvereeninen asema, joka sillä oli, ja valloittaa menetetty alue takaisin sieltä käsin. „Nationalin” ministeristö tunkisi syrjään Barrot'n ministeristön, jolloin kuningasmielisen virkaväen täytyisi heti jättää hallintopalatsit ja kolmiväri-ilipun henkilökunta palaisi riemusaatossa takaisin. Kansalliskokous päätti kukistaa ministeristön, ja ministeristö itse antoi sille hyökkäysmahdollisuuden, jota sopivampaa perustava kokous ei olisi voinut edes keksiä.

Muistetaan, että talonpojille Louis Bonaparte merkitsi: alas verot! Kun hän oli istunut kuusi päivää presidentin tuolilla, niin seitsemäntenä, joulukuun 27. p:nä, hänen ministeristönsä teki ehdotuksen, että väliaikaisen hallituksen määräyksestä lakkautettu *suolavero säilytettäisiin* ennallaan. Suola- ja viiniverolla yhteisesti on etuoikeus olla Ranskan vanhan finanssijärjestelmän syntipukkina, varsinkin maalaisväestön silmissä. Tuskinpa Barrot'n ministeristö olisi voinut panna talonpoikain valitun suuhun purevampaa epigrammia hänen valitsijoistaan kuin sanat: *suolavero entiselleen!* Suolavero vei Bonaparten vallankumouksellisen suolan — talonpoikaiskapinan Napoleon haihtui kuin usvakuva eikä jäljelle jäänyt muuta kuin kuningasmielisen porvariston vehkeilyn suuri tuntematon. Eikä Barrot'n ministeristö tehnyt tarkoituksettomasti tätä tahdittoman karkeaa toiveiden pettämistä presidentin ensimmäiseksi hallintomääräykseksi.

Perustava kokous puolestaan tarttui kärkkäästi tuohon kaksinkertaiseen tilaisuuteen kukistaa ministeristö ja heittäytyä talonpoikien etujen puolustajaksi heidän valittuansa vastaan. Kokous hylkäsi finanssiministerin ehdotuksen, pienensi suolaveron kolmannekseen entisestä, enentäen siten 560 miljoonan valtionvajausta 60 miljoonalla ja odotti tuon *epäluottamuslauseen* jälkeen levollisesti ministeristön eroamista. Niin vähän se käsitti ympärillään olevaa uutta maailmaa ja omaa muuttunutta asemaansa. Ministeristön takana oli presidentti ja presidentin takana 6 miljoonaa valitsijaa, joista kukin oli laskenut vaaliurnaansa epäluottamuslauseen perustavaa kokousta vastaan. Perustava kokous palautti kansakunnalle takaisin epäluottamuslauseen. Naurettava vaihto! Se unohti, että sen luottamuslauseet olivat menettäneet pakkokurssinsa. Suolaveron hylkääminen kypsytti vain Bonaparten ja hänen ministeristönsä päätöstä, että perustavasta kokouksesta on „*tehtävä loppu*”. Alkoi pitkä kaksintaistelu, joka täytti koko toisen puolen perustavan kokouksen elämästä. *Tammikuun 29.*, maaliskuun 21., toukokuun 8. olivat tuon pulan *journalées*, suuria päiviä, *kesäkuun 13. p:n* edeltäjiä.

Tammikuun 29. pn käsittivät ranskalaiset, esim. Louis Blanc, perustuslaillisen ristiriidan ilmaukseksi, ristiriidan, joka oli olemassa toisaalta suvereenisen, hajoittamattoman, yleisestä äänioikeudesta alkunsa saaneen kansalliskokouksen ja toisaalta presidentin välillä, presidentin, joka muodollisesti oli vastuussa kansalliskokoukselle, mutta joka todellisuudessa oli samaten vahvistettu yleisen äänioikeuden tietä ja jonka persoonassa koostuivat lisäksi kaikki ne äänet, mitkä olivat jakaantuneet ja satakertaisesti pirstoutuneet kansalliskokouksen eri jäsenten kesken; sitä paitsi presidentillä oli kokonaan toimeenpanovalta, minkä yläpuolella kansalliskokous leijui vain moraalisenä voimana. Tällainen tammikuun 29. pn tapahtumien tulkinta sekoittaa puhujakorokkeelta, lehdistössä ja klubeissa käydyin taistelun sanamuodon ja todellisen sisällön. Louis Bonaparten ja perustavan kansalliskokouksen muodossa eivät olleet vastakkain toinen ja toinen yksipuolinen perustuslaillinen valta, siinä eivät olleet vastakkain toimeenpaneva valta ja lainsäädännöllinen valta, siinä olivat vastakkain itse perustettu porvarillinen tasavalta ja tasavallan perustamisvälineet, sen vallankumouksellisen porvariryhmän kunnianhimoiset juonittelut ja ideologiset vaatimukset, joka oli perustanut tasavallan ja näki nyt kummikseen, että sen perustama tasavalta näytti ennastetulta monarkialta, sekä tahtoi nyt väkisin säilyttää tuon perustavan kauden, sen erikoisolot, harhakuvitelmat, kielen, henkilöt ja estää kypsää porvarillista tasavaltaa esiintymästä täydellisessä ja ominaisessa muodossaan. Niin kuin perustava kansalliskokous edusti siihen takaisin palannutta Cavaignacia, niin myös Bonaparte edusti vielä hänestä irtautumatonta lakiasäättävää kansalliskokousta, so. jo perustetun porvarillisen tasavallan kansalliskokousta.

Bonaparten valitseminen saattoi saada selityksensä vasta sitten, kun *yhden* nimen tilalle pantiin sen moninaiset merkitykset, kun tuo valinta kertaantui uuden kansalliskokouksen vaaleissa. Vanhan valtuudet oli kumonnut joulukuun 10. päivä. Siis tammikuun 29. pnä eivät törmänneet vastakkain *saman* tasavallan presidentti ja kansalliskokous, vaan syntymässäolevan tasavallan kansalliskokous ja jo syntyneen tasavallan presidentti, kaksi valtaa, joissa olennoituivat tasavallan elämänprosessin aivan eri kaudet; toisena oli tasavaltalaisen porvariston pikku ryhmä, joka yksin vain saattoi julistaa tasavallan, anastaa sen katutaistelulla ja hirmuhallinnolla vallankumoukselliselta proletariaatilta ja hahmotella sen ideaaliset peruspiirteet perustuslaissa, ja toisena oli porvariston koko kuningasmielinen joukko, joka yksin vain saattoi hallita tässä jo perustetussa porvarillisessa tasavallassa, pyyhkiä perustuslaista pois sen ideologiset lisäkkeet ja saattaa lainsäädäntönsä ja hallintonsa avulla

voimaan ne olot, jotka ovat välttämättömiä proletariaatin orjuuttamiseksi.

Rajuilma, joka puhkesi tammikuun 29. pnä, oli koonnut aineksiaan koko tammikuun ajan. Perustava kokous tahtoi epäluottamuslausunnollaan pakottaa Barrot'n ministeristön eroamaan. Vastaukseksi Barrot'n ministeristö kehotti perustavaa kokousta antamaan itse itselleen lopullisen epäluottamuslausunnon, tekemään itsemurhapäätöksen, julistautumaan *hajonneeksi*. Rateau, eräs merkityksettömimmistä edustajista, teki ministeristön käskystä tammikuun 6. pnä tuon esityksen samalle perustavalle kokoukselle, joka oli jo elokuussa päättänyt, ettei se hajoaisi, ennen kuin oli antanut koko joukon elimellisiä, perustuslakia täydentäviä lakeja. Ministeristön puoltaja Fould selitti sille suoraan, että sen hajallelaskeminen oli tarpeellista „*häiriintyneen luottotoiminnan ennastamiseksi*”. Ja eikö se sitten häirinyt luottoa, kun se pitkitti väliaikaista tilannetta ja asetti taasen kyseenalaiseksi Barrot'n ohella Bonaparten ja Bonaparten ohella jo perustetun tasavallan? Olympolaisen Barrot'n teki hurjaksi Rolandiksi se ajatus, että häneltä jälleen riistettäisiin hänen vihdoin kaappaamansa pääministerin toimi, jonka joutumista hänelle tasavaltalaiset olivat jo kerran viivyttäneet yhden „*dezenniumin*”, so. kymmenen kuukauden ajan ja josta hän oli ehtinyt nauttia tuskin kahta viikkoa. Barrot tyrannisoi tätä kurjaa kokousta pahemmin kuin mikään tyranni. Hänen lievempiä sanontojaan oli: „sen kanssa ei voi olla tulevaisuutta”. Ja todellakin se edusti enää vain menneisyyttä. „Se on kykenemätön”, lisäsi hän ivallisesti, „luomaan tasavallalle laitokset, joita tarvitaan sen lujittamiseksi”. Ja todellakin! Kokouksen ja proletariaatin välinen ehdoton ristiriita oli samalla murtanut kokouksen porvarillisen tarmon, ja kokouksen ja kuningasmielisten välinen ristiriita oli jälleen herättänyt eloon kokouksen ylenpalttisen tasavaltalaisuuden. Siten oli se kaksin verroin kykenemätön lujittamaan tarkoituksenmukaisilla laitoksilla porvarillista tasavaltaa, jota se ei enää ymmärtänyt.

Rateaun ehdotuksen lisäksi ministeristö nostatti samalla *anomusmyrskyn* koko maassa; Ranskan kaikilta kulmilta tuli joka päivä perustavan kokouksen pään menoksi tukuttain *billets-doux*¹, joissa enemmän tai vähemmän kategorisesti pyydettiin sitä *hajaantumaan* ja tekemään testamenttinsa. Perustava kokous haali puolestaan vasta-anomuksia, joissa sitä vaadittiin jäämään henkiin. Bonaparten ja Cavaignacin välinen vaalitaistelu uusiintui anomustaisteluna, jota käytiin kansalliskokouksen hajallelaskemisen puolesta ja sitä vastaan. Anomusten oli määrä olla

¹ *billets-doux* — rakkauskirjeitä. *Toim.*

joulukuun 10. pn lisäselityksinä. Tätä agitaatiota kesti koko tammikuun ajan.

Selkkauksessaan presidentin kanssa perustava kokous ei voinut pohjata siihen, että se on yleisissä vaaleissa valittu, sillä sitä itseään vastaan vedottiin yleiseen äänioikeuteen. Se ei voinut nojautua mihinkään lakisääteiseen valtaan, sillä kysymyksessä oli taistelu laillista valtaa vastaan. Se ei voinut kukistaa ministeristöä epäluottamuslauseella, minkä se yritti tehdä vielä tammikuun 6. ja 26. päivänä, sillä ministeristöhän ei vaatinut sen luottamusta. Sille jäi vain yksi mahdollisuus — *kapina*. Kapinan taisteluvoimia olivat *kansalliskaartin tasavaltalainen osa*, *mobiilikaarti* ja vallankumouksellisen proletariaatin keskuksset — *klubit*. Mobiilikaartilaiset, nuo kesäkuun päivien sankarit, muodostivat joulukuussa tasavaltalaisen porvariryhmän järjestyneen taisteluvoiman, niin kuin *kansallistyöhuoneet* olivat ennen kesäkuuta olleet vallankumouksellisen proletariaatin järjestynyt taisteluvoima. Niin kuin perustavan kokouksen toimeenpaneva komissio hyökkäsi raa'asti kansallistyöhuoneiden kimppuun, kun sen oli tehtävä loppu proletariaatin sietämättömiksi käyneistä vaatimuksista, niin myös Bonaparten ministeristö hyökkäsi mobiilikaartin kimppuun, kun sen oli tehtävä loppu tasavaltalaisen porvariryhmän sietämättömäksi käyneistä vaatimuksista. Ministeristö määräsi *mobiilikaartin hajotettavaksi*. Puolet siitä erotettiin ja heitettiin kadulle, toinen puoli sai kansanvaltaisen järjestyksen sijaan monarkistisen, ja sen palkka alennettiin tavallisten linjajoukkojen palkan tasalle. Mobiilikaarti huomasi olevansa kesäkuun kapinallisten asemassa, ja sanomalehdistössä alkoi olla joka päivä *julkisia synnintunnustuksia*, joissa se tunnusti kesäkuun aikaiset syntinsä ja pyyteli anteeksi proletariaatilta.

Entä *klubit*? Siitä hetkestä alkaen, jolloin perustava kokous asetti Barrot'n hahmossa kysymyksenalaiseksi presidentin, presidentin hahmossa — perustetun porvarillisen tasavallan ja perustetun porvarillisen tasavallan hahmossa — yleensä porvarillisen tasavallan —, kokouksen ympärille järjestyivät välttämättömästi kaikki helmikuun tasavallan perustavat ainekset, kaikki puolueet, jotka tahtoivat kukistaa olemassaolevan tasavallan ja muodostaa sen, kääntämällä kehityksen väkivaltaisesti taaksepäin, tasavallaksi, joka olisi vastannut heidän luokkaetujaan ja periaatteitaan. Se, mikä oli tapahtunut, tehtiin olemattomaksi; se, mikä oli kiteytynyt vallankumouksellisessa liikkeessä, oli jälleen liuotettu; jälleen taisteltiin helmikuun päivien epämääräisestä tasavallasta, jonka jokainen puolue käsitti omalla tavallaan. Puolueet ottivat jälleen hetkeksi vanhat helmikuun asenteensa, mutta niillä ei ollut enää helmikuun harhakuvitelmia. „Nationalin” kolmiväriset tasavaltalaiset nojautuivat taasen „Reformen” demokraattisiin tasavaltalaisiin ja työnsivät heidät kärkeijoukkona parlamentaarisen

taistelun etualalle. Demokraattiset tasavaltalaiset nojautuivat taasen sosialistisiin tasavaltalaisiin — tammikuun 27. pñä annettiin julkinen julistus heidän sovinnostaan ja yhtymisestäään — ja valmistelivat klubeissa maaperää kapinalle. Hallituksen lehdistö piti „Nationalin” kolmivärisiä tasavaltalaisia oikeutetusti kesäkuun ylösnousseina kapinallisina. Pysyäkseen porvarillisen tasavallan huipulla he asettivat kyseenalaiseksi itse porvarillisen tasavallan. Tammikuun 26. pñä ministeri Faucher esitti yhdistymisoikeutta koskevan lakiehdotuksen, jonka ensimmäinen pykälä kuului: „*Klubit kielletään*”. Hän esitti, että tuo lakiehdotus otettaisiin kiireellisenä heti käsiteltäväksi. Perustava kokous hylkäsi kiireellisysehdotuksen, ja tammikuun 27. pñä Ledru-Rollin teki 230 edustajan allekirjoittaman esityksen ministeristön asettamisesta syytteeseen perustuslain rikkomisesta. Ministeristön asettaminen syytteeseen hetkellä, jolloin sellainen teko oli joko tuomarin, nimittäin kamarin enemmistön, voimattomuuden tahditonta paljastamista, tai syyttäjän voimaton vastalause tuota enemmistöä itseään vastaan, oli se suuri vallankumouksellinen valtti, jonka vuoripuoluekuopus löi tästä lähtien pöytään kriisin jokaisessa kireässä vaiheessa. Oman nimensä painon musertama vuoripuolue parka!

Blanqui, Barbès, Raspail ja muut olivat koettaneet toukokuun 15. pñä hajottaa perustavaa kokousta, tunkeutuen Pariisin proletariaatin etunenässä sen istuntosaliin. Barrot valmisteli samalle kokoukselle moraalista toukokuun 15. päivää, aikoen pakottaa sen laskemaan itsensä hajalle ja sulkea sen istuntosalin. Sama kokous oli antanut Barrot'n toimeksi toimittaa tutkimuksen toukokuun tapahtumista syytettyjä vastaan, mutta nyt, kun hän esiintyi kuningasmielisenä Blanquina kokousta vastaan ja kokous etsi häntä vastaan liittolaisia klubeista, vallankumouksellisesta proletariaatista, Blanquin puolueesta, nyt piinasi leppymätön Barrot kokousta esittämällä, että toukokuun vankien juttu siirrettäisiin valamiesoikeudesta „Nationalin” puolueen keksimän ylioikeuden, haute cour'in, käsiteltäväksi. Merkkillistä oli, että ahdistava ministerinsalkun menettämispelko saattoi pusertaa Barrot'n päästä terävyyksiä, jotka tuottaisivat kunniaa Beaumarchais'lle! Pitkän aikaa horjuttuaan kansalliskokous hyväksyi esityksen. Toukokuun kapinallisiin nähden se sai takaisin normaaliluonteensa.

Jos kohta perustavaa kokousta pakko ajoi *kapinaan* presidenttiä ja ministereitä vastaan, niin presidenttiä ja ministeristöä pakko ajoi valtiokeikaukseen perustavaa kokousta vastaan, koska niillä ei ollut mitään laillista keinoa hajottaa sitä. Mutta perustava kokous oli perustuslain äiti ja perustuslaki oli presidentin äiti. Valtiokeikauksella presidentti oli repivä rikki perustuslain ja hävittävä tasavaltaisen oikeusperusteensa. Hänen oli silloin

pakko vetää esille imperatorinen oikeusperuste, mutta imperatorinen oikeusperuste oli herättävä eloon orleanistisen oikeusperusteen, ja kumpikin niistä kalpeni legitimistisen oikeusperusteen edessä. Laillisen tasavallan suistuminen saattoi nostaa huipulle vain tasavallan antipodin, legitimistisen monarkian, sillä sinä ajankohtana orleanistien puolue oli enää vain helmikuun voitettu ja Bonaparte enää vain joulukuun 10. p:n voittaja, ja molemmat saattoivat tasavaltalaisen usurpaation vastakohtaksi asettaa enää vain monarkistiset oikeusperusteensa, jotka niin ikään olivat usurpoituja. Legitimistit käsittivät ajankohdan edulliseksi, he vehkeilivät julkisesti. Kenraali Changarnier'sta ne saattoivat toivoa itselleen kenraali *Monkia*¹. Heidän klubeissaan huudettiin *valkoisen monarkian* tulosta yhtä julkisesti kuin proletariaatin klubeissa *punaisen tasavallan* tulosta.

Kapinan onnellinen tukahduttaminen olisi päästänyt ministeristön kaikista vaikeuksista. „Laillisuus tappaa meidät!” huudahti Odilon Barrot. Kapina olisi antanut mahdollisuuden salut public'in² tekosyillä hajottaa perustavan kokouksen ja rikkoa perustuslakia perustuslain omaksi eduksi. Odilon Barrot'n karkea esiintyminen kansalliskokouksessa, ehdotus klubien hajottamisesta, melua aiheuttanut 50 kolmivärisen prefektin erottaminen ja kuningasmielisten asettaminen heidän tilalleen, mobiilikaartin hajottaminen, sen päälliköiden pahoinpiteleminen Changarnier'n toimesta, ja jo Guizot'n aikana mahdottomaksi katsotun professori Lerminier'n asettaminen jälleen virkaan, legitimistien hurjailujen sietäminen — kaikella tällä yllytettiin kapinaan. Mutta kapina oli mykkä. Se odotti merkkiä perustavalta kokoukselta eikä ministeristöltä.

Vihdoin koitti tammikuun 29. päivä, jolloin piti tehdä päätös Mathieun (de la Drôme) ehdotuksesta, joka koski Rateaun ehdotuksen ehdotonta hylkäämistä. Legitimistit, orleanistit, bonapartistit, mobiilikaarti, Vuori, klubit, kaikki vehkeilivät sinä päivänä, jokainen vehkeili niin luuloteltua vihollista kuin luuloteltua liittolaistakin vastaan. Bonaparte suoritti ratsain sotajoukkojen erään osan katselmuksen Konkordiatorilla. Changarnier pelasi teatteria suorittamalla komean manööverin, perustava kokous havaitsi istuntorakennuksensa sotaväen miehittämäksi. Perustava kokous, tuo kaikkien ristiinkäyvien toiveiden, pelkojen, odotusten, kuuhuntojen, jännitysten, salaliittojen keskusta, tuo leijonanmielinen kokous ei epäröinyt hetkeäkään astuessaan maailmanhenkeä lähemmäksi kuin koskaan ennen. Se muistutti taistelijaa, joka ei ainoastaan pelännyt käyttää omia aseitaan,

¹ Vihjaus englantilaiseen kenraali G. Monkiin, joka käytti v. 1660 kokenuksessaan olevia joukkoja Stuartin hallitsijasuvun saattamiseen uudelleen valtaistuimelle. *Toim.*

² *salut public* — yhteiskunnan pelastaminen. *Toim.*

vaan katsoi myös velvollisuudekseen olla koskematta vastustajansa aseisiin. Kuolemaa halveksien se allekirjoitti oman kuolemantuomionsa ja kieltäytyi Rateaun ehdotuksen ehdottomasta hylkäämisestä. Jouduttuaan piiritystilaan se lopetti perustavan toimintansa, jonka välttämättöminä puitteina oli ollut Pariisin piiritystila. Se kosti arvonsa mukaisesti määräämällä seuraavana päivänä toimitettavaksi tutkimuksen sen kauhun johdosta, minkä ministeristö oli siinä synnyttänyt tammikuun 29. pnä. Vuori osoitti vallankumouksellisen tarmon ja poliittisen ymmärryksen puutetta antautumalla tässä suuressa juonikomediasa „Nationalin” puolueen käyttöön sotatorveksi. „Nationalin” puolue teki viimeisen yrityksen pitääkseen jo perustetussa tasavallassa edelleen hallusaaan valtamonopolin, joka sillä oli ollut porvarillisen tasavallan syntymiskautena. Se epäonnistui.

Kun tammikuun kriisissä oli kysymyksessä perustavan kokouksen olemassaolo, niin maaliskuun 21. pn kriisissä oli kysymyksessä perustuslain olemassaolo; edellisessä oli kysymyksessä „Nationalin” puolueen jäsenistö, jälkimmäisessä tuon puolueen ihanne. Tarpeetonta on mainita, että säädylliset tasavaltalaiset luopuivat ylevähenkisestä ideologiastaan halvemmalla kuin maallisesta hallitusvallasta.

Maaliskuun 21. pnä kansalliskokouksen päiväjärjestyksessä oli yhdistymisoikeutta vastaan tähdätty Faucher'n lakiehdotus: *klubien hävittäminen*. Perustuslain 8. artikla takaa kaikille ranskalaisille oikeuden perustaa yhdistyksiä. Klubien kieltäminen oli siis ilmeistä perustuslain rikkomista, ja perustavan kokouksen itsensä piti siunata oman pyhimpänsä häpäiseminen. Mutta klubithan olivat vallankumouksellisen proletariaatin kokoontumispaikkoja, salaliittopesiä. Kansalliskokous itse oli kieltänyt työläisiä yhteenliittymästä omaa porvaristoaan vastaan. Entä klubit, olivatko ne jotain muuta kuin koko työväenluokan yhteenliittymistä koko porvariluokkaa vastaan, työläisvaltion muodostamista porvarivaltiota vastaan? Eikö kukin niistä ollut proletariaatin perustava kokous ja kapina-armeijan taisteluväline osasto? Perustuslain oli ennen kaikkea konstituoitava porvariston herruus. Yhdistymisoikeudella perustuslaki saattoi siis tarkoittaa ilmeisesti vain niitä yhdistyksiä, jotka olivat sopu-soinnussa porvariston vallan, so. porvarillisen järjestyksen kanssa. Joskin perustuslaissa teoreettisista sopivaisuussyistä asia esitettiin yleistävästi, niin eikö ollut hallitusta ja kansalliskokousta, jotta ne tulkitsisivat ja soveltaisivat sitä yksityisten tapausten suhteen? Jos kerran tasavallan alkuaikana klubit oli tosiasiallisesti kielletty piiritystilan avulla, niin eikö järjestetyssä, konstituoidussa tasavallassa pitänyt kieltää niitä lailla? Perustuslain tällaista proosallista tulkintaa vastaan kolmivärisillä tasavaltalaisilla ei ollut mitään muuta esitettävänä kuin perus-

tuslain runsaat korulauseet. Osa heistä, Pagnerre, Duclerc ja muut, äänesti ministeristön puolesta ja hankki siten sille enemmistön. Toinen osa, kun pykälä klubien kieltämisestä oli hyväksytty, meni arkkienkeli Cavaignac ja kirkkoisä Marrast etunenäsään yhdessä Ledru-Rollinin ja vuoripuolueen kanssa erilliseen toimistosaliin „ja piti neuvottelun”.— Kansalliskokous oli paralysoitu, se ei ollut enää äänimäärältään päätöskykyinen. Toimistosalissa herra Grémieux muistutti parahiksi, että tie vie sieltä suoraan kadulle ja ettei enää ollut vuoden 1848 helmikuu, vaan vuoden 1849 maaliskuu. „Nationalin” puolue, jolle kaikki äkkiä valkeni, palasi kansalliskokouksen istuntosaliin perässään vuoripuolue, jota oli taas kerran petkutettu. Vuoripuoluetta vaivasivat ehtimiseen vallankumoushalut, mutta yhtä ehtimiseen se tavoitteli perustuslaillisia mahdollisuuksia ja aina tunki olevansa paikallaan paremminkin porvarillis-tasavaltalaisten takana kuin vallankumouksellisen proletariaatin edessä. Niin päättyi tämä komedia. Perustava kokous oli itse säätänyt, että perustuslain kirjaimen rikkominen on sen ainoaa oikeaa ajatuk-sen selittämistä.

Vain yksi kohta oli vielä säännösteltävä: perustetun tasavallan suhde Euroopan vallankumoukseen, sen *ulkopoliitiikka*. Perustavassa kokouksessa, jonka elinikä oli päättyvä muutaman päivän kuluttua, vallitsi toukokuun 8. p:nä 1849 tava-ton kiihtymys. Päiväjärjestyksessä oli Ranskan armeijan hyökkäys Roomaa vastaan, sen takaisin ajaminen sieltä roomalaisten toimesta, sen poliittinen kunniattomuus ja sotilaallinen häpeä, Ranskan tasavallan suorittama Rooman tasavallan salamurha, toisen Bonaparten ensimmäinen Italian sotaretki. Vuoripuolue löi taas kerran esiin päävaltinsa: Ledru-Rollin jätti taas puhe-miehen pöydälle välttämättömän syytöskirjelmänsä, jossa syy-tettiin ministeristöä ja tällä kertaa myös Bonapartea perustus-lain loukkaamisesta.

Toukokuun 8. p:n motiivi toistui myöhemmin kesäkuun 13. p:n motiivina. Tutustukaamme Rooman retkeen.

Cavaignac oli lähettänyt jo marraskuun puolivälissä 1848 sotalaivaston Civitavecchiaan suojelemaan paavia, ottamaan hänet laivaan ja tuomaan Ranskaan. Paavin tuli siunata sää-dyllinen tasavalta ja turvata Cavaignacin valinta presidentiksi. Paavin avulla Cavaignac tahtoi saada onkeensa papit, pappien avulla — talonpojat ja talonpoikien avulla presidentinviran. Cavaignacin toimeenpanema retki oli lähinnä vaalipuffausta, mutta samalla vastalause ja uhkaus Rooman vallankumousta vastaan. Se sisälsi itumuodossa Ranskan intervention paavin eduksi.

Tästä paavin hyväksi ja Rooman tasavaltaa vastaan suoritet-tavasta Ranskan, Itävallan ja Napolin interventiosta päätettiin

Bonaparten ministerineuvoston ensimmäisessä istunnossa joulukuun 23. pnä. Falloux ministeristössä merkitsi paavia Roomassa ja vieläpä paavin Roomassa. Bonaparte ei tarvinnut enää paavia päästäkseen talonpoikain presidentiksi, mutta hän tarvitsi paavin säilymistä presidentin talonpoikien säilyttämiseksi. Heidän herkkäuskoisuutensa oli tehnyt hänestä presidentin. Uskon ohella kadottaisivat he myös herkkäuskoisuutensa ja paavin ohella uskonsa. Entäpä yhteen liittyneet orleanistit ja legitimistit, jotka hallitsivat Bonaparten nimellä! Ennen kuin voitiin palauttaa kuningas valtaistuimelle, oli palautettava mahti, joka pyhitää kuninkaat. Heidän kuningasmielisyydestään huolimatta ilman vanhaa, paavin maallisen vallan alaiseksi alistettua Roomaa ei olisi paavia, ilman paavia — katolilaisuutta, ilman katolilaisuutta — ranskalaista uskontoa, ja miten kävisi Ranskan vanhan yhteiskunnan, jollei olisi uskontoa. Kiinnitykset, joita talonpojilla on taivaan hyvyyksiin, ovat niiden kiinnitysten takeena, jotka porvaristolla on talonpoikain tiloihin. Rooman vallankumous oli siis yhtä hirveä attentaahti omistusta ja porvarillista järjestystä vastaan kuin kesäkuun vallankumous. Ranskassa entistetty porvariston herruus vaati paavin vallan entistämistä Roomassa. Rooman vallankumouksellisten lyöminen merkitsi vihdoin Ranskan vallankumouksellisten liittolaisten lyömistä; Ranskan konstituoidussa tasavallassa muodostetun vastavallankumouksellisten luokkien liiton välttämättömänä täydennyksenä oli Ranskan tasavallan liitto Pyhän allianssin, Napolin ja Itävallan kanssa. Joulukuun 23. pnä tehty ministerineuvoston päätös ei ollut mikään salaisuus perustavalle kokoukselle. Jo tammikuun 8. pnä Ledru-Rollin oli tehnyt siitä ministeristölle välilyksymyksen, johon ministeristö vastasi kielteisesti, ja kansalliskokous siirtyi päiväjärjestykseen. Uskoiko se ministeristön sanoihin? Tiedämme, että se käytti koko tammikuun siihen, että antoi ministeristölle epäluottamuslauseita. Mutta jos ministeristön rooliin kuului valehtelu, niin kansalliskokouksen rooliin kuului sen valehtelun teennäinen uskominen ja siten tasavallalaisen ulkonäön pelastaminen.

Piemont oli sillä välin lyöty, Kaarle Albert luopunut valtaistaimesta, Itävallan armeija kolkutti Ranskan porttia. Ledru-Rollin teki kiivaan välilyksymyksen. Ministeristö todisti, että se oli jatkanut Pohjois-Italiassa vain Cavaignacin politiikkaa, ja Cavaignac vain väliaikaisen hallituksen, so. Ledru-Rollinin politiikkaa. Tällä kertaa se sai kansalliskokoukselta jopa luottamuslauseenkin, ja se valtuutettiin miehittämään väliaikaisesti jokin sopiva kohta Pohjois-Italiassa, **jotta** annettaisiin siten selkänopjaa rauhanomaisille neuvotteluille, joita käytiin Itävallan kanssa Sardinian alueen loukkaamattomuudesta ja Rooman kysymyksestä. Kuten tiedetään, Italian kohtalo tultiin ratkaise-

maan Pohjois-Italian taistelukentillä. Sen tähden täytyi joko antaa Rooman kukistua Lombardian ja Piemontin ohella tai Ranskan julistaa sota Itävallalle ja siten Euroopan vastavallankumoukselle. Oliko kansalliskokous ruvennut yhtäkkiä pitämään Barrot'n ministeristöä vanhana yhteishyvävaliokuntana? Tai itseään Konventtina? Mutta miksi sitten ranskalaisten joukkojen oli miehittävä jokin Pohjois-Italian paikkakunta? Se oli läpinäkyvä verho, jonka taa piilotettiin sotaretki Roomaa vastaan.

Huhtikuun 14. pnä lähti 14 000 miestä Oudinot'n johdolla purjehtimaan Civitavecchiaan; huhtikuun 16. pnä kansalliskokous myönsi ministeristölle 1 200 000 frangin määrärahan interventio-laivaston pitämiseen kolme kuukautta Välimerellä. Kansalliskokous antoi siten ministeristölle kaikki, mitä tarvittiin intervention Roomaa vastaan, samalla kun se oli sallivinaan sen toimia Itävalltaa vastaan. Kokous ei nähnyt, mitä ministeristö teki, se kuunteli vain, mitä ministeristö sanoi. Sellaista uskoa ei ollut Israelissakaan. Perustava kokous oli joutunut sellaiseen asemaan, ettei se rohjennut tietää, mitä konstituoidun tasavallan piti tehdä.

Toukokuun 8. pnä näyteltiin vihdoin tuon komedian viimeinen näytös. Perustava kokous vaati ministeristöä ryhtymään kiireellisiin toimenpiteisiin Italian sotaretken suuntaamiseksi sille aikaisemmin asetettuun päämäärään. Samana iltana Bonaparte julkaisi „Moniteurissa” kirjeen, jossa hän antoi Oudinot'lle mitä suurimman tunnustuksensa. Toukokuun 11. pnä kansalliskokous hylkäsi syytekirjelmän, joka oli esitetty samaista Bonapartea ja hänen ministeristöään vastaan. Ja vuoripuolue, sen sijaan että olisi repinyt rikki tuon petoskudoksen, teki parlamenttikomediasta tragedian esittääkseen siinä Fouquier-Tinvillen osaa, mutta Konventtileijonan lainanahkan alta se näyttikin vain oman pikkuporvarillisen vasikannahkansa!

Perustavan kokouksen elämän loppupuoli oli pääkohdittain seuraava: se myönsi tammikuun 29. pnä, että kuningasmieliset porvariryhmät ovat luonnostaan sen perustaman tasavallan esimiehiä, maaliskuun 21. pnä — että valtiosäännön rikkominen on sen täytäntöönpanoa, ja toukokuun 11. pnä — että suurisanaisesti julistettu Ranskan tasavallan ja taistelevien kansojen passiivinen liitto merkitsee Ranskan tasavallan ja Euroopan vastavallankumouksen aktiivista liittoa.

Tuo viheliäinen kokous väistyi näyttämöltä vasta sitten, kun se ensin oli tyydytyksekseen hylännyt toukokuun 4. pnä, paria päivää ennen ensimmäistä syntymäpäiväjuhlaansa, ehdotuksen kesäkuun kapinallisten armahtamisesta. Sen valta oli murrettu, kansa vihasi sitä verisesti, porvaristo, jonka työase se oli ollut, sysäsi sen kovakouraisesti luotaan, heitti halveksuen syrjään; elämänsä loppukaudella sen oli pakko kieltää sen alkukausi, siltä

oli riistetty sen tasavaltalaisuusilluusiota, se ei ollut luonut mitään suurta menneisyydessä eikä sillä ollut mitään tulevaisuuden toiveita, se mädäntyi elävältä osa osalta ja niinpä se osasi enää vain galvanisoida elotonta ruumistaan muistelemalla alin-omaa kesäkuun voittoa ja elämällä sen toistamiseen, tuomitsemalla tuomitut yhä ja yhä uudelleen vakuuttukseen siten olemassaolostaan. Se oli vampyyri, joka eli kesäkuun kapinallisten verestä!

Perustava kokous jätti jälkeensä valtionvajauksen, jota olivat suurentaneet kesäkuun kapinan tuottamat menot, suolaveron tyrehtyminen, korvaukset, jotka se oli myöntänyt neekeriorjuuden lakkauttamisen yhteydessä plantaasinomistajille, Rooman retken kustannukset, viiniveron lakkautus, josta se teki päätöksen jo henkitorissaan, vahingoniloisena ukkona, joka on onnellinen saadessaan säilyttää kompromettoivan kunniavelkansa hymyilevän perillisensä kannettavaksi.

Maaliskuun alussa oli alkanut vaaliagitaatio *lakiasäättävän kansalliskokouksen* vaalien yhteydessä. Vastakkain oli kaksi perusryhmää: *järjestyspuolue* ja *demokraattis-sosialistinen eli punainen puolue*; niiden välillä olivat *perustuslain ystävä*t, jolla nimellä „Nationalin” kolmiväriset tasavaltalaiset yrittivät esiintyä eri puolueena. *Järjestyspuolue* oli muodostunut heti kesäkuun päivien jälkeen, mutta vasta joulukuun 10. pn jälkeen, kun se oli saanut mahdollisuuden vapautua porvarillis-tasavaltalaisista, „Nationalin” nurkkakunnasta, paljastui sen olemassaolon salaisuus: *orleanistien ja legitimistien liittoutuminen yhdeksi puolueeksi*. Porvariluokka oli jakaantunut kahdeksi suureksi ryhmäksi, jotka vuorotellen olivat pitäneet hallussaan valtamonopolia: *suurmaanomistajat — entistetyt monarkian aikana, rahalyimistö ja teollisuusporvaristo — heinäkuun monarkian aikana*. Toisen ryhmän intressien määräävän vaikutuksen kuninkaallisena nimenä oli *Bourbon*, toisen ryhmän intressien määräävän vaikutuksen kuninkaallisena nimenä — *Orleans; tasavallan nimetön valtakunta* oli ainoa, jossa molemmat ryhmät saattoivat yhdenvertaisina halliten puolustaa yhteisiä luokkaetujaan, luopumatta keskinäisestä kilpailustaan. Koska porvarillinen tasavalta ei voinut olla mitään muuta kuin koko porvariluokan täydellistä ja puhtaana esiintyvää herruutta, niin saattoiko se olla jotakin muuta kuin legitimisteillä täydennettyjen orleanistien herruutta ja orleanisteilla täydennettyjen legitimistien herruutta, *restauraation ja heinäkuun monarkian synteesi?* „Nationalin” porvarillist-asavaltalaiset eivät edustaneet mitään oman luokkansa suurta ryhmää, jolla olisi ollut taloudellinen perustansa. Heidän merkityksensä ja historiallinen arvonsa oli vain siinä, että monarkian aikana, vastoin molempia porvariryhmiä, jotka tajusivat vain oman *erityisen* valtakomentonsa, he yrittivät saattaa voimaan

porvariluokan yleisen valtakomennon, *tasavallan nimettömän valtakunnan*, jota he idealisoivat ja koristelivat antiikkisilla arabeskeilla, mutta jota he pitivät tervetulleena ennen kaikkea oman nurkkakuntansa herruuden mielessä. Jos „Nationalin” puolue menikin pyörälle päästään nähdessään yhdistyneet kuningasmieliset perustamansa tasavallan huipulla, niin nämä vuorostaan olivat ainakin yhtä paljon harhassa yhteisen herruutensa suhteen. He eivät käsittäneet, että joskin heidän kumpikin ryhmänsä oli erikseen otettuna kuningasmielinen, niin niiden kemiallisen yhdistämisen tuloksen täytyi olla välttämättä *tasavaltalainen*, että valkoisen ja sinisen monarkian täytyi neutralisoitua kolmi-väriseksi tasavallaksi. Vastakohtaisuus, joka oli olemassa toisaalta niiden ja toisaalta vallankumouksellisen proletariaatin ja sen ympärille yhä enemmän keskittyvien väliluokkien välillä, pakotti järjestyspuolueen kummankin ryhmän jännittämään koko yhdistyneen voimansa ja säilyttämään tämän yhdistyneen voiman organisaation; kummankin ryhmän täytyi vastoin toisen restauraatio- ja ylenemishaluja pitää kiinni yhteisestä herruudesta, ts. porvarillisen herruuden *tasavaltalaisesta* muodosta. Niinpä huomaamme, että nämä kuningasmieliset, jotka aluksi luottivat välittömään restauraatioon ja sittemmin raivosta kuohuen ja kiroten säilyttivät tasavaltalaisen muodon, viimein kuitenkin tunnustavat, että he voivat sietää toisiaan ainoastaan tasavallassa, ja siirtävät restauraation epämääräiseen tulevaisuuteen. Yhteinen herruus vahvisti kumpaakin ryhmää, ja teki ne vielä kykenemättömämmiksi ja haluttomammiksi alistumaan toisen alaisiksi, so. entistämään monarkian.

Järjestyspuolue julisti avoimesti vaaliohjelmassaan kannattavansa porvariluokan herruutta, ts. olevansa tuon herruuden elinehtojen: *omaisuuden, perheen, uskonnon ja järjestyksen* säilyttämisen kannalla! Porvariston luokkaherruuden ja tämän luokkaherruuden ehdot se esitti tietenkin sivistyksen herruudeksi ja aineellisen tuotannon sekä siitä johtuvien yhteiskunnallisten vaihtosuhteiden välttämättömiksi ehdoiksi. Järjestyspuolueen käytettävissä oli valtavia rahavaroja; se järjesti haaraosastojaan kaikkialle Ranskaan, sen palkoissa olivat kaikki vanhan yhteiskunnan ideologit, sen käytettävissä oli olemassaolevan hallitusvallan vaikutusvoima, sillä oli armeija maksuttomia vasalleja kaikkien pikkuporvari- ja talonpoikaismassojen muodossa, jotka olivat vielä kaukana vallankumouksellisesta liikkeestä ja pitivät omistuksen korkeita arvohenkilöitä pienomistuksensa ja sen pienten ennakkoluulojen luonnollisina asiamiehinä. Järjestyspuolue, jota edusti koko maassa lukematon joukko pikkukuninkaita, saattoi rangaista ehdokkaittensa hylkäämisestä kuin kapinasta, erottaa kapinalliset työläiset, vastaan hangoittelevat maalaisrengit,

palvelijat, kauppa-apulaiset, rautatieläiset, kirjurit, kaikki toimihenkilöt, jotka olivat siviilielämässä sen alaisia. Ja vihdoin se saattoi paikoitellen pitää vireillä harhaluuloa, että tasavaltalainen perustava kokous oli estänyt joulukuun 10. pn Bonapartea näyttämästä ihmeitä aikaansaavia voimiaan. Järjestyspuolueesta puhuessamme emme ole maininneet mitään bonapartisteista. He eivät olleet mikään tärkeä porvariluokan ryhmä, vaan rykelmä vanhoja taikauskoisia invalideja ja nuoria uskomattomia onnenonkijoita.—Järjestyspuolue voitti vaaleissa ja lähetti suuren enemmistön lakiasäättävään kokoukseen.

Yhteenliittynyttä vastavallankumouksellista porvariluokkaa vastaan täytyi pikkuporvariston ja talonpoikaisluokan jo vallankumouksellistuneiden osien luonnollisesti liittoutua vallankumouksellisten intressien pääedustajan, vallankumouksellisen proletariaatin kanssa. Olemme nähneet, kuinka parlamentaariset tappiot sysäsivät parlamentissa pikkuporvariston demokraattisia edustajia, so. vuoripuoluetta, liittoon proletariaatin sosialististen edusmiesten kanssa ja kuinka parlamentin ulkopuolella *concordats à l'amiable*, porvariston intressien brutaali ajaminen ja vararikkoutuminen sysäsivät varsinaista pikkuporvaristoa lähestymään varsinaisia proletaareja. Tammikuun 27. pnä olivat vuoripuolue ja sosialistit viettäneet sovintojuhlaansa; vuoden 1849 helmikuun suurjuhlassa ne vahvistivat toistamiseen tuon yhtymisaktinsa. Sosiaalinen puolue ja demokraattinen puolue, työläisten puolue ja pikkuporvarien puolue, yhtyivät *sosiaalidemokraattiseksi* puolueeksi, so. *punaiseksi* puolueeksi.

Oltuaan hetken aikaa kesäkuun päiviä seuranneen agonian lamauttamana Ranskan tasavalta oli piiritystilan lakkauttamisen jälkeen, lokakuun 19. pn jälkeen, elänyt jatkuvasti kuumeentapaisen levotonta elämää. Ensinnä taistelu presidentintuimesta; sitten presidentin ja perustavan kokouksen taistelu; taistelu klubeista; Bourges'n oikeusjuttu¹, jossa presidentin, liittoutuneiden kuningasmielisten, säädyllysten tasavaltalaisten, demokraattisen Vuoren ja proletariaatin sosialististen doktrinäärien mitätöimien olemusten vastakohtana esiintyivät proletariaatin todelliset vallankumousmiehet sellaisina alkumaailman jättiläisinä, jotka yksin vain jäävät yhteiskunnan pinnalle vedenpaisumuksessa tai jollaisia voi olla vain yhteiskunnallisen vedenpaisumuk-

¹ Oikeusjuttu vuoden 1848 toukokuun 15. pn tapahtumiin osallistuneita vastaan, joita syytettiin hallitusvastaisen salaliiton järjestämisestä. Bourges'n kaupungissa tuomioistuimen eteen joutuivat proletariaatin johtomiehet (Blanqui, Barbès) sekä osa Vuoresta. Blanqui tuomittiin kymmeneksi vuodeksi koppivankeuteen, de Flotte, Sobrier ja Raspail eri pitkiä ajoiksi vankeuteen, Barbès, Albert, Louis Blanc, Caussidière, Laviron ja Huber karkotettaviksi *Toim.*

sen edellä; vaaliagitaatio; Bréan¹ murhaajain mestaus; sanomalehtien jatkuvat painokannejutut; hallituksen poliisien väkivaltaiset juhlapitöiden häiritsemiset; julkeat kuningasmielisten provokaatiot; Louis Blancin ja Caussidière'in kuvien naulitseminen häpeäpaaluun; konstituoidun tasavallan ja perustavan kokouksen välinen keskeytymätön taistelu, joka alinomaa työnsi vallankumousta takaisin lähtökohtaansa, alinomaa teki voittoa voitetun, voitetusta voittajan ja muutti silmänräpäyksessä puolueiden ja luokkien asemaa, erottaen ja yhdistäen niitä; Euroopan vastavallankumouksen nopea edistyminen, Unkarin maineikas taistelu, Saksan kapinat, Rooman retki, Ranskan armeijan häpeällinen tappio Rooman edustalla — tässä liikkeen kurimossa, tässä historiallisen levottomuuden piinassa, tässä vallankumouksellisten kiihkojen, toiveiden ja pettymysten luonteen ja vuoksen dramaattisessa vaihtelussa Ranskan eri yhteiskuntaluokkien oli laskettava kehitysjaksonsa viikoissa, kun ne ennen olivat laskeneet ne puolivuosisadoissa. Huomattava osa talonpojista ja maakunnista oli vallankumouksellistunut. Ne eivät olleet pettyneet ainoastaan Napoleonin suhteen, punainen puolue tarjosi niille nimen asemesta sisältöä, illusorisen vapauden asemesta — legitimisteille maksetun miljardin palauttamista, hypoteekkilainojen järjestelyä ja koronkiskonnan lakauttamista.

Vallankumouskuume oli tarttunut armeijaankin. Bonapartea äänestäessään se oli äänestänyt voiton puolesta, mutta Bonaparte toikin sille tappion. Armeija oli äänestänyt Bonapartea luullen häntä pikku korpraaliksi, jonka takana piilee vallankumouksen suuri sotapäällikkö, mutta hän toi heille takaisin suurat kenraalit, joiden takana piileskelee pikkumainen korpraali. Epäilemättä punainen puolue, so. yhtynyt demokraattinen puolue, oli saava, ellei voiton, niin ainakin suurta menestystä: Pariisi, armeija ja suuri osa maaseutua oli äänestävä sitä. Vuoripuolueen johtaja *Ledru-Rollin* tuli valituksi viidessä departementissa; yksikään järjestyspuolueen johtomiestä, yksikään varsinaisen työväenpuolueen nimimies ei saanut sellaista voittoa. Tuo vaali paljastaa meille demokraattis-socialistisen puolueen salaisuuden. Vuoripuolue, demokraattisen pikkuporvariston parlamentaarinen esitaistelija, oli toisaalta pakotettu liittymään yhteen proletariaatin socialististen doktrinäärien kanssa, ja proletariaatti, kärsittyään kesäkuussa hirveän aineellisen tappion, oli pakotettu nousemaan jälleen intellektuaalisten voittojen avulla; koska

¹ Kenraali Bréa, joka komensi erästä sotaväenosastoa Pariisiin proletariaatin kesäkuun kapinaa tukahduttaessa, sai surmansa kapinallisten kädestä Fontainebleaun tulliportin luona 25. p:nä kesäkuuta 1848. Tämän yhteydessä mestattiin kaksi kapinan osanottajaa. *Toim.*

muiden luokkien kehitys ei vielä sallinut proletariaatin pystyttää vallankumouksellista diktatuuria, sen täytyi heittäytyä vapautuksensa doktrinäärien, sosialististen lahkokuntien perustajien syliin.— Toisaalta asettuivat vallankumoukselliset talonpojat, armeija ja maaseutu vuoripuolueen puolelle, josta siten tuli vallankumouksellisen sotaleirin komentaja ja joka oli, tekemällä sovinnon sosialistien kanssa, poistanut vallankumouksellisesta puolueesta kaikki vastakohtaisuudet. Perustavan kokouksen elämän jälkipuoliskolla vuoripuolue edusti tämän kokouksen tasavaltalaista päätöstä ja sai unohduksiin syntinsä, jotka se oli tehnyt väliaikaisen hallituksen, Toimeenpanevan komission aikana ja kesäkuun päivinä. Samassa määrässä kuin „Nationalin” puolue antautui puolinaisen luonteensa mukaisesti kuningasmielisen ministeristön painostettavaksi, nousi kaikkivaltiaan „Nationalin” aikana syrjäytetty vuoripuolue ja hankki itselleen arvovaltaa vallankumouksen parlamentaarisenä edustajana. „Nationalin” puolueella ei tosiaankaan ollut esitettävänä toisia kuningasmielisiä ryhmiä vastaan mitään muuta kuin kunnianhimoisia persoonallisuuksia ja idealistisia loruja. Vuoripuolue sitä vastoin edusti porvariston ja proletariaatin välillä häilyviä joukkoja, joiden aineelliset edut vaativat demokraattisia instituutioita. Cavaignaciin ja Marrastiin nähden Ledru-Rollin ja Vuori edustivat siis todellista vallankumousta, ja tietoisuus tästä tärkeästä asemasta antoi niille sitäkin enemmän rohkeutta, koska vallankumouksellisen tarmon ilmaisu supistui parlamentaarisiiin hyökkäyksiin, syytöskirjelmien jättämiseen, uhkauksiin, äänenkohottamisiin, jyliseviin puheisiin ja äärimmäisyyksiin, jotka jäivät vain tyhjäänpäiväiseksi sanahelinäksi. Talonpojat olivat melkein samanlaisessa asemassa kuin pikkuporvarit, he esittivät melkein samoja sosiaalisia vaatimuksia. Yhteiskunnan kaikkien välikerrosten, mikäli ne olivat joutuneet mukaan vallankumoukselliseen liikkeeseen, täytyi siis huomata Ledru-Rollin sankarikseen. Ledru-Rollin oli demokraattisen pikkuporvariston persoonallisuuksia. Taistelussa järjestyspuoluetta vastaan oli kärki- paikoille kohoava ennen kaikkea tämääntapaisia, puoleksi vanhoillisia, puoleksi vallankumouksellisia ja täysin utopistisia reformaattoreita.

„National”-puolue, „perustuslain quand même¹ ystävät”, *républicains purs et simples*² kärsivät vaaleissa täydellisen tappion. He saivat mitättömän vähemmistön lakiasäättävään kokoukseen; heidän tunnustetut johtajansa katosivat näyttämöltä, yksinpä Marrastkin, tuo päätoimittaja ja säädyllisen tasavallan Orfeus.

¹ *quand même* — hinnalla millä hyvänsä. *Toim.*

² *républicains purs et simples* — ehta tasavaltalaiset. *Toim.*

Toukokuun 28. pnä¹ kokoontui lakiasäättävä kokous, kesäkuun 11. pnä uudistui toukokuun 8. pn yhteentörmäys, Ledru-Rollin jätti vuoripuolueen nimessä syytöskirjelmän, jossa presidenttiä ja ministeristöä syytettiin perustuslain rikkomisesta, Rooman pommittamisesta. Kesäkuun 12. pnä lakiasäättävä kokous hylkäsi syytöskirjelmän, niin kuin perustava kokous oli hyljännyt sen toukokuun 11. pnä, mutta tällä kertaa proletariaatti pakotti vuoripuolueen kadulle, ei kuitenkaan katutaisteluun, vaan ainoastaan katumielenosoitukseen. Kun sanoo, että vuoripuolue oli tämän liikkeen johdossa, niin se riittää selittämään sen, että tämä liike kukistettiin ja että vuoden 1849 kesäkuu oli yhtä naurettava kuin arvotonkin vuoden 1848 kesäkuun irvikuva. Kesäkuun 13. pn suurta perääntymistä himmensi ainoastaan Changarnier'n, tämän järjestyspuolueen improvisoiman suurmiehen sitäkin suurempi taistelukertomus. Kullakin yhteiskunnallisella ajanjaksolla on oltava suurmiehensä, ja jollei se niitä löydä, se keksii ne, kuten Helvetius sanoo.

Joulukuun 20. pnä oli olemassa enää vain toinen puoli konstituidusta porvarillisesta tasavallasta — *presidentti*, toukokuun 28. pnä täydennettiin sitä toisella puolella — *lakiasäättävällä kokouksella*. Perustumassa ollut porvarillinen tasavalta oli kesäkuussa 1848 proletariaattia vastaan käymällään sanoin kuvaimattomalla taistelulla hakannut nimensä historian syntyneiden luetteloon; saman teki konstituoitu porvarillinen tasavalta kesäkuussa 1849 näyttämällä sanoin selittämätöntä komediaa pikkuporvariston kanssa. Vuoden 1849 kesäkuu oli Nemesis, joka kosti vuoden 1848 kesäkuun. Kesäkuussa 1849 ei voitettu työläisiä, vaan kaatuivat työläisten ja vallankumouksen välillä seisovat pikkuporvarit. Kesäkuu 1849 ei ollut palkkatyön ja pääoman välinen verinen murhenäytelmä, vaan vankiloista rikas ja surkea velallisen ja velkojan välinen näytelmä. Järjestyspuolue oli voittanut, se oli kaikkivoipa, sen täytyi nyt näyttää, mikä se oli.

III

VUODEN 1849 KESÄKUUN 13. PÄIVÄN JÄLKISEURAUKSET

Joulukuun 20. päivänä oli *perustuslaillisen tasavallan* Januspää näyttänyt vain *toisen* naamansa, toimeenpanevan naaman, jolla oli L. Bonaparten epämääräisen latteat piirteet, toukokuun 28. pnä 1849 se näytti toisen, *lakiasäättävän* naamansa, joka oli

¹ „Luokkataistelut Ranskassa” teoksen ensimmäisessä ja myöhemmissä laitoksissa sekä teoksessa „Louis Bonaparten brumairekuun 18.” on virheellisesti merkitty toukokuun 29. pnä. Todellisuudessa lakiasäättävä kokous kokoontui toukokuun 28. pnä 1849. *Toim.*

yltäänsä täynnä restauraation ja heinäkuun monarkian hurjien orgioiden jättämiä arpia. Lakiasäättävällä kansalliskokouksella luotiin lopullisesti *perustuslaillinen tasavalta*, ts. tasavaltainen valtiomuoto, jossa oli konstituoitu porvariluokan herruus, siis niiden molempien suurten kuningasmielisten ryhmien yhteinen herruus, jotka muodostavat Ranskan porvariston, yhtyneiden legitimistien ja orleanistien, *järjestyspuolueen* herruus. Sillä aikaa kun Ranskan tasavalta joutui tuon kuningasmielisten puolueiden koalition omistukseen, Euroopan vastavallankumouksellisten valtojen koalitio ryhtyi yleiseen ristiretkeen maaliskuun vallankumouksen viimeisiä turvapaikkoja vastaan. Venäjä hyökkäsi Unkariin, Preussi marssi valtakunnallisen perustuslain kannattajien armeijaa vastaan ja Oudinot pommitti Roomaa. Euroopan kriisi oli ilmeisesti joutumassa ratkaisevaan käännekohtaansa, koko Euroopan katseet suuntautuivat Pariisiin ja koko Pariisin katseet *lakiasäättävän kokouksen* puoleen.

Kesäkuun 11. p:nä Ledru-Rollin astui sen puhujalavalle. Hän ei pitänyt puhetta, hän määritteli vain syytöksen ministereitä vastaan, alastoman, kaunistelemattoman, tosiasioihin perustuvan, keskitetyn ja raskaan syytöksen.

Hyökkäys Roomaa vastaan on hyökkäys perustuslakia vastaan, hyökkäys Rooman tasavaltaa vastaan on hyökkäys Ranskan tasavaltaa vastaan. Perustuslain 5. artikla kuuluu: „Ranskan tasavalta ei käytä sotavoimiaan koskaan minkään kansan vapautta vastaan”, mutta presidentti käyttää Ranskan armeijaa Rooman vapautta vastaan. Perustuslain 54. artikla kieltää toimeenpanevaa valtaa julistamasta sotaa kansalliskokouksen suostumuksetta. Perustavan kokouksen päätös toukokuun 8. p:ltä käskee selvästi ministereitä saattamaan mitä pikaisimmin Rooman retkikunnan toiminnan alkuperäisen tarkoituksensa mukaisesti, päätös siis kieltää selvästi sodan Roomaa vastaan, mutta Oudinot pommittaa Roomaa. Itse perustuslainkin Ledru-Rollin veti siten raskauttavaksi todisteeksi Bonapartea ja hänen ministereitään vastaan. Kansalliskokouksen kuningasmieliselle enemmistölle hän, perustuslain tribuuni, sinkautti uhkaavan julistuksen: „Tasavaltalaiset osaavat pakottaa kunnioittamaan perustuslakia keinoilla millä tahansa, vaikkapa asevoimalla!” „*Asevoimalla!*” toisti vuoripuolue satakertaisena kaikuna. Enemmistö vastasi hirmuisella metelillä. Kansalliskokouksen puhemies kutsui Ledru-Rollinia järjestykseen, Ledru-Rollin toisti uhkamielisen julistuksensa ja pani lopuksi puhemiehen pöydälle esityksen Bonaparten ja hänen ministeriensä syytteeseen asettamisesta. 361 äänellä 203 ääntä vastaan kansalliskokous päätti Rooman pommittamista koskevasta kysymyksestä siirtyä ilman muuta päiväjärjestykseen.

Luuliko Ledru-Rollin voivansa lyödä valtiosäännön avulla kansalliskokouksen ja kansalliskokouksen avulla presidentin?

Perustuslaki kielsi tosin kaikki hyökkäykset muiden kansojen vapautta vastaan, mutta se, jota vastaan Ranskan armeija hyökkäsi Roomassa, ei ollut ministeristön mielestä „vapautta”, vaan „anarkian despotismia”. Eikö vuoripuolue ollut vielääkään, kaikista perustavassa kokouksessa saamistaan kokemuksista huolimatta käsittänyt, ettei perustuslain selittäminen kuulunut niille, jotka olivat sen tehneet, vaan ainoastaan niille, jotka olivat sen hyväksyneet? Että sen sanamuotoa tuli tulkita sen elinvoimaisen hengen mukaan ja että sen ainoa elinvoimainen henki oli porvarillinen henki? Että Bonaparte ja kansalliskokouksen kuningasmielinen enemmistö olivat perustuslain päteviä tulkitsijoita, niin kuin pappi on raamatun ja tuomari lain pätevä tulkitsija? Pitikö kansalliskokouksen, joka vastikään oli lähtenyt yleisten vaalien helmasta, tuntea olevansa kuolleen perustavan kokouksen jälkisaädöksen sitoma, kun sen eläessäkin eräs Odilon Barrot oli murtautunut sen tahdon? Oliko Ledru-Rollin, vedotessaan perustavan kokouksen toukokuun 8. pnä tekemään päätökseen, unohtanut, että sama perustava kokous oli toukokuun 11. pnä hylännyt hänen ensimmäisen esityksensä Bonaparten ja tämän ministerien asettamisesta syytteeseen, että se oli vapauttanut presidentin ja ministerit vastuusta, hyväksyen siten Roomaa vastaan tehdyn hyökkäyksen „perustuslaillisena”, että hän vain valitti jo langeitetusta tuomiosta, ja että hän loppujen lopuksi valitti tasavaltalaisesta perustavasta kokouksesta kuningasmieliseen lakiasäättävään kokoukseen? Perustuslaki itse kutsuu kapinaa avukseen, kehottaessaan erikoisessa artiklassa jokaista kansalaista suojaamaan perustuslakia. Ledru-Rollin nojautui tuohon artiklaan. Mutta eikö julkista valtaa ole samalla järjestetty perustuslain turvaksi ja eikö perustuslain loukkaaminen ala vasta siitä hetkestä, jolloin jokin julkinen perustuslaillinen valta nousee kapinaan toista vastaan? Mutta tasavallan presidentin, tasavallan ministerien, tasavallan kansalliskokouksen välillähän vallitsi mitä sopusointuisin yhteisymmärrys.

Se, minkä vuoripuolue yritti saada aikaan kesäkuun 11. pnä, oli „*kapina puhtaasti järjen rajoissa*”, ts. puhtaasti *parlamentaarinen kapina*. Kokouksen enemmistön piti kansanjoukkojen tulevan aseellisen kapinan pelästyttämänä tehdä mitättömäksi oma valtansa ja omien vaaliensa merkitys suistamalla Bonaparte ja ministerit. Eikö perustava kokous ollut yrittänyt samaan tapaan kumota Bonaparten vaalia, vaatiessaan niin itsepintaisesti Barrot-Falloux'n ministeristön eroamista?

Konventin ajoilta ei puuttunut esikuvia parlamentaarista kapinoista, jotka olivat yhtäkkiä muuttaneet perinpohjin enemmistön ja vähemmistön suhteita — ja miksei nuorelle vuoripuolueelle

onnistuisi se, mikä oli onnistunut vanhallekin? — eivätkä silloiset olosuhteet näyttäneet epäsuotuisilta sellaiselle yritykselle. Kansan kiihtymys oli kohonnut Pariisissa arveluttavan korkealle, vaaliäänestyksestä päätellen armeija ei näyttänyt suosivan hallitusta, lakiasäättävän kokouksen enemmistö oli sitä paitsi vielä liian nuori, ollakseen konsolidoitunutta, ja se muodostui lisäksi vanhoista herroista. Jos parlamentaarinen kapina onnistuisi vuoripuolueelle, joutuisi valtion peräsin heti sen haltuun. Demokraattinen pikkuporvaristo toivoi puolestaan, kuten aina, mitä hartaammin, että taistelu suoritettaisiin pilvissä sen pään yläpuolella yksinomaisesti parlamentin henkien välillä. Loppujen lopuksi molemmat, sekä demokraattinen pikkuporvaristo että sen edustaja vuoripuolue, saavuttaisivat parlamentaarisella kapinalla suuren tarkoituksensa, jona oli porvariston vallan kukistaminen, päästämättä proletariaattia kahleista tai sallimatta sen näyttäytyä muuten kuin perspektiivissä; proletariaattia käytettäisiin hyväksi siten, ettei siitä olisi mitään vaaraa.

Kansalliskokouksen annettua kesäkuun 11. p:nä vootuminsa oli vuoripuolueen eräiden jäsenten ja salaisten työväenyhdistysten edustajien kesken neuvottelu. Viimeksi mainitut vaativat hyökkäämään samana iltana. Vuoripuolue torjui jyrkästi tuon suunnitelman. Se ei halunnut millään hinnalla päästää johtoa käsistään; se suhtautui liittolaisiinsa yhtä epäilevästi kuin vastustajiinsakin, eikä suinkaan syyttä. Vuoden 1848 kesäkuun muisto kuohutti Pariisin proletariaatin rivejä kovemmin kuin koskaan ennen. Sitä kahlitsi kuitenkin vuoripuolueen kanssa tehty liitto. Vuoripuolue edusti suurinta osaa departementteista, se liioitteli armeijaan saamaansa vaikutusta, kansalliskaartin demokraattinen osa oli sen käytettävissä, puotien moraalinen voima oli sen puolella. Kapinaan ryhtyminen tällä hetkellä vastoin vuoripuolueen tahtoa merkitsi proletariaatille, jota kolera oli lisäksi vähentänyt ja työttömyys karkottanut huomattavassa määrässä pois Pariisista, vuoden 1848 kesäkuun päivien hyödyttömyyden toistamista, samalla kun puuttui se tilanne, joka silloin oli sysännyt sitä tuohon epätoivoiseen taisteluun. Työväen edustajat tekivät sen, mikä yksin vain oli järkevää. He velvoittivat vuoripuolueen *kompromettoimaan* itsensä, so. astumaan parlamentaarisen taistelun rajojen ulkopuolelle siinä tapauksessa, jos sen syytöskirjelmä hylätään. Koko kesäkuun 13. p:n proletariaatti pysyi samalla skeptillisen tarkkailevalla kannalla ja odotti demokraattisen kansalliskaartin ja armeijan vakavaa, peruuttamatonta yhteenottoa syöksyäkseen sitten taisteluun ja viädäkseen vallankumouksen sille asetettua pikkuporvarillista päämäärää pitemmälle. Voiton varalta oli jo muodostettu proletariaatin kommuuni, jonka piti toimia virallisen hallituksen

rinnalla. Pariisiin työläiset olivat oppineet vuoden 1848 kesäkuun verisessä koulussa.

Kesäkuun 12. p:nä ministeri Lacrosse itse teki lakiasäättävässä kokouksessa ehdotuksen, että siirryttäisiin heti keskustelemaan syytöskirjelmästä. Hallitus oli ryhtynyt yöllä kaikkiin ennakkotoimenpiteisiin puolustuksen ja hyökkäyksen varalta; kansalliskokouksen enemmistö oli päättänyt ajaa kapinallisen vähemmistön ulos kadulle, vähemmistö taas ei voinut enää perääntyä, arpa oli heitetty, syytöskirjelmä hylättiin 377 äänellä 8 vastaan. Vuoripuolue, joka oli pidättäytynyt äänestämästä, säntäsi kiukuissaan „rauhallisen demokratian” propagandasaleihin, „*Démocratie pacifique*”¹ lehden toimistoon.

Parlamentin rakennuksesta poistuminen mursi vuoripuolueen voiman, niin kuin maasta irtautuminen mursi maan jättiläispojan, Anteuksen, voiman. Ne, jotka lakiasäättävän kokouksen huoneissa olivat olleet Simsoneita, olivat „rauhallisen demokratian” huoneissa vain pelkkiä filistereitä. Syntyi pitkälinen, meluisa ja tyhjämpäiväinen väittely. Vuoripuolue oli päättänyt keinolla millä hyvänsä pakottaa pitämään perustuslakia arvossa, „ei kuitenkaan asevoimalla”. Sen tätä päätöstä kannatti „perustuslain ystävien” eräs julistus ja lähetystö. „Perustuslain ystäviksi” nimittivät itseään „Nationalin” nurkkakunnan, porvarillistasavaltalaisen puolueen, jäännökset. Samalla kun näiden jäljelläolevista parlamenttiedustajista kuusi äänesti syytekirjelmän hylkäämistä *vastaan* ja toiset kaikki sen hylkäämistä *puolesta*, samalla kun *Cavaignac* asetti sapelinsa järjestyspuolueen käytettäväksi, nurkkakunnan suurempi, parlamentin ulkopuolella oleva osa käytti kärkeästä hyväksi tarjoutunutta tilaisuutta päästäkseen pois poliittisesta paria-asemastaan ja tunkeutuakseen demokraattisen puolueen riveihin. Tosiaankin, eivätkö he olleet luonnostaan tuon puolueen kilvenkantajia, puolueen, joka oli kätkeytynyt heidän kilpensä, heidän *periaatteensa*, *perustuslain* taa?

„Vuoripuolue” oli synnytystuskissa aamun koittoon asti. Se synnytti „*Julistuksen kansalle*”, joka julkaistiin kesäkuun 13. p:n aamulla parissa sosialistisessa lehdessä enemmän tai vähemmän vaatimattomalla paikalla. Siinä julistettiin presidentti, ministerit, lakiasäättävän kokouksen enemmistö „*perustuslain ulkopuolella*” (hors la constitution) oleviksi ja kehoitettiin kansalliskaartia, armeijaa ja lopuksi kansaakin „nousemaan”. „*Eläkön perustuslaki!*” oli ohjelause, jonka se antoi, ohjelause, joka ei merkinnyt mitään muuta kuin „*Alas vallankumous!*”

¹ „*Démocratie pacifique*” („*Rauhallinen demokratia*”)—fourierlaisten äänenkannattaja, ilmestyi Considérantin julkaisemana Pariisissa vv. 1843—1851. *Toim.*

Tuon vuoripuolueen perustuslaillisen julistuksen mukainen oli kesäkuun 13. pnä pidetty pikkuporvarien eräs niin sanottu *rauhallinen mielenosoitus*, so. Château d'Euusta lähtenyt katu-kulkue; 30 000 aseetonta miestä, enimmäkseen kansalliskaartilaisia, joukossa salaisten työväenosastojen jäseniä, liukui Boulevardia pitkin huudahdellen: „*Eläköön perustuslaki!*” Itse kulkueen osanottajat kirauttivat tuon tunnuksen konemaisesti, jääkylmästi, kuin pahalla omallatunnolla, ja katukäytävillä tungeskeleva kansanjoukko vastasi singauttamalla sen ivaten takaisin, sen sijaan että olisi paisuttanut sen ukkosen jylinäksi. Tuosta moniäänisestä laulusta puuttui rintaääni. Ja kun kulkue hoiperteli „perustuslain ystävien” istuntorakennuksen ohiitse ja sen päätykaton harjalle ilmestyi palkattu perustuslain airut, joka voimiansa takaa huitoi ilmaa hatullaan ja pudotteli suunnattomien keuhkojensa koko voimalla pyhiinvaeltajien niskaan rae-kuuroina ohjelausetta „*Eläköön perustuslaki!*” — vaeltajat lienevät itsekkin fajunneet hetkeksi tilanteen koomillisuuden. Tunnettua on, kuinka epäparlamentaarisella tavalla Changarnier'n rakuunat ja jääkärit ottivat kulkueen vastaan sen ehdittyä rue de la Paix'n ja Boulevardin kulmaukseen ja miten kulkue hajosi silmänräpäyksessä joka taholle ja sinkautti vain peräänsä heikon „aseisiin”-huudon, jotta olisi tullut noudatettua kesäkuun 11. pnä parlamentissa kajautettua aseisiin-kehotusta.

Rue du Hazard kadulle kokoontuneista vuoripuolueen jäsenistä enemmistö karkasi oitis tiehensä, kun tämä rauhallisen kulkueen väkivaltainen hajottaminen, hämävät huhut aseettomien kansalaisten murhaamisesta Boulevardilla ja yhä voimistuva katumeteli tuntuivat ennustavan kapinan lähestymistä. *Ledru-Rollin*, johtaen pientä edustajajoukkoa, pelasti vuoripuolueen kunnian. Suojanaan Pariisin tykistö, joka oli kokoontunut Palais Nationaliin, he lähtivät Conservatoire des arts et métiers'in¹ luo, jonne piti saapua kansalliskaartin viidennen ja kuudennen legioonan. Mutta vuoripuoluelaiset odottivat turhaan viidettä ja kuudetta legioonaa; nuo varovaiset kansalliskaartilaiset jättivät edustajansa pulaan, Pariisin tykistö itse esti väestöä rakentamasta katusulkuja, kaaoksellinen sekasotku teki kaiken päätösten teon mahdottomaksi, linjajoukot hyökkäsivät pistimet sojossa, osa edustajista vangittiin, toiset pääsivät pakoon. Siten päättyi kesäkuun 13. päivä.

Kun kesäkuun 23. päivä 1848 oli vallankumouksellisen proletariaatin kapinapäivä, niin kesäkuun 13. päivä 1849 oli demokraattisen pikkuporvariston kapinapäivä; kumpikin näistä kapinoista ilmensi *klassillisen aidosti* sitä luokkaa, joka oli sen nostanut.

¹ *Conservatoire des arts et métiers* — Taide- ja elinkeinomuseo. *Toim.*

Ainoastaan Lyonissa jouduttiin ankaraan, veriseen yhteenottoon. Täällä, jossa teollisuusporvaristo ja teollisuusproletariaatti ovat välittömästi vastakkain ja jossa työväenliike ei ole yleisen liikkeen kehystämää eikä määräämää, kuten Pariisissa, kesäkuun 13. päivä menetti vastakaisuun alkuperäisen luonteensa. Muualla maaseudulla, mikäli se sai vastakaikua, se ei syyttänyt mitään — se oli *kylmä salama* .

Kesäkuun 13. päivään päättyi *perustuslaillisen tasavallan ensimmäinen elämänvaihe*, tasavallan, jonka normaali olemassaolo sai alkunsa lakiasäättävän kokouksen kokoonnuttua toukokuun 28. p:nä 1849. Koko tuon prologin ajan käytiin meluisaa taistelua järjestyspuolueen ja vuoripuolueen välillä, porvariston ja pikkuporvariston välillä, joka hyödyttömästi harasi vastaan estääkseen vakauttamasta porvarillista tasavaltaa, minkä puolesta se itse oli herkeämättä vehkeillyt väliaikaisessa hallituksessa, toimeenpaneavassa komissiossa ja taistellut niin vimmatusti kesäkuun päivinä proletariaattia vastaan. Kesäkuun 13. mursi sen vastarinnan ja teki yhtyneiden kuningasmielisten *lainsäädännöllisestä diktatuurista fait accompli*¹. Siitä hetkestä alkaen kansalliskokous on vain *järjestyspuolueen yhteishyvän valiokunta*.

Pariisi oli julistanut presidentin, ministerit ja kansalliskokouksen enemmistön *„syytettyjen tilaan”*, nämä julistivat Pariisiin *„piiritystilaan”*. Vuoripuolue oli julistanut lakiasäättävän kokouksen enemmistön *„perustuslain ulkopuolelle”*, enemmistö vuorostaan haastoi vuoripuolueen perustuslain rikkomisesta *haute-couriin*² ja riisti lainsuojan kaikelta siltä, mikä vuoripuolueessa oli vielä elinvoimaista. Se tyhistettiin päättömäksi ja sydämettömäksi ruhoksi. Vähemmistö oli yrittänyt nousta *parlamentaariseen kapinaan*, enemmistö korotti *parlamentaarisen despotisminsa* laiksi. Se sääti uuden *työjärjestyksen*, joka teki lopun puhujan vapaudesta ja antoi kansalliskokouksen puhemiehelle oikeuden rangaista edustajia järjestyksen rikkomisesta kieltämällä puhumasta, sakottamalla, pidättämällä palkkiot, sulkeamalla määrätyn ajaksi pois istunnoista, vankeudella. Vuoripuolueen ruhon yläpuolelle se ripusti miekan sijasta ruoskan. Jäljelle jääneiden vuoripuolueen edustajien kunnia-asiana olisi ollut lähteä joukolla pois. Sellainen toimenpide olisi jouduttanut järjestyspuolueen hajoamista. Se olisi välttämättä hajonnut alkuperäisiin osiinsa siitä hetkestä alkaen, kun ei enää mikään vastustus ollut pitämässä sitä koossa.

Parlamentaarisen voiman lisäksi riistettiin demokraattisilta pikkuporvareilta myös heidän *asevoimansa* hajottamalla Pariisiin

¹ *fait accompli* — tapahtunut tosiasia. *Toim.*

² *haute-cour* — ylioikeus. *Toim.*

tykistö, samoin myös kansalliskaartin 8., 9. ja 12. legioona. Sitä vastoin rahaylimystön legioona, joka kesäkuun 13. pnä oli hyökännyt Boulen ja Roux'n kirjapainoihin, särkenyt painokoneet, hävittänyt tasavaltalaisten sanomalehtien toimistot, vanginnut omavaltaisesti toimittajat, latojat, painajat, ekspeditöörit, juoksupojat, sai kiitoslausuntoja kansalliskokouksen puhujalavalta. Tasavaltalaismielisiksi epäillyt kansalliskaartit hajotettiin kaikkialla Ranskassa.

Uusi *painolaki*, uusi *yhdistyslaki*, uusi *piiritystilalaki*, täpötäydet Pariisiin vankilat, poliittisten pakolaisten karkottaminen, kaikkien „Nationalia” pitemmälle menevien sanomalehtien lakkauttaminen, Lyonin ja viiden naapuridepartementin alistaminen raa'an sotilasdespotismin alaiseksi, virallisten syyttäjäin läsnäolo kaikkialla, moneen kertaan puhdistetun virkamiesarmeijan uusi puhdistaminen — nämä olivat niitä voitokkaan taantumuksen välttämättömiä, alinomaa toistuvia, *jo kaavamaisiksi muodostuneita toimenpiteitä*, jotka kesäkuun joukkomurhien ja karkotusten jälkeen ovat mainitsemisen arvoisia ainoastaan sen tähden, kun ne tällä kertaa eivät olleet suunnattuja pelkästään Pariisia, vaan myös maaseutua vastaan, eivät pelkästään proletariaattia, vaan ennen kaikkea keskiluokkia vastaan.

Kesä-, heinä- ja elokuussa kansalliskokouksen koko lainsäädäntötoiminta koostui kuristuslaeista, joilla piiritystilan julistaminen jätettiin hallituksen ratkaistavaksi, tukittiin suu sanomalehdistöltä entistä lujemmin ja tehtiin loppu liittoutumisikeudesta.

Tätä aikaa ei kuitenkaan luonnehdi voiton *tosiasiallinen*, vaan *periaatteellinen* hyväksikäyttö, eivät kansalliskokouksen päätökset, vaan näiden päätösten perustelut, ei asia, vaan sanonta, eikä niinkään sanonta, kuin äänenpaino ja eleet, joilla sanontaa elävöitetään. Häikäilemättömän hävytön *rojalististen mielipiteiden* julkilausuminen, halveksivan ylimielinen tasavallan häpäiseminen, keikailevan kevytmielinen laverteleminen restauraatiotarkoituksesta, sanalla sanoen, kerskaileva *tasavaltalaisen säädylisyyden* loukkaaminen antaa tälle ajanjaksolle ominaisen sävyn ja värityksen. Eläköön perustuslaki! oli kesäkuun 13. pnä *voitettujen* sotahuuto. *Voittajat* olivat siis vapautuneet perustuslaillisen, so. tasavaltalaisen, puhettavan ulkokultaisuudesta. Vastavallankumous saattoi valtansa alle Unkarin, Italian, Saksan, ja he luulivat restauraation olevan jo Ranskan porteilla. Järjestyspuolueen ryhmien johtomiesten kesken syntyi todellinen kilpailu siitä, kuka paraiten todistaa „Moniteurissa” asiakirjoilla kuningasmielisyytensä ja tunnustaa, katu ja pyytää jumalan ja ihmisten edessä anteeksi monarkian aikana tekemänsä liberaalisuusyännit. Ei kulunut päivääkään ilman, ettei kansalliskokouksen puhujalavalla olisi selitetty helmikuun vallankumousta yhteis-

kunnalliseksi onnettomuudeksi, ettei joku legitimistinen maalaisaatelismies olisi todennut juhlallisesti olleensa aina tunnustamatta tasavaltaa, ettei joku arka ylliloikkari ja heinäkuun monarkian kavaltaja olisi kertonut myöhäisiksi jääneistä uroteoista, joita suorittamasta olivat ehkäisseet häntä vain Louis-Philippen ihmisystävyyys tai muut väärinkäsitykset. Helmikuun päivissä ei siis ollut ihailtavaa voitokkaan kansan jalomielisyys, vaan niiden kuningasmielisten itseuhrautuvaisuus ja maltti, jotka sallivat kansan voittoa. Muuan kansanedustaja ehdotti, että helmikuun haavoitetuille määrätyistä apurahoista annettaisiin osa *kunnalliskaarteille*, jotka yksinään olivat noina päivinä tehneet palveluksia isänmaalle. Eräs toinen tahtoi, että määrättäisiin pystytettäväksi Orleansin herttualle ratsastajapatsas Karuselliitorille. Thiers sanoi perustuslakia likaiseksi paperipalaksi. Puhujalavalle ilmestyi vuoron perään orleanisteja, katuakseen sitä, että olivat vehkeilleet laillista kuningasvaltaa vastaan, legitimistejä, jotka moittivat itseään siitä, että olivat laitonta kuningasvaltaa vastustamalla jouduttaneet yleensä kuningasvallan suistumista, Thiers, joka katui sitä, että oli vehkeillyt Moléta vastaan, Molé, joka katui vehkeilyänsä Guizot'a vastaan, Barrot, joka katui vehkeilyjäänsä kaikkia kolmea vastaan. Huuto: „Eläköön sosialidemokraattinen tasavalta!” julistettiin perustuslainvastaiseksi; huutoa: „Eläköön tasavalta!” vainottiin sosialidemokraattisena. Vaterloon taistelun vuosipäivänä selitti eräs edustaja: „Pelkään vähemmän preussilaisten maahanhyökkäystä kuin vallankumouksellisten pakolaisten palaamista Ranskaan.” Lyonissa ja läheisissä departementeissa järjestetyn terrorin johdosta tehtyihin valituksiin Baraguay d'Hilliers vastasi: „Pidän enemmän valkoisesta kuin punaisesta terrorista.” (*J'aime mieux la terreur blanche que la terreur rouge*). Ja kokous aplodéerasi hurjasti joka kerta, kun sen puhujan huulilta kirposi komparuno tasavaltaa vastaan, vallankumousta vastaan, perustuslakia vastaan, kuningasvallan puolesta, Pyhän allianssin puolesta. Pienimpienkin tasavaltalaisten muodollisuuksien loukkaaminen, esim. se, jos ei edustajia puhutteltu sanalla „Citoyens”¹, antoi intoa järjestyksen ritareille.

Pariisin uusintavaalit, jotka toimitettiin heinäkuun 8. p:nä piiritystilan vallitessa ja proletariaatin enimmänsen pysyessä poissa vaaliuurnilta, Ranskan armeijan suorittama Rooman valloitus, punaisten korkea-arvoisuuksien ja heidän seurassaan inkvisition ja munkkiterroren saapuminen Roomaan liittivät uusia voittoja kesäkuun voittoon ja lisäsivät järjestyksipuolueen päihitymistä.

¹ *citoyens* — kansalaiset. *Toim.*

Vihdoin elokuun puolivälissä kuningasmieliset määräisivät lykättäväksi kansalliskokouksen istuntoja kahdella kuukaudella, osaksi sen tähden, että he voisivat olla läsnä departementtien vastikään kokoontuneiden neuvostojen istunnoissa ja osaksi sen tähden, että he olivat monikuukautisen rojalismiorgiansa väsyttämiä. Kansalliskokouksen sijaiseksi ja *tasavallan vartijaksi* he jättivät peittelemättömän ironisesti 25-miehisen edustajista muodostetun valiokunnan, johon kuului legitimistien ja orleanistien kerma, Molé, Changarnier. Ironia oli syvempää kuin he aavistivatkaan. Historia, tuomittuaan heidät auttamaan heidän rakastamansa kuningaskunnan kukistamista, oli määrännyt heidät pitämään pystyssä tasavaltaa, jota he vihasivat.

Lakiasäättävän kokouksen istuntojen *lykkäämiseen päättyy perustuslaillisen tasavallan toinen elämänskausi*, sen kuningasmielisen raakuuden kausi.

Pariisin piiritystila oli jälleen lakkautettu, sanomalehtien toiminta oli taasen alkanut. Sosialidemokraattisten lehtien ilmestymiskiellon, kuristuslakien ja rojalistisen mekastelun aikana *tasavaltalaistui* „Siècle”, *monarkistis-perustuslaillisten pikkuporvarien* vanha kirjallinen edustaja, *demokratisoitui* „Presse”¹, *porvarillisten reformaattorien* vanha kirjallinen äänenkannattaja, ja *socialistui* „National”, *tasavallalaisen porvariston* vanha klassillinen äänenkannattaja.

Salaseurat levisivät ja voimistuivat samassa mitassa kuin *julkiset klubit* kävivät mahdottomiksi. Taloudellisesti mitättömät tuotannolliset *työväenosuuskunnat*, joita siedettiin pelkinä likeyhtiöinä, muodostuivat proletariaatin poliittisiksi yhdysseiteiksi. Kesäkuun 13. päivä vei virallisen johdon erinäisiltä puolivallankumouksellisilta puolueilta, mutta sen sijaan jäljelle jääneet joukot saavuttivat itseluottamusta. Järjestyksen ritarit olivat pelotelleet kertomalla kauheita punaisesta tasavallasta, mutta voitokkaan vastavallankumouksen halpamaiset hurjastelut ja hyperborealaiset kauhut Unkarissa, Badenissa ja Roomassa pesivät *„punaisen tasavallan”* puhtaan valkoiseksi. Ja Ranskan yhteiskunnan tyytymättömät väliluokat alkoivat punaisen tasavallan lupauksia ja sen problemaattisia kauhuja pitää punaisen monarkian kauhuja ja sen tosiasiallista toivottomuutta parempana. Yksikään sosialisti ei ollut harjoittanut Ranskassa vallankumouksellista propagandaa enemmän kuin *Haynau*. A chague capacité selon ses œuvres.²

Louis Bonaparte käytti sillä välin kansalliskokouksen lomaa hyväkseen tehden majesteettillisia matkoja maakuntiin, kuuma-

¹ „Siècle” („Vuosisata”) ja „Presse” („Lehdistö”) — päivälehtiä, ilmestyvät Pariisissa vuodesta 1836. *Toim.*

² Kullekin kyvyille tekojensa mukaan. *Toim.*

verisimmät legitimistit tekivät pyhiinvaellusmatkoja pyhän Ludvigin jälkeläisen¹ luo Emsiin, ja joukko järjestystä puoltavia kansanedustajia vehkeili vastikään kokoontuneissa departementtien neuvostoissa. Oli saatava ne lausumaan julki se, mitä kansalliskokouksen enemmistö ei ollut uskaltanut vielä ilmaista, nimittäin *vaatimaan kiireesti perustuslain välitöntä tarkistamista*. Perustuslain mukaan saatettiin tuo tarkistus suorittaa vasta 1852 erityisessä, sitä tarkoitusta varten koollekutsutussa kansalliskokouksessa. Mutta jos departementtien neuvostojen enemmistö puoltaisi tarkistamista, niin voisiko kansalliskokous olla uhraamatta perustuslain neitseellisyyttä Ranskan äänelle? Kansalliskokous toivoi maakuntakouksilta sitä samaa, mitä Voltairen „Henriaden” nunnat toivoivat pandureilta. Mutta kansalliskokouksen Potifarit joutuivat harvoja poikkeuksia lukuunottamatta tekemisiin maaseudun yhtä monen Joosefin kanssa. Valtava enemmistö ei tahtonut ymmärtää tuota tungettylevää vihjailua. Perustuslain tarkistus estettiin juuri sillä keinolla, jolla se piti saataman aikaan, departementtien neuvostojen äänestyksellä. Ranska, vieläpä porvarillinen Ranska, oli sanonut sanansa ja sanonut sen tarkistusta vastaan.

Lokakuun alussa lakiasäättävä kansalliskokous kokoontui uudelleen — tantum mutatus ab illo!² — Sen fysionomia oli kokonaan muuttunut. Perustuslain tarkistuksen odottamaton epäminen departementtineuvostojen taholta palautti kansalliskokouksen takaisin perustuslain rajoihin ja viittasi sen eliniän rajoihin. Orleanistit oli tehnyt epäluuloisiksi legitimistien pyhiinvaellus Emsiin, legitimistit oli saanut epäluuloisiksi orleanistien ja Lontoon kaupanhieronta³, molempien ryhmien sanomalehdet olivat lietsoneet tulta ja puntaroineet pretendenttensä keskinäisiä vaatimuksia. Orleanistit ja legitimistit kiukuttelivat yhdessä bonapartelaisten vehkeilyjen vuoksi, jotka kävivät ilmi presidentin majesteettillisista matkoista, hänen enemmän tai vähemmän läpinäkyvistä vapautumisyriyksistään, bonapartistien sanomalehtien vaativista puheista; Louis Bonaparte kiukutteli kansalliskokoukselle, joka piti oikeutettuna ainoastaan legitimistien ja orleanistien salavehkeilyä, ja ministeristölle, joka yhtä mittaa kavalsi hänet kansalliskokoukselle. Ja vihdoin ministeristö oli jakaantunut Rooman politiikan vuoksi ja ministeri *Passyn* ehdottoman *tuloveron* johdosta, jonka vanhoilliset leimasivat sosialistiseksi.

¹ Tarkoitetaan Ranskan kruunun tavoittelijaa, Bourbonien hallitsijasukua olevaa kreivi Chambordia (sittemmin Henrik V). *Toim.*

² — kuinka muuttunut se olikaan! *Toim.*

³ Lontoon lähistöllä oleskeli Louis-Philippe, joka oli paennut helmikuun vallankumouksen jälkeen Englantiin. *Toim.*

Barrot'n ministeristön ensimmäisiä esityksiä jälleen kokoon-tuneelle lakiasäättävälle kokoukselle oli vaatimus 300 000 frangin määrärahan myöntämisestä *Orleansin herttuattaren* leskeneläkkeen maksamiseen. Kansalliskokous myönsi sen ja lisäsi Ranskan kansan velkaluetteloa seitsemällä miljoonalla frangilla. Louis-Philippen esittäessä siten edelleen menestyksellisesti „pauvre honteux'n”, kainon kerjäläisen, osaa, ministeristö ei rohjennut ehdottaa palkankorotusta Bonapartelle eikä kokoukseen näyttäneyt taipuvaiselta antamaan sitä. Ja Louis Bonaparte horjui kuten aina vaikeassa pulmakysymyksessä: *Aut Caesar, aut Clichy!*¹

Ministeristön toinen vaatimus yhdeksän miljoonan frangin määrärahan myöntämisestä *Roman retken kustannuksiin* pahensi toisaalta Bonaparten ja toisaalta ministeristön ja kansalliskokouksen välistä epäsopua. Louis Bonaparte oli julkaissut „Moniteurissa” adjutantilleen Edgard Neylle osoittamansa kirjeen, jossa hän asetti paavin hallituksen riippuvaiseksi perustuslaillisista takeista. Paavi puolestaan oli antanut lausunnon: „motu proprio”², ja torjunut siinä kaiken ennastetun valtansa supistamisen. Bonaparten kirje kohotti tarkoituksellisen varomattomasti hänen virkahuoneensa esirippua, esittääkseen hänet rahvaan nähtäväksi hyväntahtoisena nerona, jota omassa talossa ymmärrettiin väärin ja kahlehdittiin. Hän ei keimaillut ensi kertaa „vapaan sielun salavihkaisin siivenlyönnein”. Valiokunnan esittelijä *Thiers* ei ollut tietävinään mitään Bonaparten siivenlyönneistä ja tyytyi vain tulkitsemaan paavin lausunnon ranskaksi. Ei ministeristö, vaan *Victor Hugo* koetti pelastaa presidentin ehdottamalla päätöstä, jossa kansalliskokouksen piti lausua yhtyvän Napoleonin kirjeeseen. *Allons donc! Allons donc!*³ Tuolla epäkunnioittavalla kevytmielisellä huudahduksella hautasi enemmistö Hugon ehdotuksen. Presidentin politiikka? Presidentin kirje? Itse presidentti? *Allons donc! Allons donc!* Kuka hitto ottaa herra Bonaparten au sérieux⁴? Luuletko te, herra Victor Hugo, että me uskomme teidän luottavan presidenttiin? *Allons donc! Allons donc!*

Orleanistien ja bourbontien takaisin kutsumisesta käyty keskustelu joudutti vihdoin Bonaparten ja kansalliskokouksen väliin rikkoutumista. Presidentin serkku, Westfalenin entisen kuninkaan poika, oli ministeristön poissa ollessa tehnyt tuon ehdotuksen, joka ei tarkoittanut mitään muuta kuin legitimististen ja orleanististen kruununtavoittelijain painamista samalle tai

¹ Joko Caesar tai velkavankila! *Toim.*

² — „omasta halustaan”. *Toim.*

³ Eikö mitä! Eikö mitä! *Toim.*

⁴ — vakavalta kannalta. *Toim.*

vielä *alemmalle* tasolle kuin oli bonapartistinen tavoittelija, joka ainakin oli tosiasiallisesti valtion huipulla.

Napoleon Bonaparte oli kyllin tahdoin, yhdistääkseen *karkotettujen kuningasperheiden takaisin kutsumisen* ja *kesäkuun kapinallisten armahtamisen* samaan esitykseen. Enemmistön närkästys pakotti hänet heti anomaan anteeksi tuota pyhän ja epäpyhän, kuningasrotujen ja proletaarisikiöiden, yhteiskunnan kiintotähtien ja sen virvatulien rikollista yhteenkytkemistä ja antamaan kummallekin ehdotukselle, sen arvon, mikä niille kuuluu. Enemmistö vastusti tarmokkaasti kuninkaallisten perheiden takaisin kutsumista, ja *Berryer*, legitimistien Demosthenes, ei jättänyt mitään epäilyksiä tuon lausunnon merkityksen suhteen. Kruununtavoittelijain alentaminen porvarien tasalle, siinä sen tarkoitus! Heiltä tahdotaan riistää pyhimyskehä, viimeinen majesteettisuus, mikä heille on jäänyt, *maanpakolaisuuden majesteettisuus!* Mitä, huudahti *Berryer*, ajateltaisiin sellaisesta kruununtavoittelijasta, joka ylhäisen syntyperänsä unhottaen tulisi tänne elääkseen tavallisena yksityishenkilönä! Louis Bonapartelle ei olisi voitu sanoa selvemmin, ettei hän ollut voittanut maassaolollaan mitään, että joskin yhtyneet kuningasmieliset tarvitsivat häntä täällä Ranskassa *puolueettomana miehenä* presidentin tuolilla, niin todellisten kruununtavoittelijain tuli pysyä profaaneilta katseilta maanpakolaisuususan peitossa.

Marraskuun 1. pnä Louis Bonaparte vastasi lakiasäättävälle kokoukselle tiedonannolla, jossa ilmoitettiin melko karkein sanoin Barrot'n ministeristön erottamisesta ja uuden ministeristön muodostamisesta. Barrot'n-Falloux'n ministeristö oli kuningasmielisen kokoomuksen ministeristö, d'Hautpoulin ministeristö oli Bonaparten ministeristö, presidentin ase lakiasäättävää kokousta vastaan, *käskyläisministeristö*.

Bonaparte ei ollut enää pelkkä vuoden 1848 joulukuun 10. pn *puolueeton mies*. Toimeenpanovallan haltijana hänestä tuli tiettyjen intressien keskiö, taistelu anarkiaa vastaan pakotti itse järjestyksipuolueenkin enentämään hänen vaikutusvaltaansa, ja jos kohta hän ei ollut enää suuren yleisön suosiossa, niin järjestyksipuolue oli suuren yleisön epäsuosiossa. Eikö hän voinut toivoa saavansa orleanistit ja legitimistit niiden keskinäisen kilpailun ja jonkinlaisen monarkistisen restauraation välttämättömyyden pakottamina tunnustamaan *puolueettoman pretendentin?*

Vuoden 1849 marraskuun 1. pstä alkaa perustuslaillisen tasavallan kolmas elämäkausi, kausi, joka päättyy vuoden 1850 maaliskuun 10. päivään. Alkaa perustuslaillisten laitosten säännöllinen peli, jota Guizot niin ihastelee, riita toimeenpanevan ja lakiasäättävän vallan välillä. Enemmänkin. Yhtyneiden orleanistien ja legitimistien restauraatiohaluja vastaan Bonaparte

puolustaa todellisen valtansa oikeusperustetta, tasavaltaa; Bonaparten restauraatiohaluja vastaan järjestyspuolue puolustaa yhteisen herruutensa oikeusperustetta, tasavaltaa; legitimistit puolustavat orleanisteja vastaan ja orleanistit legitimistejä vastaan status quota, tasavaltaa. Nuo kaikki järjestyspuolueen ryhmät, joilla kullakin on sydämessään oma kuninkaansa ja oma restauraationsa, asettavat kilpailijainsa vallankaappaus- ja kapihalua vastaan porvariston yhteisen herruuden, muodon, jossa niiden yksinomaiset vaatimukset neutralisoituvat ja säilyvät — *tasavallan*.

Niin kuin Kant pitää tasavaltaa, niin myös pitivät nuo kuningasmieliset *kuningaskuntaa* ainoana järkipärisenä valtiomuotona, käytännöllisen järjen postulaattina, jota ei saada koskaan toteutetuksi, mutta jonka saavuttamista täytyy pitää alati päämääränä ja lujasti mielessä.

Perustuslaillinen tasavalta, joka oli lähtenyt porvarillistasavaltalaisten käsistä onttona ideologisena kaavana, muuttui näin muodoin yhtyneiden kuningasmielisten käsissä sisällökkääksi, eläväksi valtiomuodoksi. Ja Thiers puhui totta enemmän kuin hän aavistikaan sanoessaan: „Me, kuningasmieliset, olemme perustuslaillisen tasavallan todellisia tukia”.

Kokoomusministeristön kukistamisella, käskyläisministeristön ilmaantumisella oli toinenkin merkitys. Sen finanssiministerin nimi oli *Fould*. Fould finanssiministerinä merkitsi, että Ranskan kansallisriikkaus luovutettiin virallisesti pörssin haltuun ja pörssi laskettiin hoitamaan valtion omaisuutta pörssille edullisella tavalla. Ilmoittamalla „Moniteurissa” Fouldin nimittämisestä rahaylimystö ilmoitti restauraatiostaan. Tämä restauraatio oli muiden restauraatioiden välttämätön täydennys ja niin kuin nekin renkaana perustuslaillisen tasavallan ketjussa.

Louis-Philippe ei olisi uskaltanut koskaan tehdä oikeasta loup-cervier’stä (pörssisudesta) rahaministeriä. Niin kuin hänen monarkiansa oli ihanteellinen nimi suurporvariston herruudelle, niin myös erioikeudellisilla intresseillä täytyi hänen ministeriöissään olla pyyteettömät aatteelliset nimet. Porvarillinen tasavalta pyöräytti kaikkialla etualalle sen, minkä erilaiset monarkiat, niin legitimistinen kuin orleanistinenkin, pitivät taustalla piilossa. Tasavalta maallisti sen, minkä monarkiat olivat taivaallistaneet. Pyhien nimien tilalle se asetti hallitsevien luokkajen porvarilliset erisnimet.

Koko esityksemme on osoittanut, että olemassaolonsa ensimmäisestä päivästä alkaen tasavalta ei suistanut finanssiylimystöä, vaan vahvisti sitä. Mutta myönnytykset, joita sille tehtiin, olivat kohtalo, johon alistuttiin tahtomatta. Fouldin avulla siirtyi hallinnollinen aloite takaisin finanssiylimystölle.

Kysytään, kuinka liittoutunut porvaristo saattoi sietää ja kärsiä finanssiylimystön herruutta, joka Louis-Philippen aikana oli perustunut muiden porvariryhmien syrjäyttämiseen ja alistamiseen?

Vastaus on yksinkertainen.

Ensinnäkin finanssiylimystö itse muodostaa tärkeän määrään osan kuningasmielisessä kokoomuksessa, jonka yhteistä hallitusvaltaa sanotaan tasavallaksi. Eivätkö orleanistien puhujat ja johtajat ole finanssiylimystön vanhoja liittolaisia ja rikostovereita? Eikö se itse ole orleanismin kultainen falangi? Mitä tulee legitimisteihin, niin he olivat jo Louis-Philippen aikana osallistuneet käytännössä kaikkiin pörssi-, kaivos- ja rautatiekeinotteluorgioihin. Suurmaanomistuksen ja finanssiylimystön liitto on yleensä *normaali ilmiö*. Todisteina — *Englanti*, yksinpä *Itävaltakin*.

Sellaisessa maassa kuin Ranskassa, jossa kansallistuotannon määrä on suhteettoman alhainen kansallisvelan määrään verraten ja jossa valtion lainakorko on huomattavana keinottelun kohteena sekä pörssi tuotannottomalla tavalla arvottumaan pyrkivän pääoman sijoituksen pääasiallisena markkinapaikkana,— sellaisessa maassa on lukematon määrä ihmisiä kaikista porvarillisista tai puoliporvarillisista luokista puuttuva valtionvelkaan, pörssipeliin, finansseihin. Eivätkö kaikki nämä toisarvoiset pörssipeliin osallistujat löydä luonnollista tukinojaansa ja päällikköänsä siitä ryhmästä, joka edustaa samoja intressejä kolossaalisessa mitassa, täydesti ja kokonaan?

Mistä johtuu valtion omaisuuden joutuminen finanssiylimystön käsiin? Valtion alati lisääntyvästä velkaantuneisuudesta. Entä valtion velkaantuneisuus? Siitä epäsuhteesta, että menot ovat jatkuvasti tuloja suuremmat, mikä samalla on valtionlainajärjestelmän syy ja seuraus.

Vapautuakseen tuosta velkaantuneisuudesta valtion täytyy joko rajoittaa menojaan, so. yksinkertaistaa, supistaa hallituselimistöä, hallinnoida mahdollisimman vähän, pitää mahdollisimman pientä henkilökuntaa, puuttua mahdollisimman vähän yhteiskunnan asioihin. Tuo tie ei sopinut järjestyspuolueelle, jonka täytyi käyttää kuristuskeinoja, sekaantua virallisesti valtion nimissä asioiden kulkuun, tunkeutua kaikkialle valtioelinten avulla sitä laajemmassa mitassa, mitä useammalta taholta uhattiin sen valtaa ja sen luokan elinehtoja. Santarmistoa ei voida vähentää sitä mukaa, kuin hyökkäykset persoonaa ja omaisuutta vastaan lisääntyvät.

Tai on valtion koetettava välttää velkoja ja saada talousarvio hetkeksi edes ohimenevästi tasapainoon siten, että se säilyttää *ylimääräisiä veroja* rikkaimpien luokkien harteille. Pitikö järjestyspuolueen siis uhrata oma rikkautensa isänmaan alttarille

pelastaakseen kansallisrikkautta pörssirosvoukselta? Pas si bête! ¹

Siis Ranskan valtiontaloutta ei voida uudistaa uudistamatta täydellisesti Ranskan valtiota. Tähän valtiontalouteen liittyy välttämättömästi valtion velkaantuminen, ja valtion velkaantumiseen — keinottelu valtion veloilla, valtion velkojien, pankkiirien, rahakauppiaiden ja pörssisusien herruus. Finanssiylimystön kukistaminen kiinnosti suoranaisesti ainoastaan yhtä järjestyspuolueen ryhmää, nimittäin *tehtailijoita*. Emme puhu keskinertaisista emmekä pienemmistä teollisuudenharjoittajista, vaan teollisuusmagnaateista, jotka Louis-Philippen aikana olivat olleet dynastisen opposition laajana perustana. Heidän etunsa vaativat epäilemättä vähentämään tuotantokustannuksia, siis vähentämään tuotantokustannuksiin sisältyviä veroja, siis vähentämään valtion velkoja, joiden korot sisältyvät noihin veroihin, siis kukistamaan finanssiylimystön.

Englannissa — ja Ranskan suurimmat tehtailijat ovat pikkuporvareita englantilaisten kilpailijoidensa rinnalla — tapaamme todella tehtailijoita, jonkun Cobdenin tai Brightin, johtamassa ristiretkeä pankkia ja pörssiylimystöä vastaan. Miksei Ranskassa? Englannissa on vallitsevana teollisuus, Ranskassa maanviljelys. Englannissa teollisuus tarvitsee *free tradea* ², Ranskassa suojelustullia, kansallista monopolia muiden monopoliin ohella. Ranskan teollisuus ei hallitse Ranskan tuotantoa, ja sen tähden Ranskan teollisuudenharjoittajat eivät hallitse Ranskan porvaristoa. He eivät voi ajaa läpi intressejään vastoin porvariston muita ryhmiä astumalla, kuten englantilaiset, liikkeen johtoon ja asettamalla samalla luokkaintressinsä etutilalle; heidän on kuljettava vallankumouksen vanavedessä ja palveltava intressejä, jotka ovat heidän luokkansa yhteisten etujen vastaisia. Helmikuussa he olivat ymmärtäneet väärin asemansa, mutta helmikuu viisasutti heitä. Ja ketä työläiset uhkaavat suoranaisemmin kuin työnantajaa, teollisuuskapitalistia? Siksi Ranskassa tehtailijasta tuli välttämättömästi mitä fanaattisin järjestyspuolueen jäsen. Tosin finanssiylimystö pienensi hänen voittotulojaan, mutta *mitä se oli proletariaatin aikomaan voittotulojen täydelliseen lakkauttamiseen verraten?*

Ranskassa pikkuporvari tekee sen, mikä tavallisesti on teollisuusporvarin tehtävä; työläinen tekee sen, mikä tavallisesti on pikkuporvarin tehtävä; entä työläisen tehtävän, kuka ratkaisee sen? Ei kukaan. Sitä ei ratkaista Ranskassa, se vain julistetaan siellä. Sitä ei missään ratkaista kansallisten rajojen puitteissa; Ranskan yhteiskunnan sisäinen luokkasota on muuttuva kansa-

¹ Ei se niin tyhmä ole! *Toim.*

² *free trade* — vapaakauppa. *Toim.*

kuntien väliseksi maailmansodaksi. Ratkaisu alkaa vasta siitä hetkestä, jolloin maailmansota asettaa proletariaatin maailmanmarkkinoita hallitsevan kansakunnan, Englannin, johtoon. Vallankumous, jonka loppu ei ole täällä, vaan joka saa täältä organisatorisen alkunsa, ei ole oleva mikään tuokionkestävä vallankumous. Nykyinen sukupolvi muistuttaa niitä juutalaisia, jotka Mooses johti erämaan halki. Sen ei ole ainoastaan valloittettava uutta maailmaa, sen täytyy tuhoutua tehdäkseen tilaa ihmisille, jotka ovat kehittyneet uutta maailmaa varten.

Palaamme Fouldiin.

Marraskuun 14. pñä 1849 nousi Fould kansalliskokouksen puhujalavalle ja teki selkoa finanssijärjestelmästään: vanhan verojärjestelmän puolesta! Viinivero säilytettävä! Passyn tulovero peruutettava!

Passykaan ei ollut mikään vallankumouksellinen, hän oli Louis-Philippen vanha ministeri. Hän kuului Dufauresin tapaisiin puritaaneihin ja Testen, heinäkuun monarkian syntipukin, lähimpiin uskottuihin¹. Passykin oli ylistänyt vanhaa verojärjestelmää, suositellut viiniveron säilyttämistä, mutta hän oli samalla repinyt pois valtion budjettivajausta peittävän hunnun. Hän oli selittänyt uuden veron, tuloveron olevan välttämättömän, ellei tahdottu valtion vararikkoa. Fould, joka oli suositellut Ledru-Rollinille valtion vararikkoa, suosittelee lakiasäättävälle kokoukselle valtion budjettivajausta. Hän lupasi säästöjä, joiden salaisuus, kuten myöhemmin paljastui, oli siinä, että esim. menot vähenivät 60 miljoonaa ja juokseva velka lisääntyi 200 miljoonaa — silmälläkääntötömpöjä lukujen ryhmittelyssä, tilinpäätöksen teossa, mikä kaikki vei lopuksi uusiin lainoihin.

Fouldin aikana finanssiylimystö ei tietenkään esiintynyt muiden kateellisten porvariryhmien rinnalla niin häpeämättömän kierosti kuin Louis-Philippen aikana. Mutta järjestelmä oli kerta kaikkiaan sama; velkojen alituinen lisääntyminen, vajauksen naamiointi. Ja aikaa myöten vanha pörssihuijaus esiintyi avoimemmin. Todiste: laki Avignonin rautatiestä, valtion arvo-paperien kurssin salaperäiset heilahtelut, jotka olivat jonkin aikaa koko Pariisin puheenaiheena, ja vihdoin Fouldin ja Bonaparten epäonnistuneet keinottelut maaliskuun 10. pñ vaaleissa.

¹ Heinäkuun 8. pñä 1847 alkoi Pariisissa päärien kamarissa oikeusjuttu Parmentier'ta ja kenraali Cubières'ta vastaan syystä, että he olivat lahjoneet virkamiehiä saadakseen erään suolakaivosluvan, ja silloista yleisten töiden ministeriä Testea vastaan, jota syytettiin mainittujen lahjusten vastaanottamisesta. Viimeksi mainittu teki oikeusjutun aikana itsemurhayrityksen. Kaikki tuomittiin koviin rahasakkoihin, Teste sai lisäksi kolme vuotta vankeutta. (*Engelsin huomautus vuoden 1895 painokseen.*)

Finanssiylimyksen julkisen valtaanpaluun seurauksena Ranskan kansa oli joutuva pian taas uuden helmikuun 24. pn kynnykselle.

Perustava kokous oli kerran perijättäreensä vihastuessaan poistanut viiniveron herran vuodeksi 1850. Mutta uusia velkoja ei voitu maksaa poistamalla vanhat verot. *Creton*, eräs järjestyspuolueen kretiini, oli jo ennen lakiasäättävän kokouksen lomaa ehdottanut viiniveron säilyttämistä. Fould otti käsiteltäväksi tuon ehdotuksen bonapartistisen ministeristön nimissä, ja vuoden 1849 joulukuun 20. pnä, Bonaparten toimeenastumisen vuosi-päivänä, kansalliskokous antoi määräyksen *viiniveron ennallistamisesta*.

Tuon ennallistamisasian ajajana ei ollut mikään finanssimies, vaan jesuiittain johtomies *Montalembert*. Hänen perustelunsa oli sattuvan yksinkertaista: vero on äidin rinta, jota imien hallitus tyyntyy. Hallitus — sinä ovat repressiiviset toimenpiteet, sinä ovat vallan elimet, sinä on armeija, sinä on poliisi, sinä ovat virkamiehet, tuomarit, ministerit, sinä ovat *papit*. Hyökkäys veroa vastaan on anarkistien hyökkäys järjestyksen vartioita vastaan, jotka suojelevat porvarillisen yhteiskunnan aineellista ja henkistä tuotantoa proletaarivandaalien pyyteiltä. Vero on viides jumala omaisuuden, perheen, järjestyksen ja uskonnon ohella. Ja viinivero on kiistattomasti vero, ja päälle päätteeksi se ei ole mikään tavallinen, vaan ikivanha, monarkismihenkinen, kunnioitettava vero. Vive l'impôt des poissons! Three cheers and one cheer more! ¹

Kun ranskalainen talonpoika maalaa pirun seinälle, maalaa hän sen verokarhuksi. Siitä hetkestä alkaen, jolloin *Montalembert* korotti veron jumalaksi, talonpojasta tuli jumalaton, ateisti, ja hän heittäytyi saatanan, *sosialismin*, syliin. Järjestyksen uskonto oli kevytmielisesti menettänyt hänet, jesuiitat olivat kevytmielisesti menettäneet hänet, ja Bonaparte oli kevytmielisesti menettänyt hänet. Vuoden 1849 joulukuun 20. päivä oli peruuttamattomasti pilannut vuoden 1848 joulukuun 20. pn. „Setänsä veljenpoika” ei ollut perheessään ensimmäinen, jonka löi viini-vero, tuo vero, joka *Montalembertin* sanojen mukaan ennustaa vallankumouksen rajusäättä. Todellinen, suuri Napoleon selitti *St. Helenan* saarella, että viiniveron ennastaminen myötävaikutti hänen kukistumiseensa enemmän kuin mikään muu, sillä se vieroitti hänestä Etelä-Ranskan talonpojat. Se oli jo *Ludvig XIV* aikana ollut kansan vihan esine (katso *Boisguillebertin* ja *Vaubanin* kirjoituksia). Ensimmäinen vallankumous oli sen lakkauttanut, mutta v. 1808 Napoleon otti sen jälleen käytäntöön muun-

¹ Eläköön juomaverot! Kolminkertainen eläköön ja vielä kerran eläköön!
Toim.

netussa muodossa. Kun sitten Ranskaan enti restauraatio, sille eivät raivanneet tietä yksinomaan kasakat, vaan myös lupaukset viiniveron poistamisesta. *Gentilhomme*¹ ei tietenkään ollut velvollinen pysymään sanassaan, jonka se oli antanut *gent taillable à merci et miséricorde*². Vuosi 1830 lupasi lakkauttaa viiniveron. Sen tapoihin ei kuulunut tehdä, mitä se sanoi, eikä sanoa, mitä se teki. Vuosi 1848 lupasi lakkauttaa viiniveron, niinkuin se lupasi kaikkea muutakin. Ja vihdoin perustava kokous, joka ei ollut luvannut mitään, teki, kuten jo mainittiin, testamenttisäädöksen, jonka mukaan viiniveron piti kadota tammikuun 1. p:nä 1850. Mutta juuri kymmenen päivää ennen vuoden 1850 tammikuun 1. päivää lakiasäättävä kokous ennasti sen taas, joten Ranskan kansa oli sitä alinomaa jahtaamassa, ja kun se oli heittänyt sen ovesta ulos, näki se sen tulevan ikkunasta taas sisälle.

Viiniveroon kohdistuneen kansanvihan selittää se, että siihen liittyivät kaikki Ranskan verojärjestelmän inhottavat puolet. Sen kantotapa oli vihattu, sen jakotapa aristokraattinen, sillä verotusprosentti on sama niin tavallisimmista kuin kalliimmistakin viineistä, vero siis lisääntyy geometrisessa suhteessa kuluttajien varakkuuden vähenemiseen nähden, se on ylösalaisin käännetty progressiivinen vero. Muodostuen palkkioksi viinien väärentämisestä ja jäljentelemisestä se siten suorastaan houkuttelee myrkvittämään työtätekeviä luokkia. Se vähentää kulutusta asettamalla pikkutulleja (*octrois*) jokaisen sellaisen kaupungin porteille, jossa on yli neljätuhatta asukasta, ja muuttaa joka kaupungin vieraaksi maaksi, jolla on suojelustullit ranskalaista viiniä vastaan. Suuret ja sitäkin enemmän pienet viinikauppiat, *marc-hands de vins*, viinin anniskelijat, joiden ansiot riippuvat välittömästi viinin kulutuksesta, ovat viiniveron ilmettyjä vastustajia. Ja vihdoin, vähentäessään kulutusta viinivero supistaa tuotteiden menekkimarkkinoita. Samalla kun se tekee kaupungin tvöläiset kykenemättömiksi maksamaan viinistä, se tekee viininviljelystä harjoittavat talonpojat kykenemättömiksi myymään viiniä. Ja viininviljelystä harjoittavaa väestöä lasketaan Ranskassa olevan 12 miljoonaa. Viiniveroon kohdistunut kansan viha ja erittäinkin talonpoikien fanaattinen kiihtymys sitä vastaan on sen tähden ymmärrettävää. Ja päälle päätteeksi he eivät pitäneet sen ennastamista minään yksityisenä, enemmän tai vähemmän satunnaisena tapahtumana. Talonpojilla on omalaatuista historiallista perimätietoutta, jonka poika perii isältään, ja tässä historiallisessa koulussa kuiskailtiin, että jokainen hallitus lupaa lakkauttaa viiniveron, kun se tahtoo petkuttaa talonpoikia, ja säilyttää

¹ *gentilhomme* — aatelisto. *Toim.*

² armosta ja säälistä verotettavalle kansalle. *Toim.*

tai saattaa sen jälleen voimaan heti, kun on pettänyt talonpojat. Viiniveron perusteella talonpoika saa hajua hallituksesta, sen pyrkimyksistä. Viiniveron ennastaminen joulukuun 20. pnä merkitsi: *Louis Bonaparte on samanlainen kuin toisetkin*; hän ei kuitenkaan ollut sellainen kuin toiset, hän oli *talonpoikain keksimä*, ja miljoonien allekirjoittamista viiniveroa vastustavissa anomuksissa he peruuttivat ne äänet, jotka he vuosi sitten olivat antaneet „setänsä veljenpojalle”.

Maalaisväestön, joka käsittää yli kaksi kolmannelta Ranskan koko väestöstä, muodostavat suurimmaksi osaksi niin sanotut vapaat *maanomistajat*. Niiden ensimmäinen sukupolvi, jonka vuoden 1789 vallankumous vapautti lunastuksesta feodaalisista rasituksista, ei ollut maksanut mitään maasta. Mutta seuraavat sukupolvet maksoivat *maan hinnan* nimellä sen, mitä heidän puoleksi henkiorjina olleet esi-isänsä olivat maksaneet veroina, kymmenyksinä, päivätöinä jne. Kuta enemmän väestö kasvoi ja kuta enemmän maan lohkominen lisääntyi, sitä kalliimmaksi kävi parsellien hinta, sillä niiden kysyntä kasvoi sitä mukaa kuin ne pienenivät. Mutta samassa suhteessa kuin nousi talonpoikaisparsellien hinta, kasvoi *talonpojan velka*, ts. *hypoteekki* — riippumatta siitä, ostiko hän parsellin välittömästi vai saiko hän sen perijäkumppaneilta pääomaksi arvioituna. Maata rasittavaa velkasitoutumusta sanotaan näet *hypoteekiksi*, maan kiinnitykseksi. Niin kuin keskiaikaiseen maapalstaan akkumuloitui *privilegioita*, niin myös nykyaikaiseen parselliin akkumuloituu *hypoteekkeja*. — Toisaalta parsellijärjestelmän vallitessa maa on omistajansa pelkkä *tuotannonväline*. Mutta samassa määrässä kuin maata lohkotaan, sen hedelmällisyys vähenee. Koneiden käyttäminen maatiloilla, työnjako, sellaiset maanparannuskeinot kuin laskuojien ja kastelukanavien laittaminen jne. käyvät yhä mahdottomammiksi, kun taas *tuottamattomat* viljelyskustannukset kasvavat samassa suhteessa kuin itse tuon tuotannonvälineen lohkomisen. Näin käy siitä huolimatta, onko parsellin omistajalla pääomaa vai ei. Mutta kuta enemmän lohkomisen lisääntyy, sitä suuremmassa määrässä maapala kaikkine viheliäisimpine irtaimistoiheen on palstaviljelijän ainoa pääoma, sitä suuremmassa mitassa lakataan sijoittamasta pääomaa maahan, sitä enemmän puuttuu töllin asukkaalta maata, rahaa ja sivistystä maanviljelystieteen saavutuksien käyttämiseen, sitä enemmän taantuu maanviljelys. Vihdoin *puhdas tuotto* vähenee samassa suhteessa kuin *bruttokulutus* kasvaa, kuin talonpojan omaisuus pitää koko hänen perhettään poissa muista toimista kykenemättä kuitenkaan sitä ylläpitämään.

Siis samassa määrässä kuin väestö ja maan lohkomisen lisääntyvät, samassa määrin *tuotannonväline*, maa, *kallistuu* ja *sen hedelmällisyys* vähenee, samassa määrin *rappeutuu maan-*

viljelys ja talonpoika velkaantuu. Ja se, mikä oli seurauksena, tulee vuorostaan syyksi. Jokainen sukupolvi jättää seuraavalle yhä enemmän velkoja, jokainen uusi sukupolvi alkaa elämänsä epäsuotuisempien ja vaikeampien ehtojen vallitessa, kiinnityslainan otto aiheuttaa kiinnityslainan oton, ja kun talonpojan on mahdollon tarjota palstaansa *uuden velan* pantiksi, so. rasittaa sitä uusilla hypoteekeilla, niin hän joutuu suoraa päätä *koronkiskurin* kynsiin ja *kiskurikorot* käyvät sitä suunnattomammiksi.

Niin jouduttiin siihen, että maata rasittavien *hypoteekkilainojen korkoina* ja *koronkiskurilta saamiensa kiinnityksettömien lainojen korkoina* Ranskan talonpoika ei luovuta kapitalisteille ainoastaan maankorkoa eikä ainoastaan teollista voittoa, sanalla sanoen, ei ainoastaan *koko puhdasta voittoa*, vaan vieläpä *osan työpalkastaankin*; hän vajosi siis *irlantilaisen maanvuokraajan tasalle* — ollakseen muka *yksityisomistaja*.

Tuota kehityskulkua edistivät Ranskassa jatkuvasti kasvava *verotaakka* ja *oikeuskulut*, mitkä johtuivat osaksi suoranaisesti niistä muodollisuuksista, joilla Ranskan lainsäädäntö saartaa maaomaisuuden, osaksi niistä lukemattomista selkkauksista, joita syntyi toisiinsa rajoittuvista ja ristiinkäyvistä parselleista, ja osaksi talonpoikain käräjöimisinnosta, sillä heidän omistustuntintonsa supistuu kuvitellun omaisuuden, *omistusoikeuden* fanaattiseen puolustamiseen.

Erään vuodelta 1840 olevan tilastollisen laskelman mukaan Ranskan maanviljelyksen kokonaistuoton arvo oli 5 237 178 000 frangia. Tästä summasta on vähennettävä 3 552 000 000 frangia viljelyskustannuksiin, siinä luvussa työntekijäin kulutukseen. Puhtaaksi tuotoksi jää 1 685 178 000 frangia, joista on vähennettävä 550 miljoonaa hypoteekkien korkoihin, 100 miljoonaa oikeusviranomaisille, 350 miljoonaa veroihin ja 107 miljoonaa kirjaanpanomaksuihin, leimaveroihin, kiinnityspalkkioihin jne. Netto-tuotosta jää kolmas osa — 538 miljoonaa; väestön lukumäärän mukaan jaettuna puhdasta tuloa ei tule edes 25 frangia henkeä kohti¹. Tässä laskelmassa ei luonnollisesti ole otettu huomioon kiinnityksetöntä koronkiskontaa, asianajopalkkioita eikä muuta sellaista.

Ymmärtää kyllä Ranskan talonpoikien aseman, kun tasavalta lisäsi heidän entisiin rasituksiinsa vielä uusia. Näemme, että heidän riistämisenä eroaa teollisuusproletariaatin riistämisestä ainoastaan *muodollisesti*. Riistäjä on sama: *pääoma*. Yksityiset kapitalistit riistävät yksityisiä talonpoika *hypoteekkien* ja

¹ Marxin esittämässä laskelmassa luvut eivät lyö yhteen. Tähän on ehken tullut painovirhe, ja 538 miljoonan asemesta pitäisi olla 578. Tämä lukujen erotus ei kuitenkaan vaikuta Marxin yleiseen yhteenvetoon: kummassakin tapauksessa henkeä kohti tulee puhdasta tuloa vähemmän kuin 25 frangia. *Toim.*

koronkiskonnan avulla, kapitalistiluokka riistää talonpoikaisluokkaa *valtionverojen* välityksellä. Talonpojan omistusoikeus on se taikakalu, jolla pääoma on lumonnut häntä tähän asti, se tekosyy, jonka varjolla se on yllyttänyt häntä teollisuusproletariaattia vastaan. Vain pääoman kukistuminen voi nostaa talonpojan, vain kapitalisminvastainen proletaarihallitus voi tehdä lopun hänen taloudellisesta kurjuudestaan ja yhteiskunnallisesta alennustilastaan. *Perustustalallinen tasavalta* merkitsee hänen yhtyneiden riistäjiensä diktatuuria, *sosialidemokraattinen, punainen tasavalta* — hänen liittolaistensa diktatuuria. Ja vaakakuppi nousee ja laskee aina niiden äänien mukaan, jotka talonpoika heittää vaaliurnaun. Hänen on itsensä ratkaistava oma kohtalonsa.—Niin sanoivat sosialistit pamfleteissa, almanakoissa, kalentereissa ja kaikenlaisissa lentokirjasissa. Nämä sanat kävivät talonpojalle ymmärrettävämmiksi järjestyspuolueen vastakirjoitusten ansiosta; järjestyspuoluekin kääntyi hänen puoleensa, ja liioittelemalla karkeasti, käsittämällä ja kuvailemalla brutaalisti sosialistiset aatteet ja pyrkimykset se tapasi todellisen talonpoikaissävyyn ja kiihotti ylenmäärin hänen himoan saada kielletyn hedelmän. Ymmärrettävimmän puhuivat kuitenkin itse ne kokemukset, joita talonpoikaisluokka oli saanut äänioikeuden käyttämisestä, ja ne pettymykset, jotka kolauttivat sitä kerta toisensa jälkeen vallankumouksen kiivaassa kulussa. *Vallankumoukset ovat historian lokomotiveja.*

Talonpoikain vähittäisestä kääntymyksestä ilmeni eri oireita. Se ilmeni jo lakiasäättävän kokouksen vaaleissa, se ilmeni Lyonin ympärillä olevan viiden departementin piiritystilassa, se ilmeni siinä, että muutamia kuukausia kesäkuun 13. pn jälkeen Gironden departementti valitsi *chambre introuvable'in*¹ entisen presidentin tilalle erään vuoripuoluelaisen, se ilmeni vuoden 1849 joulukuun 20. pnä, kun kuolleen legitimistin tilalle valittiin edustajaksi punainen *Gardin* departementissa, tuossa legitimistien luvatussa maassa, joka vuosina 1794 ja 1795 oli tasavaltalaisiin kohdistuneiden mitä hirvittävimpien väkivallantekojen näyttämönä, vuoden 1815 *terreur blanche'in*² keskuspesässä, jossa murhattiin julkisesti liberaaleja ja protestantteja. Tuon stataarisimman luokan vallankumouksellistuminen tulee huomattavammin näkyviin viiniveron ennastamisen jälkeen. Hallituksen toimenpiteet ja vuoden 1850 tammi- ja helmikuussa säädetyt lait suuntautuivat melkein yksinomaisesti *departementteja* ja *talonpoikia* vastaan. Vakuuttava todiste näiden kehitymisestä.

¹ Tätä nimeä kantaa historiassa vuonna 1815 välittömästi Napoleonin toisen kukistumisen jälkeen valittu fanaattinen ultraroyalistinen ja taantumuksellinen edustajakamari. (*Engelsin huomautus vuoden 1895 painokseen.*)

² *terreur blanche* — valkoinen terrori. *Toim.*

Hautpoulin kiertokirje, jolla santarmi nimitettiin prefektin, aliprefektin ja ennen kaikkea määrin inkvisiittoriksi ja järjestettiin urkinta kaukaisimpienkin kyläkuntien loukkoihin ulottuvaksi; *laki koulumestareita vastaan*, joka heidät, talonpoikaisluokan kykymiehet, johtajat, kasvattajat ja tulkitsijat, alisti prefektien mielivaltaan ja ajoi heitä, oppineiden luokan proletaareja, kuin metsänotuksia kunnasta toiseen; *määrejä vastaan suunnattu lakiehdotus*, joka ripusti virkaeron Damokleen miekan heidän päänsä yläpuolelle ja asetti heidät, talonpoikaiskuntien presidentit, joka hetki vastakkain tasavallan presidentin ja järjestöpuolueen kanssa; *määräys*, joka muutti Ranskan 17 sotilaspiiriä neljäksi paššakunnaksi ja teki kasarmista ja kenttäleiristä ranskalaisten kansallissalongin; *koululaki*, jolla järjestyspuolue yleisen äänioikeuden valtakautena julisti elinehdokseen tietämättömyyden ja Ranskan väkivaltaisen tylsistämisen — mitä olivat kaikki nuo lait ja toimenpiteet? Epätoivoisia yrityksiä saattaa departementit ja departementtien talonpojat jälleen järjestyspuolueen valtaan.

Repressiivisinä toimenpiteinä nuo olivat surkeita keinoja, joiden tulos oli päinvastainen, kuin oli tarkoitettu. Suuret toimenpiteet, kuten viiniveron ja 45 centimen veron säilyttäminen, miljardin takaisin maksamista koskevien talonpoikaispetitioiden ivallinen hylkääminen jne., kaikki nuo keskuksen lainsäädännölliset ukonnuolet osuivat talonpoikaisluokkaan ainoastaan kerta-iskuna, tukussa; mainitut lait ja toimenpiteet tekivät hyökkäyksen ja vastarinnan *yleiseksi*, päivän puheenaiheeksi joka mökissä, ne levittivät vallankumousta joka kylään, ne *paikallistivat ja talonpoikaistivat vallankumousta*.

Eivätkö nuo Bonaparten ehdotukset, niiden hyväksyminen kansalliskokouksessa todista toisaalta perustuslaillisen tasavallan molempien mahtien yksimielisyyttä, mikäli kysymyksessä on anarkian kukistaminen, so. kaikkien niiden luokkien kukistaminen, jotka vastustavat porvariston diktatuuria? Eikö *Soulouque* ollut heti karkeasanaisen kirjelmänsä¹ jälkeen vakuuttanut lakiasäättävälle kokoukselle *Carlier'n* välittömästi seuranneen kirjelmän välityksellä olevansa uskollinen järjestykselle, saman *Carlier'n*, joka oli *Fouchés'n* likainen ja rivo karikatyyri niinkuin *Louis Bonaparte* itse oli Napoleonin latteä karikatyyri?

Koululaki on meille osoituksena nuorten katolilaisten ja vanhojen voltairelaisten liittoutumisesta. Saattoiko yhtyneen porvariston valta olla jotakin muuta kuin jesuiitoille ystävällisen restauraation ja vapaamielisyydellä keinottelevan heinäkuun

¹ Tarkoitetaan kirjelmää, jonka Napoleon III jätti kansalliskokoukselle ja jossa hän tiedotti antaneensa eron *Barrot'n* ministeristölle ja muodosta-neensa uuden ministeristön. *Toim.*

monarkian yhteistä despotismia? Eikö niitä aseita, jotka toinen porvariryhmä kamppaillessaan yliherruudesta toisen porvariryhmän kanssa oli jakanut kansalle käytettäväksi sitä vastaan, pitänyt riistää taas pois kansalta, kun se oli noussut vastustamaan heidän yhteistä diktatuuriaan? Pariisin puotien omistajia ei kuohuttanut mikään enemmän kuin tuo koketeeraava *jesuiittalaisuuden* näytteillepano, ei edes *concordats à l'amiable*'in hylkääminen.

Sillä välin jatkuivat yhteentörmäykset järjestyspuolueen eri ryhmien välillä, samoin kuin kansalliskokouksen ja Bonapartenkin välillä. Kansalliskokousta miellytti hyvin vähän se, että Bonaparte kohtaa valtiokaappauksensa jälkeen, nimitettyään oman bonapartistisen ministeristön, käsketti luokseen vastikään prefekteiksi nimitetyt monarkian invalidit ja pani heidän virassaolonsa ehdoksi perustuslainvastaisen agitaation harjoittamisen hänen presidentiksi uudelleen valitsemisensa hyväksi; että Carlier juhli virkaanastumistaan lakkauttamalla erään legitimistisen klubin; että Bonaparte perusti oman sanomalehden „Le Napoléon”, joka ilmaisi presidentin salaiset mielihalut yleisölle, samaan aikaan kun hänen ministeriensä tuli kieltää ne lakiasäättävän kokouksen näyttämöllä; kansalliskokousta miellytti hyvin vähän se, että Bonaparte säilytti uhallakin ministeristönsä, piittaamatta sille annetuista useista epäluottamuslauseista; että yritettiin päästä aliupseerien suosioon lisäämällä heille palkkaa neljä souta päivältä ja proletariaatin suosioon plagioimalla Eugène Suen „Pariisin mysteeriöitä” — perustamalla kunnialainapankin; sitä miellytti vihdoin hyvin vähän se häpeämättömyys, millä ministerien kautta vaadittiin jäljellejääneiden kesäkuun kapinoitsijain karkottamista Algeriaan tarkoituksena saattaa lakiasäättävä kokous kerralla kansan epäsuosioon, samalla kun presidentti varasi vähin erin itselleen erinäisillä armahdusmääräyksillä kansan suosiota. *Thiers* puhui uhkaavia sanoja „coups d'état'sta” ja „coups de têtesä”¹, ja lakiasäättävä kokous kosti puolestaan Bonapartelle hylkäämällä jokaisen lakiehdotuksen, minkä hän esitti omaksi hyväkseen, ja tutkimalla meluisasti ja epäluuloisesti jokaista lakiehdotusta, minkä hän teki yhteisetua tarkoittaen, eikö se toimeenpanovaltaa lisätessään koitunut Bonaparten persoonallisen vallan hyödyksi. Sanalla sanoen, lakiasäättävä kokous *kosti hyljeksintäkonspiraatiolla*.

Legitimistien puolue näki puolestaan harmikseen, kuinka kyvykkäämmät orleanistit anastivat jälleen haltuunsa melkein kaikki virkapaikat ja kuinka *sentralisaatio* lisääntyi, samalla kun he etsivät menestystään periaatteessa *desentralisaatiosta*. Ja tosiaankin. Vastavallankumous *suoritti väkivaltaista keskitys-*

¹ valtiokaappauksista ja ajattelemattomista edesottamuksista. *Toim.*

työtä, so. valmisteli vallankumouksen koneistoa. Pankkisetelien pakkokurssilla se *keskitti* jopa Ranskan kullan ja hopeankin Pariisin pankkiin ja loi siten *valmiin sotarahaston* vallankumoukselle.

Orleanistit näkivät vihdoin harmikseen, että legitimiteetti-periaate sukeltautuu esiin heidän bastardiperiaatteensa vastakohdaksi ja että he itse joutuvat joka hetki syrjityiksi ja pahoinpidellyiksi kuin porvarissäätyinen vaimo aatelisen puolisonsa taholta.

Vähitellen olemme tulleet huomaamaan, kuinka talonpojat, pikkuporvarit, yleensä välikerrokset astuivat proletariaatin rinnalle, joutuivat ilmi ristiriitaan virallisen tasavallan kanssa, joka kohteli niitä kuin vihollisiaan. *Kapina porvarillista diktatuuria vastaan, yhteiskunnan uudistamisen tarve, demokraattis-tasavaltalaisten laitosten säilyttäminen yhteiskunnan uudistamiseliminä, ryhtyminen proletariaatin, ratkaisevan vallankumouksellisen voiman, ympärille* — siinä niin sanotun *sosialidemokraattisen puolueen, punaisen tasavallan puolueen*, yleiset luonteenpiirteet. Tämä *anarkian puolue*, joksi vastustajat ovat sen ristineet, on samoin kuin *järjestyspuoluekin* eri etujen koalitio. Vanhan yhteiskunnallisen epäjärjestyksen pienimmästä reformista aina vanhan yhteiskuntajärjestyksen kumoamiseen asti, porvarillisesta liberalismista aina vallankumoukselliseen terrorismiin asti, niin kaukana toisistaan ovat ne äärimmäisyydet, jotka muodostavat „anarkian” puolueen lähtö- ja päätekohtan.

Suojelustullien poistaminen — se on sosialismia! sillä se loukkaa järjestyspuolueen *teollisuusryhmän* monopolia. Valtiotalouden järjestely — se on sosialismia! sillä se loukkaa järjestyspuolueen *finanssiryhmän* monopolia. Ulkomaisen lihan ja viljan tuontivapaus — se on sosialismia! sillä se loukkaa järjestyspuolueen kolmannen ryhmän, *suurmaanomistuksen*, monopolia. Freetrader-puolueen, so. Englannin porvariston edistyksellisimmän puolueen, vaatimukset näyttävät Ranskassa järjestään sosialistisilta vaatimuksilta. Voltairelaisuus — se on sosialismia! sillä se loukkaa järjestyspuolueen neljättä ryhmää, *katolilaista* ryhmää. Painovapaus, yhdistymisoikeus, yleinen kansanvalistus — se on sosialismia, sosialismia! Nehän loukkaavat järjestyspuolueen yleistä monopolia.

Vallankumouksen kulussa tilanne oli kypsytynyt niin nopeasti, että kaikenlaisten uudistuksen ystäväin, varsin vähäisiä vaatimuksia omaavien keskiluokkien oli pakko ryhtyä äärimmäisen kumouspuolueen lipun ympärille, *punaisen lipun* ympärille.

Niin moninaista kuin anarkian puolueen tärkeimpien ainesosien *sosialismi* olikin asianomaisen luokan tai luokkaryhmän taloudellisten edellytysten ja niistä johtuvien vallankumouksellisten yleistarpeiden kannalta, niin *eräässä* kohdassa se kävi

yhteen: se julisti olevansa *proletariaatin vapautuksen väline* ja pitävänsä sen vapauttamista *päämääränään*. Toisia petetään tarkoituksellisesti, toiset pettävät itseään uskottelemalla heidän tarpeittensa mukaiseksi muutettua maailmaa kaikille paraaksi maailmaksi, jossa kaikki vallankumoukselliset vaatimukset toteutuvat ja kaikki vallankumoukselliset yhteentörmäykset lakkaavat.

„*Anarkian puolueen*” jotakuinkin samoin kuuluvien *yleisten* sosialististen fraasien takana piilee „*Nationalin*”, „*Pressen*” ja „*Sièclen*” *sosialismi*, joka enemmän tai vähemmän johdonmukaisesti tahtoo suistaa finanssiylimystön vallan ja vapauttaa teollisuuden ja liikenteen niiden tähänastisista kahleista. Tuo on teollisuuden, kaupan ja maanviljelyksen sosialismia, joiden valtaherrat järjestyspuolueessa kieltävät nuo edut, mikäli ne eivät käy enää yhteen heidän yksityismonopoliensa kanssa. Tuosta *porvarillisesta sosialismista*, joka luonnollisesti, kuten jokainen sosialismin sivulaji, vetää mukaansa osan työläisiä ja pikkuporvareja, eroaa varsinainen, *pikkuporvarillinen sosialismi*, sosialismi par excellence. Pääoma ryövää pikkuporvarien luokkaa pääasiallisesti *velkojana*, siksi tuo luokka vaatii *luottolaitoksia*; pääoma murjoo sitä *kilpailulla*, siksi se vaatii valtion tukemia *yhtymiä*; pääoma alistaa sen valtaansa *keskittymisen* avulla, siksi se vaatii *progressiivisia veroja*, perintöoikeuden rajoittamista, suurten valtiontöiden suorittamista ja muita toimenpiteitä, jotka *pidättävät väkivaltaisesti pääoman kasvua*. Koska se unelmoi sosialisminsa rauhallisesta toteuttamisesta — ehkä lukuunottamatta lyhytaikaista toista helmikuun vallankumousta — niin tuleva historiallinen kehityskulku näyttää siitä luonnollisesti *niiden järjestelmien käyttämiseltä*, joita yhteiskunnan ajattelijat joko ryhmänä tai yksityisinä keksijöinä keksivät tai ovat keksineet. Näistä sosialisteista tulee siten olemassaolevien sosialististen *järjestelmien* eklektikkoja tai adepteja, sen *doktrinäärisen sosialismin* kannattajia, joka oli proletariaatin teoreettisena ilmauksena ainoastaan niin kauan, kuin proletariaatti ei ollut vielä kehittänyt omaa vapaata historiallista liikettään.

Tuo *utopia*, tuo *doktrinäärinen sosialismi*, joka alistaa koko liikkeen palvelemaan sen jotain yhtä puolta ja korvaa yksityisen pedantin aivotoiminnalla yhteisen, yhteiskunnallisen tuotannon ja ennen kaikkea mielikuvittelee pienten taitotempujen tai suurten sentimentaalisuuksien avulla vallankumouksellisen luokkataistelun ja sen välttämättömyyden olemattomiin, tuo doktrinäärinen sosialismi oikeastaan vain ihannoii nykyistä yhteiskuntaa, esittää siitä kuvan, jossa ei ole varjopuolia, ja tahtoo toteuttaa ihanteensa vastoin yhteiskunnallista todellisuutta. Samaan aikaan

kuin proletariaatti luovuttaa tuon sosialismin pikkuporvaristolle ja eri sosialistijohtajien keskinäinen taistelu tuo julki, että jokainen niin sanotuista järjestelmistä on sosiaalisen kumouksen jonkin yhden tilapäismomentin korostamista muihin verraten — *proletariaatti* ryhmittyy yhä enemmän *vallankumouksellisen sosialismin* ympärille, *kommunism*in ympärille, jolle porvaristo itse keksi nimen *Blanqui*. Tämä sosialismi on *vallankumouksen julistamista jatkuvaksi*, proletariaatin *luokkadiktaturia*, joka on välttämätön siirtymävaihe *luokkaeroavaisuuksien hävittämiseksi yleensä*, niiden tuotantosuhteiden hävittämiseksi, joihin luokkaeroavaisuudet perustuvat, noita tuotantosuhteita vastaavien yhteiskunnallisten suhteiden hävittämiseksi, noista yhteiskunnallisista suhteista johtuvien aatteiden kumoamiseksi.

Tämän esityksen puitteet eivät salli laajemmin käsitellä tätä asiaa.

Olemme nähneet, että niin kuin *finanssiylimystö* asettui välttämättömästi johtoon *järjestyspuolueessa*, niin myös teki *proletariaatti „anarkian” puolueessa*. Samalla kun erinäiset vallankumoukselliseksi liitoksi yhtyneet luokat ryhmittyyivät proletariaatin ympärille, samaan aikaan kun departementit muuttuivat yhä epäluotettavimmiksi ja itse lakiasäättävä kokous suhtautui yhä äreämmin Ranskan Soulouquen vaatimuksiin, lähenivät täytevaalit, joita oli pitkän aikaa lykätty ja viivytelty ja joissa oli valittava edustajat proskriboitujen kesäkuun 13. pn vuori-puoluelaisten tilalle.

Vihollistensa halveksimana, oletettujen ystäviensä huonosti kohtelemana ja alituisesti nöyryyttämänä hallitus näki vain *yhden* keinon päästä pois sietämättömästä ja kestävämmästä asemasta — *kapinan*. Kapina Pariisissa olisi antanut tilaisuuden julistaa Pariisi ja departementit piiritystilaan ja siten pitää komentoa vaaleissa. Toiselta puolen järjestyksen ystäväin oli pakko tehdä myönnytyksiä hallitukselle, joka oli saanut voiton anarkiasta, elleivät he itse tahtoneet näyttää anarkisteilta.

Hallitus ryhtyi työhön. Helmikuun alussa 1850 provosoitiin kansaa hakkaamalla maahan vapauden puut. Turhaan. Kun vapauden puut olivat kadonneet paikaltaan, niin hallituskin kadotti mallinsa ja perääntyi säikähtäen omaa provokaatio-tekoaan. Kansalliskokous suhtautui tuohon Bonaparten kömpelöön vapautumisyhteyteen jääkylmän epäluuloisesti. Kuolemaattomuusseppelien poistaminen heinäkuun patsaalta ei ollut tuloksellisempi. Se sai armeijan erään osan vallankumouksellisiin mielenosoituksiin ja antoi kansalliskokoukselle aiheen enemmän tai vähemmän peiteltyä epäluottamuslauseen antamiseen ministeristölle. Turhaan hallituksen sanomalehdistö uhkaili yleisen äänioikeuden poistamisella ja kasakoiden maahanhyökkäyksellä. Turhaan d'Hautpoul suorastaan haastoi lakiasäättävässä

kokouksessa vasemmiston lähtemään kadulle ja selitti, että hallitus oli valmis vastaanottamaan sen. Hautpoul ei saanut aikaan mitään muuta kuin puhemiehen kehotuksen palata asiaan, ja järjestyspuolue antoi vaiteliaan vahingoniloisena erään vasemmistolaisedustajan ivailla Bonaparten vallananastushaluja. Turha oli vihdoin ennustus, että vallankumous tulisi *helmikuun 24. pnä.* Hallitus sai aikaan sen, että kansa sivuutti huomiotta helmikuun 24. pn.

Proletariaatti ei antanut provosoida itseään mihinkään *kapinamellakkaan*, sillä sen aikomuksena oli tehdä *vallankumous*.

Hallituksen provokaatioteot lisäsivät yleistä suuttumusta vallitsevaa järjestystä kohtaan, eivätkä ne estäneet vaalikomiteaa, joka oli kokonaan työläisten vaikutuksen alainen, asettamasta Pariisia varten kolmea ehdokasta: *De Flottea, Vidalia ja Carnot'a.* *De Flotte* oli kesäkuun karkotettuja ja sai armahduksen Bonaparten erään kansansuosiota tavoittelevan päähänpiston seurauksena, hän oli Blanquin ystävä ja toukokuun 15. pn yrityksen osanottajia. *Vidal* tunnettiin kommunistisena kirjailijana kirjansa „Rikkauten jakamisesta” ansiosta, hän oli Louis Blancin entinen sihteeri Luxembourgin komiteassa. *Carnot*, voiton järjestäneen konventtimiehen poika, „National”-puolueen vähimmin mainettaan pilannut jäsen, väliaikaisen hallituksen ja Toimeenpanevan komission kansanvalistusministeri, oli demokraattisen koululakiehdotuksensa ansiosta elävä vastalause jesuiittain koululakia vastaan. Nuo kolme ehdokasta edustivat kolmea liittoutunutta luokkaa: kärjessä kesäkuun kapinallinen, vallankumouksellisen proletariaatin edustaja, hänen rinnallaan doktriinäärinen sosialisti, sosialistisen pikkuporvariston edustaja, ja vihdoin kolmantena tasavaltalaisen porvaripuolueen edustaja, puolueen, jonka demokraattiset kaavat olivat järjestyspuoluetta vastaan suunnattuina saaneet sosialistista sisältöä ja menettäneet aikoja sitten varsinaisen merkityksensä. Tämä oli sama *yleinen koalitio porvaristoa ja hallitusta vastaan kuin helmikuussakin.* Mutta tällä kerralla *vallankumouksellisen liiton johdossa oli proletariaatti.*

Kaikesta vastustuksesta huolimatta voittivat sosialistiset ehdokkaat. Yksinpä armeijakin äänesti kesäkuun kapinallisen puolesta omaa sotaministeriään *La Hittea* vastaan. Järjestyspuolue oli kuin ukkosenlyömä. Departementtien vaalit eivät tuoneet sille lohdutusta, ne tuottivat enemmistön vuoripuoluelaisille.

Vuoden 1850 maaliskuun 10. pn vaalit! Ne olivat vuoden 1848 kesäkuun kumoamista: kesäkuun kapinallisten teurastajat ja karkottajat palasivat kansalliskokoukseen, mutta nöyryytettyinä, karkotettujen seurassa ja näiden periaatteet huulillaan. *Vaalit*

olivat vuoden 1849 kesäkuun 13. p:n kumoamista: kansalliskokouksen proskriboima vuoripuolue palasi kansalliskokoukseen, muttei enää vallankumouksen komentajana, vaan sen etumaisena torvensoittajana. *Vaalit olivat joulukuun 10. p:n kumoamista*: Napoleon oli kärsinyt tappion ministerinsä La Hitten mukana. Ranskan parlamentin historia tuntee vain yhden vastaavan tapauksen: Kaarle X ministerin d'Haussez'n häviön 1830. Vuoden 1850 maaliskuun 10. p:n vaalit olivat vihdoinkin toukokuun 13. p:n vaalien kumoamista, jotka olivat antaneet järjestyspuolueelle enemmistön. Maaliskuun 10. p:n vaalit olivat vastalause toukokuun 13. p:n enemmistöä vastaan. Maaliskuun 10. päivä oli vallankumousta. Vaalilippujen takana ovat katukivet.

„Maaliskuun 10. p:n äänestys tietää sotaa”, huudahti Ségur d'Aguesseau, eräs järjestyspuolueen edistyksellisimpiä jäseniä.

Vuoden 1850 maaliskuun 10. p:stä perustuslaillinen tasavalta siirtyy uuteen vaiheeseen, *hajaantumisvaiheeseensa*. Enemmistön eri ryhmät ovat taasen yhtyneet keskenään ja Bonaparten kanssa, ne ovat taasen järjestyksen pelastajia, ja Bonaparte on taasen niiden *puolueeton mies*. Joskin ne muistavat olevansa kuningasmielisiä, niin vain sen tähden, että ne epäilevät porvarillisen tasavallan mahdollisuutta, joskin Bonaparte muistaa olevansa pretendentti, niin vain sen tähden, että hän epäilee pysyvänsä presidenttinä.

De Flotten, kesäkuun kapinallisen, valitsemiseen Bonaparte vastasi järjestyspuolueen komennuksesta nimittämällä *Barochen* sisäasiainministeriksi, Barochen, joka oli Blanquin ja Barbèsin, Ledru-Rollinin ja Guinardin syyttäjiä. *Carnot'n* valitsemiseen lakiasäätävä kokous vastasi hyväksymällä koululain, *Vidalin* valitsemiseen — kuristamalla sosialistisen sanomalehdistön. Sanomalehdistönsä toivotuksella koettaa järjestyspuolue toittottaa pois pelkonsa. „Miekka on pyhä”, huudahtaa sen eräs äänenkannattaja; „järjestyksen puolustajien on ryhdyttävä hyökkäykseen punaista puoluetta vastaan”, sanoo toinen; „socialismin ja yhteiskunnan välillä käydään kaksintaistelua elämästä ja kuolemasta, taukoamatonta, armotonta sotaa; tässä epätoivoisessa kaksintaistelussa täytyy jommankumman sortua, ellei yhteiskunta tuhoa socialismia, tuhoaa socialismi yhteiskunnan”, kiekuu eräs kolmas järjestyksen kukko. Rakentakaa järjestyksen katusulkuja, uskonnon katusulkuja, perheen katusulkuja! Pariisin 127 000 valitsijasta on tehtävä loppu! Pärtylynyö socialisteille! Ja järjestyspuolue uskoo todellakin silmänräpäyksen ajan, että sen voitto on varma.

Kiihkeimmin käyvät sen sanomalehdet „*Pariisin puodinomitajien*” kimppeihin. Pariisin puodinomitajat ovat valinneet edustajakseen kesäkuun kapinallisen! Se merkitsee, että toinen vuoden 1848 kesäkuu on mahdoton, se merkitsee, että toinen vuoden

1849 kesäkuun 13. päivä on mahdoton, se merkitsee, että pääoman moraalinen vaikutus on murrettu, se merkitsee, että porvariston parlamentti edustaa enää vain porvaristoa, se merkitsee, että suuromistus on hukassa, koska sen vasalli — pienomistus — etsii itselleen pelastusta omistamattomien leiristä.

Järjestyspuolue turvautuu tietenkin välttämättömään *kuluneeseen lausetapaansa*. „*Enemmän repressiivisiä toimenpiteitä!*” huutelee se. „*Kymmenkertaistettava repressiiviset toimenpiteet!*” Mutta sen repressiivinen voima on vähennyt kymmenkertaisesti, samalla kun vastarinta on satakertaistunut. Tärkein repressiivinen ase, armeija, eikö sekin pitäisi masentaa? Ja järjestyspuolue sanoo viime sanansa: „Tukahduttavan laillisuuden rautarengas on murrettava. *Perustuslaillinen tasavalta on mahdoton*. Meidän on taisteltava todellisilla aseillamme. Vuoden 1848 helmikuusta alkaen olemme taistelleet vallankumousta vastaan *sen* aseilla ja *sen* pohjalla, olemme tunnustaneet *sen* instituutiot; perustuslaki on linnoitus, joka suojelee ainoastaan piirittäviä, muttei piiritettyjä! Toimitettuamme itsemme Troijan hevosen vatsassa salaa pyhään Ilioniin me emme esi-isiemme *kreikkalaisten*¹ tapaan valloittaneet viholliskaupunkia, vaan teimme itse itsestämme vankeja”.

Mutta perustuslaki pohjaa *yleiseen äänioikeuteen*. *Yleisen äänioikeuden tuhoaminen*, se on järjestyspuolueen, porvarillisen diktatuurin viimeinen sana.

Yleinen äänioikeus antoi porvaristolle oikeuden tähän diktatuuriin toukokuun 4. p:nä 1848, joulukuun 20. p:nä 1848, toukokuun 13. p:nä 1849, heinäkuun 8. p:nä 1849. Yleinen äänioikeus tuomitsi itse itsensä maaliskuun 10. p:nä 1850. Porvariston herruus yleisen äänioikeuden johtopäätöksenä ja tuloksena, kansan suvereenisen tahdon kategorisena ilmauksena — siinä on porvarillisen perustuslain merkitys. Mutta mitä merkitystä olisi perustuslailla siitä hetkestä lähtien, kun tämän äänioikeuden, tämän kansan suvereenisen tahdon sisältönä ei ole enää porvariston herruus? Eikö porvariston velvollisuus ole säännellä äänioikeutta niin, että se tahtoisi sitä, mikä on järjellistä, porvariston herruutta? Eikö yleinen äänioikeus, tämän tästä kumotessaan olemassaolevan valtiomahdin ja luodessaan sen uudeelleen itse itsestään, tee siten loppua kaikesta vakavuudesta, aseta joka hetki kaikkea olemassaolevaa valtaa kyseenalaiseksi, tuhoa arvovaltaa, uhkaa kohottaa itse anarkiaa arvovallaksi? Kuka saataisi vielä epäillä sitä vuoden 1850 maaliskuun 10. p:n jälkeen?

Porvaristo, hylätessään yleisen äänioikeuden, jolla se oli verhostanut itseään tähän asti ja josta se imi kaikki valtansa,

¹ *Grecs* — sanaleikki: kreikkalaiset, mutta myös ammattihuijarit. (*Engelsin huomautus vuoden 1895 painokseen.*)

tunnustaa peittelemättä: „*Tähän asti diktatuurimme on ollut ole-massa kansan tahdosta, nyt sitä tullaan lujittamaan vastoin kansan tahtoa*”. Ja ollen johdonmukainen se ei etsi enää itselleen tukea *Ranskasta*, vaan sen ulkopuolelta, ulkomailta, *invaasiosta*.

Invaasiokutsullaan tämä toinen Koblenz, joka on valinnut olopaikakseen itse Ranskan, nostattaa itseään vastaan kaikki kansalliset intohimot. Hyökkäämällä yleistä äänioikeutta vastaan se antaa *yleisen aiheen* uuteen vallankumoukseen, ja vallankumous tarvitsee juuri sellaista aihetta. Jokainen *erityinen* aihe erottaisi vallankumouksellisen liiton ryhmiä ja toisi näkyviin niiden väliset erot. Mutta *yleinen* aihe huumaa puolivallankumoukselliset luokat, se sallii niiden pettää itseään sen suhteen, mikä *tietty luonne* on tulevalle vallankumouksella ja mitä seurauksia koituu niiden omasta toiminnasta. Jokainen vallankumous tarvitsee bankettikysymyksensä. Yleinen äänioikeus — siinä uuden vallankumouksen bankettikysymys.

Mutta perääntyessään *yhdistetyn* valtansa ainoasta mahdollisesta muodosta, *luokkaherruutensa* mahtavimmasta ja täydellisimmästä muodosta, *perustuslaillisesta tasavallasta*, takaisin alempaan, epätäydelliseen, heikompaan muotoon, monarkiaan, liittoutuneet porvariryhmät julistivat oman tuomionsa. Ne muistuttavat vanhusta, joka saadakse jällen nuoruuden voimansa kaivoi esille lapsenvaatteensa ja koetti kiskoa ne kuivettuneiden jäsentsä ylle. Niiden tasavallan ansiota oli vain se, että *se oli vallankumouksen ansari*.

Vuoden 1850 maaliskuun 10. päivän muistokirjoituksena on:

Après moi le déluge! Minun jälkeeni tulkoon vaikka veden-paisumus!

IV

YLEISEN ÄÄNIOIKEUDEN LAKKAUTTAMINEN

v. 1850

(Edellisten kolmen luvun jatko on „*Neue Rheinische Zeitungin*” viimeiseksi ilmestyneen, viidennen ja kuudennen kaksoisvihkon „*Katsauksessa*”. Siinä selostetaan ensiksi Englannissa 1847 puhjennutta suurta kauppapulaa ja tehdään selkoa niistä jälkivaikutuksista, joita se aiheutti Euroopan mannermaalla ja jotka selittävät silloisten poliittisten selkkausten kärjistymisen vuoden 1848 helmikuun ja maaliskuun vallankumouksiksi, ja osoitetaan sitten, kuinka vuonna 1848 taasen alkanut ja 1849 vielä korkeammalle kohonnut teollisuuden ja kaupan kukoistus lamautti vallankumouksellisen nousun ja teki samalla

taantumuksen voiton mahdolliseksi. Erikoisesti Ranskasta sanotaan sitten seuraavaa:)¹

Sämoja oireita ilmeni *Ranskassa* vuodesta 1849 ja varsinkin vuoden 1850 alusta alkaen. Pariisin teollisuuslaitokset ovat täydessä toiminnassa, ja myös Rouenin ja Mülhausenin puuvilla-tehtaat toimivat jotakuinkin hyvin, joskin täälläkin, kuten Englannissa, raaka-aineiden korkeat hinnat ovat olleet haittana. Espanjan laaja tulliuudistus ja erilaisten ylellisyystavarain tullien alentaminen Meksikossa edistivät lisäksi erityisesti kukoistustilan kehittymistä Ranskassa; ranskalaisten tavarain vienti noille markkinoille lisääntyi huomattavasti. Pääomien lisääntyminen johti Ranskassa moniin keinotteluyrityksiin, joihin antoi aihetta Kalifornian kultakaivosten laajamittainen käyttö. Muodostettiin joukko yhtiöitä, jotka alhaisilla osakemaksuillaan ja sosialistisiksi väritetyillä prospekteillaan vetosivat suoraan pikkuporvareiden ja työläisten rahapussiin, mutta jotka ylipäänsä olivat sitä aitoa puijausta, mikä on ominaista yksinomaan ranskalaisille ja kiinalaisille. Eräs näistä yhtiöistä on jopa suoranaisesti hallituksen suojeluksessa. Tuontitullit tuottivat Ranskassa yhdeksänä ensimmäisenä kuukautena v. 1848 63 miljoonaa frangia, v. 1849 — 95 miljoonaa frangia ja v. 1850 — 93 miljoonaa frangia. Muuten vuoden 1850 syyskuussa ne nousivat vuoden 1849 samaan kuukauteen verraten enemmän kuin miljoonan. Vienti nousi samaten 1849 ja vielä enemmän 1850.

Parhaimpana todistuksena jälleen koittaneesta kukoistuskaudesta on se, että Ranskan pankki otti vuoden 1850 elokuun 6. p:n lain mukaan jälleen käytäntöön käteissuoritukset.² Maaliskuun 15. p:nä 1848 pankki oli saanut valtuudet lakkauttaa käteissuoritukset. Pankkiseteleitä oli silloin, maaseutupankit mukaan luettuina, liikkeellä 373 miljoonaa frangia (14 920 000 Englannin puntaa). Marraskuun 2. p:nä 1849 oli liikkeellä oleva setelimäärä 482 miljoonaa frangia eli 19 280 000 Englannin puntaa; lisäys 4 360 000 Englannin puntaa, ja syyskuun 2. p:nä 1850 496 miljoonaa frangia eli 19 840 000 Englannin puntaa; lisäys noin 5 miljoonaa Englannin puntaa. Mitään setelien arvon alennusta ei tällöin tapahtunut; päinvastoin, seteliliikkeen lisääntymistä seurasi kullin ja hopean alati kasvava kasaantuminen pankkiholveihin, niin että kesällä 1850 metallirahavarat nousivat noin 14 miljoonaan Englannin puntaan, mikä oli Ranskassa ennenkuulumatonta. Se, että pankki siten kykeni korottamaan rahanliikettään ja toimivaa pääomaansa 123 miljoonalla frangilla eli 5 miljoonalla Englannin punnalla, todistaa sattuvasti, kuinka

¹ Tämän alkuesityksen kirjoitti Engels vuoden 1895 laitosta varten. *Toim.*

² — ts. setelien vaihdon metallirahaan. *Toim.*

oikea oli eräässä edellisessä vihkossa tekemämme väite, ettei vallankumous suinkaan suistanut finanssiylimystä, vaan vieläpä vahvisti sitä. Vielä selvemmäksi tuo tulos käy seuraavasta Ranskan viime vuosien pankkilainsäädäntöä koskevasta katsauksesta. Kesäkuun 10. pnä 1847 valtuutettiin pankki laskemaan liikkeelle 200 frangin seteleitä; pienin, seteli oli siihen asti ollut 500 frangin arvoinen. Vuoden 1848 maaliskuun 15. pnä annettu asetus selitti Ranskan pankin setelit lailliseksi maksuvälineeksi ja vapautti pankin velvollisuudesta lunastaa niitä puhtaalla rahalla. Pankin setelinanto-oikeus rajoitettiin 350 miljoonaan frangiin. Samalla se valtuutettiin päästämään liikkeeseen 100 frangin seteleitä. Eräs huhtikuun 27. pnä annettu asetus määräsi yhdistämään departementtipankit Ranskan pankkiin; eräs toinen, vuoden 1848 toukokuun 2. pnä annettu asetus korotti sen setelien liikkeeseenlaskua 442 miljoonaan frangiin. Muuan vuoden 1849 joulukuun 22. pnä annettu asetus nosti setelien liikkeeseenlaskun maksimirajan 525 miljoonaan frangiin. Vihdoin vuoden 1850 syyskuun 6. pn laki saattoi jälleen voimaan setelien vaihdon metallirahaksi. Nuo tosiasiat, seteliliikkeen jatkuva lisääntyminen, Ranskan koko luottotoiminnan keskittyminen pankin käsiin ja Ranskan kaiken kullan ja hopean kasaantuminen pankkiholveihin, veivät herra Proudhonin siihen johtopäätökseen, että pankin oli nyt luotava vanha käärmeennahkansa ja muututtava proudhonilaiseksi kansanpankiksi. Hänen ei olisi tarvinnut tuntea edes Englannin pankkirajoitusten historiaa vv. 1797—1819¹, hänen olisi tarvinnut vain suunnata katseensa Kanaalin ylitse nähdäkseen, että tuo tosiasia, joka hänestä oli porvarillisen yhteiskunnan historiassa ennenkuulumatonta, ei ollut mitään muuta kuin mitä normaalisin porvarillinen tapaus, joka nyt vain Ranskassa oli ensikertainen ilmiö. Nähdään siis, että näennäisesti vallankumoukselliset teoreetikot, jotka väliaikaisen hallituksen jälkeen pitivät Pariisissa suurta suuta, olivat suoritetujen toimenpiteiden luonteesta ja tuloksista yhtä tietämättömiä kuin väliaikaisen hallituksen herrat itsekin.

Huolimatta teollisuuden ja kaupan menestyksestä, josta Ranska hetkellisesti iloitsi, väestön pääjoukko, 25 miljoonaa talonpoikaa, kärsi kovasta lamatilasta. Viime vuosien hyvät sadot olivat painaneet viljan hinnat Ranskassa vielä paljon alemmaksi kuin Englannissa, ja velkaantuneiden, koronkiskurien näännyttämien ja verojen rasittamien talonpoikain asema saatoi niin ollen olla kaikkea muuta kuin loistava. Kolmen viimeksi kuluneen vuoden historia on kuitenkin todistanut riittävästi, ettei

¹ Pelastaakseen Englannin pankin vararikolta hallitus antoi v. 1797 erikoisen lain, jolla säädettiin setelien pakkokurssi ja sallittiin pankin lakkauttaa setelien vaihto kultaan. Vuoden 1819 lailla saatettiin jälleen voimaan setelien vaihto kultaan. *Toim.*

tämä väestöluokka suinkaan kykene tekemään mitään vallankumouksellista aloitetta.

Kukoistuskausi kuten pulakausikin alkaa mannermaalla myöhemmin kuin Englannissa. Alkuprosessi tapahtuu aina Englannissa; Englanti on porvarillisen maailmankaikkeuden demiurgi. Porvarillisen yhteiskunnan yhä uudelleen läpikäymän kehitysjakson eri vaiheet esiintyvät mannermaalla sekundäärisessä ja tertiäärisessä muodossa. Ensinnäkin mannermaa vie Englantiin suhteettomasti enemmän kuin mihinkään muuhun maahan. Kuitenkin tämä Englantiin suuntautuva vienti riippuu vuorostaan Englannissa, varsinkin merentakaisilla markkinoilla vallitsevasta tilanteesta. Edelleen Englanti vie merentakaisiin maihin verrattomasti enemmän kuin koko mannermaa, joten noihin maihin suuntautuvan mannermaisen viennin paljous riippuu aina Englannin merentakaisesta viennistä. Joskin siis pulat synnyttävät vallankumouksia ensiksi mannermaalla, niin niiden syy on kuitenkin Englannissa. Porvarillisen maailman reunamilla täytyy luonnollisesti tapahtua väkivaltaisia purkauksia pikemmin kuin sen sydämessä, missä tasoittelumahdollisuuksia on enemmän. Toisaalta se, missä määrin mannermaan vallankumoukset vaikuttavat Englantiin, on samalla ilmapuntari, joka osoittaa, missä määrin nämä vallankumoukset todella asettavat porvarilliset elinsuhteet kysymyksenalaisiksi tai missä määrin ne koskevat ainoastaan niiden suhteiden poliittisia muodostumia.

Tämän yleisen kukoistuksen vallitessa, jolloin porvarillisen yhteiskunnan tuotantovoimat kehittyvät niin rehevästi kuin porvarillisissa oloissa ylipäänsä on mahdollista, ei voi olla puhuttakaan todellisesta vallankumouksesta. Sellainen vallankumous on mahdollinen ainoastaan kausina, jolloin *nuo molemmat tekijät — uudenaikaiset tuotantovoimat ja porvarilliset tuotantomuodot* — joutuvat keskenään *ristiriitaan*. Ne monet riidat, joihin mannermaisen järjestyspuolueen eri ryhmien edustajat nyt antautuvat, kompromettoiden toinen toisiaan, eivät suinkaan johda uusiin vallankumouksiin, vaan päinvastoin ne ovat mahdollisia ainoastaan siitä syystä, että yhteiskunnallisten suhteiden perusta on tällä hetkellä niin varma ja — mitä taantumus ei tiedä — niin *porvarillinen*. Siitä kimmahtavat takaisin kaikki porvarillista kehitystä pidättämään pyrkivät taantumukselliset yritykset samoin kuin demokraattien koko siveellinen suuttumus ja kaikki intomieliset julistukset. *Uusi vallankumous on mahdollinen ainoastaan uuden putan seurauksena. Mutta se on myös yhtä varmaa kuin tuo pula.*

Palatkaamme nyt *Ranskaan*.

Voiton, jonka kansa oli saavuttanut pikkuporvarien kanssa vaalessa maaliskuun 10. pnä, se itse teki mitättömäksi pakottaessaan suorittamaan uudet vaalit huhtikuun 28. pnä. Vidal oli

valittu paitsi Pariisissa myös Niederrheinissä. Pariisin komitea, jossa pikkuporvaristo ja vuoripuolue olivat vahvasti edustettuina, sai hänet suostumaan Niederrheinin edustajaksi. Maaliskuun 10. pn voitto menetti ratkaisevan merkityksensä; lopullista ratkaisua lykättiin jälleen, kansan jännittyneisyys laukesi, kansaa totutettiin vallankumouksellisten voittojen asemesta legaalisiin voittoihin. Eugène Suen, tuon tunteellisen pikkuporvarin ja yhteiskunnallisen haaveilijan ehdokkuus mitätöi vihdoin täydelleen maaliskuun 10. pn vallankumouksellisen merkityksen, kesäkuun kapinan rehabilitoimisen; proletariaatti saattoi hyväksyä tuon ehdokkuuden ainoastaan sukkelana pilana, jolla tahdottiin miellyttää grisettejä. Vastustajansa horjuvan politiikan rohkaisemana järjestyspuolue asetti tuota hyvää tarkoittavaa ehdokasta vastaan ehdokkaan, jonka piti edustaa kesäkuun *voittoa*. Tämä koomillinen ehdokas oli spartalainen perheenisä Leclerc, jonka sankarilliset varusteet sanomalehdistö kuitenkin repi pala palalta pois ja joka kärsi vaaleissakin loistavan tappion. Huhtikuun 28. pn uusi vaalivoitto teki vuoripuolueen ja pikkuporvariston ylimieliseksi. Sisimmässään vuoripuolue jo riemuitsi, että se voi saavuttaa toiveittensa päämäärän puhtaasti laillista tietä ja ilman uutta vallankumousta, joka työntäisi proletariaatin jälleen etualalle; se uskoi varmasti saavansa vuoden 1852 uusissa vaaleissa yleisellä äänioikeudella asetetuksi herra Ledru-Rollinin presidentintuolille ja vuoripuoluelaiden enemmistön kansalliskokoukseen. Järjestyspuolue, jonka uudet vaalit, Suen ehdokkuus ja vuoripuolueen sekä pikkuporvariston mieliala olivat saaneet täysin vakuuttuneeksi, että ne olivat päättäneet pysyä kaikissa tapauksissa levollisina, vastasi molempiin vaalivoittoihin *vaalilaililla*, joka teki lopun yleisestä äänioikeudesta.

Hallitus varoi tekemästä tuota lakiehdotusta omalla vastuullaan. Se oli tekevinään myönnytyksen enemmistölle, siirtäen lakiehdotuksen tuon enemmistön korkeiden arvohenkilöiden, seitsemäntoista linnakreivin¹, valmisteltavaksi. Yleisen äänioikeuden poistamista ei siis ehdottanut kansalliskokoukselle hallitus, vaan sitä ehdotti itselleen kokouksen enemmistö.

Toukokuun 8. pnä lakiehdotus esitettiin kamarille. Koko sosialidemokraattinen sanomalehdistö ryhtyi yhtenä miehenä saarnaamaan, että kansan oli käyttäydyttävä arvokkaasti, pysyttävä majesteetillisen tyynenä, passiivisena ja luotettava edustajiinsa. Noiden lehtien jokainen artikkeli oli tunnustus, että vallankumous oli ennen kaikkea tuhoava niin sanotun

¹ Kysymys on lakiasäättävässä kokouksessa olleesta järjestyspuolueen edustajain byroosta, jonka jäseniä sanottiin pilkalla linnakreiveiksi (Burggrafen) tarkoituksena viitata monarkistien voimattomaan kunnianhimoon ja feodaalisiin pyrkimyksiin; pilkkanimi on lainattu Victor Hugon samannimisestä draamasta. *Toim.*

vallankumouksellisen sanomalehdistön ja että nyt siis oli kysymyksessä sen itsesäilytys. Vallankumoukselliseksi luuloteltu sanomalehdistö paljasti koko salaisuutensa. Se allekirjoitti oman kuolemantuomionsa.

Toukokuun 21. pnä vuoripuolue esitti kysymyksen alustavaan käsittelyyn ja ehdotti hylättäväksi koko suunnitelman, koska se loukkasi perustuslakia. Järjestyspuolue vastasi, että perustuslakia tullaan rikkomaan, jos se on tarpeellista, mutta nyt sitä ei tarvinnut tehdä, koska perustuslakia voitiin tulkita miten tahansa ja koska enemmistö yksinään oli pätevä ratkaisemaan, mikä tulkinta oli oikea. Thiersin ja Montalembertin tekemiin hillittömän hurjiin hyökkäyksiin Vuori vastasi säädyllisellä ja kulttuuri-sella humanisuudella. Se vetosi oikeusperustaan; järjestyspuolue neuvoi sitä asettumaan perustalle, jolla oikeusversoo, porvarillisen omaisuuden perustalle. Vuoripuolue ruikutti: tahdottiinko todellakin manata kaikin voimin esiin vallankumous? Järjestyspuolue vastasi: se ei tule olemaan odottamaton.

Alustavasta käsittelystä tehtiin loppu toukokuun 22. pnä 462 äänellä 227 vastaan. Samat miehet, jotka olivat niin juhmallisesti ja perusteellisesti todistelleet, että kansalliskokous ja joka edustaja luopuvat valtuuksistaan heti kun he luopuvat kansasta, valtuuttajastaan, istua kököttivät tuoleillaan ja sen sijaan, että olisivat toimineet itse, koettivat nyt yhtäkkiä saada maan toimimaan, nimittäin anomusten avulla; he istuivat siellä hievahtamatta vielä silloinkin, kun laki meni toukokuun 31. pnä loistavasti läpi. He koettivat kostaa puolestaan vastalauseella, jossa he merkityttivät pöytäkirjaan olevansa viattomia perustuslain väkivaltaiseen raiskaamiseen, vastalauseella, jota he eivät edes esittäneet julkisesti, vaan jonka he selän takaa sujauttivat puhemiehen taskuun.

150 000 miestä käsittävä armeija Pariisissa, lopullisen ratkaisun loputon lykkääminen, sanomalehdistön rauhoittumiskehotukset, vuoripuolueen ja vastavalittujen edustajien arkuus, pikkuporvarien majesteetillinen rauhallisuus, mutta ennen kaikkea kaupan ja teollisuuden kukoistus estivät proletariaattia yrittämästä vallankumousta.

Yleinen äänioikeus oli tehnyt tehtävänsä. Kansan enemmistö oli käynyt kasvatuskoulun, jona yleinen äänioikeus vain voikin olla vallankumouksen kaudella. Tuosta oikeudesta oli tekevä lopun joko vallankumous tai taantumus.

Kohta tämän jälkeen syntyneessä selkkauksessa vuoripuolue käyttäytyi sitäkin tarmokkaammin. Sotaministeri d'Hautpoul oli sanonut puhujalavalta helmikuun kapinaa onnettomaksi katastrofiksi. Vuoren puhujille, jotka toivat, kuten aina, siveellisen suuttumuksensa ilmi kovalla tohinalla, puhemies Dupin ei antanut puhevuoroa. Girardin ehdotti, että vuoripuolue lähtisi heti

koko joukolla pois. Tulos: vuoripuolue jäi istumaan, mutta Girardin heitettiin arvottomana pois sen helmasta.

Vaalilaki kaipasi vielä erästä lisäystä, uutta *painolakia*. Sitä ei tarvinnut odottaa kauan. Hallituksen ehdotus, jota järjestyspuolue oli korjausehdotuksillaan moninkertaisesti tiukentanut, suurensi vakuuksia, asetti ylimääräisen leimamaksun alakertaromaaneista (vastaus Eugène Suen valitsemiseen), asetti veron kaikille viikko- tai kuukausijulkaisuissa ilmestyville teoksille tiettyyn arkkimäärään asti ja sääti lopuksi, että jokainen sanomalehtiartikkeli on varustettava kirjoittajan allekirjoituksella. Vakuuksia koskevat määräykset tappoivat niin sanotun vallankumouksellisen sanomalehdistön; kansa piti niiden tuhoutumista hyvityksenä yleisen äänioikeuden lakkauttamisesta. Uuden lain tarkoitus ja vaikutus eivät kuitenkaan koskeneet yksinomaisesti sanomalehdistön tätä osaa. Niin kauan kuin sanomalehdistö oli anonyymi, se oli määrättömän ja nimettömän yleisen mielipiteen tulkki; se oli kolmantena mahtina valtiossa. Kun jokainen artikkeli oli allekirjoitettava, sanomalehdestä tuli pelkkä enemmän tai vähemmän tunnettujen henkilöiden kirjallisten tuotteiden kokoelma. Jokainen artikkeli aleni ilmoitukseksi. Tähän asti sanomalehdet olivat kiertäneet eräänlaisena yleisen mielipiteen paperirahana; nyt ne muuttuivat enemmän tai vähemmän epävarmoiksi yksinäisvekseleiksi, joiden kelpoisuus ja kiertokulku eivät riippuneet ainoastaan asettajan, vaan myös siirtäjän nauttimasta luotosta. Järjestyspuolueen sanomalehdistö ei ollut kiihottanut ainoastaan yleisen äänioikeuden lakkauttamiseen, vaan myös äärimmäisiin toimenpiteisiin „huonoa” sanomalehdistöä vastaan. Mutta kaamean anonyymisenä oli „hyvä” sanomalehdistö itsekkin sopimaton järjestyspuolueelle ja varsinkin sen yksityisille maalaisedustajille. Se tahtoi olla tekemisissä ainoastaan palkatun kirjailijan kanssa, tietää hänen nimensä, asuntonsa ja tuntomerkinsä. Turhaan „hyvä” sanomalehdistö valitteli kiittämättömyyttä, jolla sen ansiot palkittiin. Laki meni läpi, ja nimenmainintamääräys kolhaisi ennen muuta sitä itseään. Tasavaltalaisten lehtimiesten nimet olivat melko tunnettuja; mutta kunnioitettavat toiminimet „Journal des Débats”, „Assemblée Nationale”¹, „Constitutionnel”² jne. yms. joutuivat kovasti mainostettuine valtioviisauksineen surkeaan asemaan, kun arvoituksellinen sakkii kerralla pelkistyi ostettavissa oleviksi ja kokeneiksi Granier de Cassagnacin tapaisiksi

¹ „Assemblée Nationale” („Kansalliskokous”)—suuntaukseltaan monarkistinen jokapäiväinen sanomalehti, ilmestyi Pariisissa vuodesta 1848 vuoteen 1857. *Toim.*

² „Constitutionnel” („Konstitutionalisti”)—perustuslaillisten monarkistien jokapäiväinen äänenkannattaja, ilmestyi Pariisissa vuodesta 1815 vuoteen 1870. *Toim.*

penny-a-liners'eiksi¹, jotka puolustivat käteismaksusta mitä tahansa, tai Capefiguen tapaisiksi vanhoiksi pesurievuiksi, jotka sanoivat itseään valtiomiehiksi, tai „Débatsin” herra Lemoinnen tapaisiksi koketeeraaviksi pähkinänsärkijöiksi.

Painolaista käydyin keskustelun aikana vuoripuolue oli alennut jo sellaiselle moraalisen rappeutuneisuuden asteelle, että sen oli rajoitettava vain taputtamaan käsiään erään vanhan louisphilippeläisen kuuluisuuden, herra Victor Hugon, loistavalle sanatulvalle.

Vaalilain ja painolain hyväksymistä seurasi vallankumouksellisen ja demokraattisen puolueen poistuminen julkiselta näyttämöltä. Ennen kotiin lähtöään, heti istuntokauden jälkeen vuoripuolueen molemmat ryhmät — sosialistiset demokraatit ja demokraattiset sosialistit — antoivat kaksi manifestia, kaksi testimonia paupertatis², joissa he todistelivat, että joskaan voima ja menestys eivät ole olleet koskaan heidän puolellaan, he ovat toki aina olleet ikuisen oikeuden ja kaikkien muiden ikuisten totuuksien puolella.

Tarkastelkaamme nyt järjestyspuoluetta. „Uuden Reinin Lehden” 3. vihkossa s. 16 sanottiin: „Yhtyneiden orleanistien ja legitimistien restauraatiohaluja vastaan Bonaparte puolustaa todellisen valtansa oikeusperustetta: tasavaltaa. Restauraatiohaluista Bonapartea vastaan järjestyspuolue puolustaa yhteisen herruutensa oikeusperustetta: tasavaltaa. Legitimistit puolustavat orleanisteja vastaan ja orleanistit legitimistejä vastaan status quota: tasavaltaa. Nämä kaikki järjestyspuolueen ryhmät, joilla jokaisella on sydämessään oma kuninkaansa ja oma restauraationsa, asettavat kilpailijainsa vallananastus- ja kapinaluista vastaan porvariston yhteisen herruuden, muodon, jossa erityiset vaatimukset neutralisoituvat ja jäävät varalta: *tasavalan*... Ja Thiers puhui enemmän totta kuin aavistikaan sanoessaan: Me kuningasmieliset olemme perustuslaillisen tasavallan todellinen tuki”.

Tämä komedia, jota républicains malgré eux³ esittivät, vastenmielisyys status quota kohtaan ja sen alinomainen lujittaminen; Bonaparten ja kansalliskokouksen väliset lakkaamattomat kahnaukset; järjestyspuolue alinomaa uusiutuvassa vaarassa hajota alkuosiinsa, ja sen ryhmien alinomainen uusi yhteenliittyminen; jokaisen ryhmän yritykset kääntää jokainen yhteisestä vihollisesta saatu voitto väliaikaisten liittolaistensa tappioksi; keskinäistä kateutta, vihankaunaa, vainoamista, väsymätöntä miekkojen paljastamista, minkä loppuna on aina jälleen baiser-

¹ penny-a-liners — rivimaksusta kirjoittajat. *Toim.*

² testimonia paupertatis — varattomuustodistusta. *Toim.*

³ républicains malgré eux — tasavaltalaiset vastoin tahtoaan. *Toim.*

Lamourette¹ — koko tämä mieltä virkistämätön erhekomeedia ei ollut vielä koskaan kehittynyt niin klassillisesti kuin kuuden viime kuukauden aikana.

Järjestyspuolue piti vaalilakia samalla Bonapartesta saamaan voittona. Eikö hallitus ollut luopunut tehtävistään, jättäessään seitsemäntoista komissiolle ehdotuksensa viimeistelyn ja siitä lankeavan edesvastuun? Ja eikö Bonaparten päävoimana kokousta vastaan ollut se, että hän oli kuuden miljoonan valitsema? — Bonaparte puolestaan piti vaalilakia kokoukselle tehtynä myönnytyksenä, jolla hän oli ostanut lainsäädäntövallan ja toimeenpanovallan välisen sopusoinnun. Tuo halpamainen seikkailija vaati palkaksi määrärahasa korottamista kolmella miljoonalla. Saattoiko kansalliskokous antautua selkkaukseen toimeenpanovallan kanssa juuri hetkenä, jona se itse oli julistanut ranskalaisten valtaenemmistön pannaan? Kokous käyttäytyi ärtyisästi, se näytti aikovan mennä äärimmäisyyksiin, sen valokunta hylkäsi ehdotuksen, bonapartistinen sanomalehdistö uhkaili ja viittaili kansaan, joka oli tehty perinnöttömäksi, jolta oli riistetty äänioikeus; ryhdyttiin useihin meluisiin sovintoyrityksiin, ja kokous antoi lopuksi myöten asiallisesti, mutta kosti samalla periaatteellisesti. Kolmen miljoonan suuruisen vuosittaisen periaatteellisen määrärahalisäyksen asemesta se myönsi Bonapartelle 2 160 000 frangia kerta-avustusta. Siihen tyytymättä se teki tuon myönnytyksen vasta sitten, kun Changarnier, tämä järjestyspuolueen kenraali ja ylhäälle tunkeutunut Bonaparten suojeleja, oli kannattanut sitä. Kokous myönsi siis nuo kaksi miljoonaa oikeastaan Changarnier'lle eikä Bonapartelle.

Tuon *de mauvaise grâce*² heitetyn lahjan Bonaparte otti vastaan samalla mielellä kuin se annettiin. Bonapartistinen sanomalehdistö pauhasi uudelleen kansalliskokousta vastaan. Kun sitten painolaista keskusteltaessa tehtiin korjausehdotus kirjoittajien nimien osoittamisesta, mikä taaskin suuntautui erikoisesti toisarvoisia lehtiä, Bonaparten yksityisintressien edustajia vastaan, bonapartistien pää-äänenkannattaja „Pouvoir” hyökkäsi avoimesti ja kiivaasti kansalliskokousta vastaan. Ministerien täytyi kansalliskokouksessa kieltäytyä tuosta lehdestä; „Pouvoirin” vastaava toimittaja haastettiin kansalliskokouksen eteen ja tuomittiin maksamaan korkein rahasakko, 5 000 frangia. Seuraavana

¹ *baiser-Lamourette* — Lamouretten suudelma. *Lamourette* oli lakiasäättävän kokouksen edustaja Ranskan vallankumouksen aikoina 18. vuosisadan lopulla ja tuli kuuluksi ehdottaessaan 7. p:nä heinäkuuta 1792 lopettamaan kaikki puolueriidat veljen suudelmaan. Ehdotus sai aikaan sen, että vihollispuolueiden edustajat heittäytyivät syleilemään toisiaan, mutta kuten oli odotettavissakin, tuo ulkokultainen „veljen suudelma” unohtettiin heti seuraavana päivänä. *Toim.*

² *de mauvaise grâce* — vastahakoisesti. *Toim.*

päivänä „Pouvoir” julkaisi vielä julkeamman artikkelin kokousta vastaan, ja hallitus kosti asettamalla heti useita legitimistien lehtiä syytteeseen perustuslain loukkaamisesta.

Vihdoin tuli kysymys kamarin istuntojen lykkäämisestä. Bonaparte toivoi niiden lykkäämistä saadakseen toimia kokouksen ehkäisemättä. Järjestyspuolue toivoi sitä osaksi ryhmäkuntalaisjuoniensa toteuttamiseksi ja osaksi eri edustajien yksityisetujen vuoksi. Kumpikin tarvitsi sitä lujittaakseen ja laajentaakseen maaseudulla taantumuksen voittoa. Kokous otti siis lomaa elokuun 11. päivästä marraskuun 11. päivään. Mutta kun Bonaparte ei ollut suinkaan salannut, että hänen tarkoituksenaan oli vain päästä irti kansalliskokouksen kiusallisesta valvonnasta, niin kokous antoi luottamuslauseelleen presidenttiä vastaan kohdistuvan epäluottamuksen leiman. Kaksikymmentä kahdeksan jäsentä käsittävästä vakinaisesta komissiosta, jonka oli lomajalla oltava tasavallan hyveen vartijana, jätettiin kaikki bonapartistit pois. Heidän tilalle valittiin jopa muutamia „Sièclen” ja „Nationalin” tasavaltalaisia tarkoituksena osoittaa presidentille, että enemmistö oli uskollinen perustuslailliselle tasavallalle.

Vähän ennen lomaa ja varsinkin heti kamarin mentyä lomalle järjestyspuolueen molemmat suuret ryhmät, orleanistit ja legitimistit, näyttivät haluavan sopia ja vieläpä sulattamalla yhteen molemmat kuningashuoneet, joiden lippujen alla ne taistelivat. Lehdet olivat täpö täynnä sovintoehdotuksia, joista keskusteltiin Louis-Philippen sairavuoteen ääressä St. Leonardsissa, kunnes Louis-Philippen kuolema yksinkertaisti äkkiä tilanteen. Louis-Philippe oli vallananastaja, Henrik V oli ryövätty, kun taas Pariisin kreivi oli Henrik V:n lapsettomuuden vuoksi hänen valtaistuimensa laillinen perijä. Nyt ei ollut mitään tekosyitä estämässä noiden molempien hallitsijasukujen etujen yhteensulattamista. Mutta juuri nyt porvariston molemmat ryhmät keksivät, ettei heitä erottanut minkään määrätyn kuningashuoneen haaveellinen ihailu, vaan pikemminkin heidän erilaiset luokkaetunsa pitivät molempia hallitsijasukuja erossa. Legitimistit, jotka olivat tehneet toivoretken Henrik V:n hovileiriin Wiesbadeniin, samoin kuin heidän kilpailijansa St. Leonardsiin, saivat siellä tiedon Louis-Philippen kuolemasta. He muodostivat heti ministeristön in partibus infidelium, johon tuli enimmäkseen tasavallan hyveenvartijain komission jäseniä ja joka erään puolueessa sattuneen jupakan johdosta esitti mitä peittelemättömmän julistuksen jumalan armoon perustuvasta oikeudesta. Orleanistit riemuitsivat sen kompromettoivan skandaalin johdosta, minkä tuo manifesti aiheutti sanomalehdistöissä, eivätkä he salanneet hetkeäkään legitimisteihin kohdistuvaa avointa vihamielisyyttään.

Kansalliskokouksen lomalla ollessa kokoontuivat departementtien edustuslaitokset. Niiden enemmistö esitti suuremmilla tai pienemmillä varauksilla rajoitettua perustuslain tarkistusta, so. sitti monarkian restauraatiota, määrittelemättä sitä lähemmin, „ratkaisua”, mutta tunnusti samalla olevansa kykenemätön ja liian arka löytämään tuota ratkaisua. Bonapartistien ryhmä selitti heti tuon tarkistushalun siten, että tahdottiin pidentää Bonaparten presidenttiaikaa.

Perustuslain mukainen ratkaisu — Bonaparten eroaminen virasta toukokuussa 1852 ja samalla maan kaikkien valitsijain toimittama uuden presidentin vaali, tarkistuskamarin toimittama perustuslain tarkistus uuden presidentin toimikauden ensimmäisinä kuukausina — oli hallitsevalle luokalle läpeensä sopimaton. Uuden presidentin vaalipäivä olisi kaikkien vihollispuolueiden, legitimistien, orleanistien, porvarillis-tasavaltalaisten, vallankumouksellisten kohtauspäivä. Se oli pakosta johtava eri ryhmien väliseen väkivaltaiseen ratkaisuun. Vaikka järjestyspuolue itse onnistuisikin pääsemään yksimielisyyteen jonkun hallitsijasukujen perheiden ulkopuolella olevan puolueetoman miehen ehdokkuudesta, niin Bonaparte asetuisi taasen häntä vastaan. Kansaa vastaan taistellessaan järjestyspuolueen on pakko lisätä alituisesti toimeenpanovaltaa. Kaikkinainen toimeenpanovallan lisääminen lisää sen haltijan — Bonaparten — valtaa. Senpä tähden lisätessään yhteistä voimaansa, järjestyspuolue lisää samassa määrässä dynastiaa pyyteitä omaavan Bonaparten taistelukeinoja ja hänen mahdollisuuksiaan estää väkivallalla perustuslaillinen ratkaisu ratkaisun päivän koittaessa. Silloin taistelussaan järjestyspuoluetta vastaan Bonaparte ei epäröi rikkoa perustuslain erästä peruskohtaa, niin kuin järjestyspuolue taistelussaan kansaa vastaan ei epäröinyt rikkoa vaalilain yhteydessä perustuslain toista peruskohtaa. Kansalliskokousta vastaan hän vetoaisi nähtävästi jopa yleiseen ääni-oikeuteenkin. Sanalla sanoen perustuslaillinen ratkaisu asettaa kyseenalaiseksi koko poliittisen status quon ja status quon vaarantamisen takana porvari näkee kaaoksen, anarkian, kansalais-sodan. Hänestä näyttää, että vuoden 1852 toukokuun ensimmäinen sunnuntai asettaa kyseenalaiseksi hänen ostoksensa ja myyntinsä, vekselinsä, naimakauppansa, notaarin vahvistamat sopimuksensa, kiinnityksensä, maankorkonsa, asuntovuokransa, voittonsa, kaikki kontrahtinsa ja tulolähtensä, ja sellaiseen vaaraan hän ei voi antautua. Poliittisen status quon vaarantamisen takana piilee koko porvarillisen yhteiskunnan kukistumisvaara. Porvariston mielestä ainoa mahdollinen ratkaisu on ratkaisun lykkääminen. Se voi pelastaa perustuslaillisen tasavallan vain rikkomalla perustuslakia, pidentämällä presidentin valtaa. Tämä on myös järjestyspuolueen sahomalehdistön viimeinen sana

„ratkaisusta” käytyjen pitkällisten ja syvämielteisten väittelyjen jälkeen, joihin sanomalehdistö antautui pääneuvostojen istunnon jälkeen. Mahtava järjestyspuolue näkee siten häpeäkseen olevansa pakotettu ottamaan vakavalta kannalta pseudo-Bonaparten naurettavan, halpamaisen ja vihaamansa persoonan.

Tuo likainen figuuri erehtyi vuorostaan sen suhteen, mistä syistä hänelle annettiin yhä enemmän tarpeellisen miehen merkitystä. Samalla kun hänen puolueellaan oli kylliksi tajua lukeakseen Bonaparten kasvavan merkityksen olosuhteiden ansioksi, hän itse uskoi sen johtuvan nimensä lumousvoimasta ja keskeytymättömästä Napoleonin parodioimisesta. Hän kävi päivä päivältä yritteliäämmäksi. St. Leonardsiin ja Wiesbadeniin tehtyjen toivoretkien vastapainoksi hän teki kiertomatkoja ympäri Ranskaa. Bonapartistit luottivat niin vähän hänen persoonaansa maagilliseen vaikutukseen, että he lähettivät hänen mukaansa kaikkialle joulukuun 10. p:n seuran, tuon Pariisin ryysyköyhälis­tön järjestön, jäseniä palkatuiksi kättentaputtajiksi sulloen heitä joukoittain juniin ja postivaunuihin. He panivat marionettinsa suuhun puheita, joissa aina sen mukaan, „minkälainen oli vastaanotto missäkin kaupungissa, presidentin politiikan valiolauseiksi julistettiin joko tasavaltalainen alistuvaisuus tai kestävä sitkeys. Kaikista manöövereista huolimatta nuo matkat olivat kaikkea muuta kuin triumfiretkiä.

Luullen innostuttaneensa siten kansan, Bonaparte lähti liikkeelle valloittaakseen armeijan. Hän pani Versaillesin lähellä Satoryn tasangolla toimeen suuria sotaväen katselmuksia, joissa hän koetti lahjoa sotamiehet kynsilaukkamakkaralla, sampanjalla ja sikareilla. Kun oikea Napoleon oli osannut reipastuttaa hetkellisellä patriarkaalisella tuttavallisuudella valloitusretkiensä vaivojen väsyttämiä sotilaitaan, niin pseudo-Napoleon luuli joukkojen huutavan kiitokseksi: Vive Napoléon, vive le saucisson,¹ ts. Eläköön makkara (Wurst), eläköön ilveilijä (Hanswurst)!

Nuo katselemukset toivat ilmi toisaalta Bonaparten ja hänen sotaministerinsä d'Hautpoulin ja toisaalta Changarnier'n välisen kauan salatun eripuraisuuden. Järjestyspuolue oli löytänyt Changarnier'sta todellisen puolueettoman miehensä, jonka omista dynastisista pyyteistä ei voinut olla puhettakaan. Puolue oli määrännyt hänet Bonaparten seuraajaksi. Sen lisäksi Changarnier'n esiintyminen vuoden 1849 tammikuun 29. p:nä ja kesäkuun 13. p:nä oli tehnyt hänet järjestyspuolueen suureksi sotapäälliköksi, uudeksi Aleksanteriksi, joka puuttumalla raa'asti asioiden kulkuun oli aran porvarin mielestä lyönyt vallankumouksen Gordionin solmun poikki. Ollen pohjimmiltaan yhtä naurettava kuin Bonaparte hän oli päässyt peräti helpolla tavalla voima-

¹ Eläköön Napoleon, eläköön makkara!

tekijäksi, ja kansalliskokous oli asettanut hänet valvomaan presidenttiä. Itse hän koketeerasi — esim. määräraha-asiassa — esiintymällä Bonaparten suojelijana ja käyttäytyi yhä ylimielisemmin häntä ja ministerejä kohtaan. Kun vaalilakia muutettaessa odotettiin kapinaa, hän kielsi upseereitaan ottamasta vastaan mitään käskyjä sotaministeriltä tai presidentiltä. Sanomalehdistö auttoi puolestaan Changarnier'n persoonallisuuden suurentelemisessa. Koska järjestyspuolueella ei ollut lainkaan suuria persoonallisuuksia, sen täytyi luonnollisesti elimöidä yhteen henkilöön voimaa, jota ei ollut koko luokalla, ja paisuttaa hänestä siten jättiläinen. Siten syntyi myytti Changarnier'sta, „yhteiskunnan suojamuurista”. Röyhkeä petkutus, salamyhkäinen ylvästely, jotka synnyttivät harhanään, että Changarnier oli alentunut kantamaan muka maailmaa hartioillaan, ovat mitä naurettavimpana kontrastina Satoryn katselmuksen aikaisille ja sen jälkeisille tapahtumille, jotka todistavat kumoamattomasti, että Bonaparten, tuon äärettömän pienuuden, yksi kynänpiirto riitti tekemään porvarillisen pelon synnyttämästä mielikuvitukseksi jättiläisestä, Changarnier'sta, jälleen keskinkertaisuuden ja muuttamaan hänet, yhteiskunnan pelastussankarin, eläkettä nauttivaksi kenraaliksi.

Bonaparte oli jo aikoja sitten costanut Changarnier'lle provo-soimalla sotaministerin kurinpitotiiraan epämuokavan suojelijan kanssa. Satoryn viimeinen sotaväen katselmus sai vihdoin vanhan vihan räjähtämään. Changarnier'n perustuslaillisella suuttumuksella ei ollut enää mitään rajoja, kun hän näki ratsuväkirykmentin kulkevan kaunomarssissa ohi ja huutavan perustuslainvastaisesti: Vive l'Empereur!¹ Ehkäistäkseen tämän huudon takia syntymästä ikäviä väittelyjä edustajakamarin tulevassa istunnossa Bonaparte toimitti sotaministeri d'Hautpoulin etäämmälle nimittämällä hänet Algerian kuvernööriksi. Hänen tilalleen Bonaparte asetti keisarinaikaisen, luotettavan vanhan kenraalin, joka oli raakuudessa täydellisesti Changarnier'n veroinen. Jotta d'Hautpoulin erottaminen ei näyttäisi miltään Changarnier'lle tehdyltä myönnytykseltä, Bonaparte siirsi samaan aikaan kenraali Neumayerin, yhteiskunnan suuren pelastajan oikean käden, Pariisista Nantesiin. Neumayer oli ollut se, joka oli saanut viimeisessä katselmuksessa koko jalkaväen kulkemaan jäisen äänettömänä kaunomarssissa Napoleonin jälkeläisen ohitse. Changarnier, jota Neumayerin siirto koski omakohtaisesti, esitti vastalauseita ja uhkaili. Turhaan. Kaksi päivää kestäneiden neuvottelujen jälkeen ilmestyi Neumayerin siirtämismääräys „Moniteurissa”, ja järjestyksen sankarille ei jäänyt muuta keinoa kuin mukaantua kuriin tai erota.

¹ Eläköön keisaril Toim.

Bonaparten taistelu Changarnier'ta vastaan on jatkoa hänen taistelulleen järjestyspuoluetta vastaan. Kansalliskokouksen avaaminen marraskuun 11. pnä tapahtuu sen tähden uhkaavien enteiden vallitessa. Mutta se on oleva myrsky vesilasissa. Pääasiassa on jatkuva vanha peli. Järjestyspuolueen enemmistön on kuitenkin pakko pidentää presidentin valtakautta eri puoluerhymien periaateritarien kirkumisista huolimatta. Niin ikään Bonaparte tulee kaikista aikaisemmista vastalauseistaan huolimatta, yksistään rahanpuutteen taltuttamana ottamaan vastaan kansalliskokouksen käsistä tuon valtakauden pidennyksen pelkästään valtuutuksena. Siten lykätään ratkaisua, säilytetään edelleen status quo; toinen järjestyspuolueen ryhmä kompromettoi, heikentää, tekee mahdottomaksi toisen; repressiivisiä toimenpiteitä yhteistä vihollista, kansanjoukkoja, vastaan laajennetaan ja kiristetään loppuun saakka, kunnes itse taloudelliset suhteet ovat saavuttaneet jälleen sen kehitystason, jolloin uusi räjähdys räjäyttää ilmaan kaikki nuo torailevat puolueet ja niiden perustuslaillisen tasavallan.

Porvarin rauhoittamiseksi täytyy muuten sanoa, että Bonaparten ja järjestyspuolueen välisestä skandaalista on ollut se seuraus, että se tuhosi pörssissä joukon pieniä kapitalisteja ja keinotteli heidän varansa suurien pörssisusien taskuihin.

Kirjoittanut K. Marx 1850

Julkaistu ensi kerran aikakauslehdessä „Neue Rheinische Zeitung. Politisch-ökonomische Revue“, n:oissa 1, 2, 3, 5—6, 1850

Ilmestynyt erillisenä kirjasena Berliinissä 1895 F. Engelsin johdannolla varustettuna ja hänen toimittamanaan

Julkaistaan aikakauslehden tekstistä, jota on vertailtu vuonna 1895 ilmestyneen kirjaseen tekstiin

Suomennos saksasta